ORIMATTILAN KAUPUNGIN LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS 2018 - 2021

Hyväksytty kaupunginvaltuuston kokouksessa ~~xx.xx.~~ 17.9. 2018

SISÄLLYSLUETTELO

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2013 – 2017

1 HYVINVOINTIKERTOMUKSEN VALMISTELU JA TARKOITUS**..... 2 - 4**

2 INDIKAATTORIEN JA MUUN TIEDON OSOITTAMA HYVINVOINTI 2013 – 2017**..... 4 - 40**

3 ERI TOIMIALOILLA TOTEUTUNUT HYVINVOINTITYÖ 2013 – 2017**..... 41 - 61**

4 YHTEENVETOA INDIKAATTORITIEDOSTA JA HYVINVOINTISUUNNITELMAN PAINOPISTEALUEET..... **61 – 63**

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2018 - 2021

1 KUNTASTRATEGIAN PAINOPISTEET JA LINJAUKSET **.....64 - 65**

2 HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN ERILLISOHJELMAT JA – SUUNNITELMAT **.....66**

3 HYVINVOINTISUUNNITELMA 2018 – 2021…**..... 66- 73**

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

1 SUUNNITELMAN LAATIJAT**..... 73**

2 SUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN**..... 74**

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2013 - 2017

1 HYVINVOINTIKERTOMUKSEN VALMISTELU JA TARKOITUS

Orimattilan kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä nimettiin joulukuussa 2017. Työryhmään kuuluvat: hyvinvointipäällikkö Päivi Pitkänen, ruokapalvelupäällikkö Elina Lempiäinen, kaavoitusinsinööri Eero Manerus, päiväkodin johtaja Pia Varjonen, ympäristötarkastaja Heli Kanto, liikunta- ja nuorisotoimen johtaja Teija Nevalainen, hyvinvointikoordinaattori Heli Lehtovaara (Phhyky) ja työllisyyskoordinaattori Helena Vartiainen.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma valmistellaan maakunnallisesti LAPE- hankkeessa ja suunnitelmaan tulee myös kuntakohtainen osio. *Ikääntyvien hyvinvointisuunnitelma* valmistellaan myös maakunnallisesti ikääntyvien kärkihankkeessa ja siihen tulee myös kuntakohtainen osio. Kaupungin toimialoilla on valmistumassa toimialakohtaisia kehittämissuunnitelmia, joissa on myös yksityiskohtaisempia tavoitteita ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Tavoitteena on, että eri suunnitelmien painopistealueet ja keskeiset tavoitteet ovat linjassa keskenään.

Hyvinvointisuunnitelman painopistealueissa ja tavoitteissa on linjauksia kaupunginvaltuuston (19.2.2018) hyväksymästä Orimattilan kaupungin strategiasta ja siihen liittyvistä kehittämistavoitteista. Strategian arvoina ovat avoimuus ja rohkeus, ihmisen ja ympäristön hyvinvointi sekä uudistumiskyky. Keskeisinä menestystekijöinä nähdään kaupungin vetovoima ja kasvu, yhteisöllisyys ja osallistuminen sekä toimintojen kehittäminen.

Kunnan keskeinen tehtävä on kuntalain mukaan edistää kuntalaisten hyvinvointia ja oman alueensa kestävää kehitystä. Tehtävä on määritelty Kuntalaissa (410/2015), Terveydenhuoltolaissa (1326/2010), Sosiaalihuoltolaissa (1301/20149 sekä mm. nuorisolaissa, laissa ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä, alkoholilaissa, tupakkalaissa ja asetuksessa koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta. Hyvinvointipolitiikka sisältää kaiken toiminnan, joka vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin ja sen kokemiseen aina asuntopolitiikasta elinkeino- ja turvallisuuspolitiikkaan. Yhteistyö ja verkostoitunut työskentely erilaisten hyvinvointitoimijoiden (järjestöt, yhteisöt, yritykset) kanssa on osa kunnan hyvinvointipolitiikkaa. Laaja-alaisen hyvinvointipolitiikan mukaan hyvinvointivastuu kuuluu kaikille kunnan hallinnon sektoreille ja vastuu elämänlaadusta on myös kuntalaisilla. Hyvinvointi syntyy ihmisen itsensä, hänen läheistensä, lähiympäristönsä ja palvelujärjestelmän toiminnan sekä yhteiskuntapolitiikan tuloksena. Hyvinvoinnin rakennetekijät luovat edellytyksiä asukkaiden hyvinvoinnille. Hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ovat mm. väestörakenne, yhdyskuntarakenne, vapaa-ajan ympäristöt ja luonto. Hyvinvoinnin rakennetekijät voivat luoda sekä esteitä että edellytyksiä asukkaiden hyvinvoinnille. Rakennetekijät kuvaavat myös kunnan erityispiirteitä ja ominaisuuksia, jotka vaikuttavat asukkaiden hyvinvointiin ja hyvinvointipolitiikkaan.

Valtakunnallisesti on valmisteilla iso maakuntauudistus, joka toteutuessaan muuttaa kunnan tehtäviä oleellisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on siirtymässä 18

perustettavalle maakunnalle ja samalla sote- palvelut siirtyvät valtion rahoitettavaksi. Tämän hetken tiedon mukaan uudistus toteutuisi vuoden 2021 alusta.

Tulevaisuuden kunnan perustehtävät

Kunnan elinvoima- , sivistys- ja hyvinvointirooli korostuvat maakuntien perustamisen myötä. Samoin vahvistuvat kunnan elinympäristörooli, kehittäjä- ja kumppanuusrooli sekä osallisuus- ja yhteisörooli. Elinvoimaisuuden edistäminen on laaja-alainen tehtävä, joka korostuu tulevaisuuden kunnan kaikessa toiminnassa ja toiminnoissa. Elinvoimaisuutta tukevia toimia tehdään muun muassa paikkakunnan vetovoimaisuuden (maankäyttö, kulttuuri, liikunta), yritysten toiminnan (elinkeinotoimi, hankinnat) ja osaamisen (sivistystoimi) kehittämisen kautta. Vetovoimapalveluiden merkitys osana elinvoimaa kasvaa ja kunnan työllisyyden hoidon ja edistämisen tehtävät korostuvat. Tulevaisuuden kunnan perustehtävinä säilyvät väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja siihen sisältyvä eriarvoisuuden vähentäminen ja terveyserojen kaventaminen. Tehtävä on laaja-alainen ja edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä. Hyvinvointi ja terveys ovat yhteydessä yhtä lailla elinympäristöön, kaavoitukseen, liikennejärjestelyihin sekä moniin kunnan palveluihin esim. liikunta- ja harrastusmahdollisuudet. Keskeistä on kuntien saumaton yhteistyö sosiaali- ja terveyspalveluista vastaavien maakuntien ja palvelutuottajien kanssa. Myös sivistyspalvelut edistävät osaltaan asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia esim. kirjasto-, kulttuuri-, taide-, liikunta-. nuoriso- ja vapaa-aikapalvelut. Toimivan koulutuspolitiikan ja - järjestelmän merkitys kasvaa paikallisesti ja alueellisesti.

Uudistuksilla on vaikutusta myös kuntien toimintatapoihin. Kunnissa on muun muassa rakennettava yhteistyösuhteet uuden itsehallinnollisen maakunnan kanssa. Toimivalla yhteistyöllä taataan palvelujen yhteen toimivuus ja sujuvuus asiakkaille. Toiminnan keskiössä ovat monenlaiset kumppanuudet, yhdessä tekeminen ja vuorovaikutus eri toimijoiden, kuten järjestöjen, elinkeinoelämän ja kuntalaisten kanssa. Uudistukseen liittyvät myös mm. verotuksen, valtionosuusjärjestelmän, soten valinnanvapauden sekä maakunnan muiden tehtävien ja hallinnon muutokset.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on valmistelu hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyviä linjauksia sote-uudistuksessa määritellen mm. kuntien ja maakuntien tehtäviä. Ehdotuksena on, että kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tuodaan ns. HYTE-kerroin ja sitä ehdotetaan käytettäväksi kuntien valtionosuuden perustana. HYTE-kertoimelle olisi ominaista, että kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa kertoimeen ja sen perusteena oleviin yksittäisiin indikaattoreihin. HYTE- kertoimessa käytettävät indikaattorit olisivat ehdotuksen mukaan seuraavat: peruskoulut (10 yksittäistä indikaattoria), liikunta (10 yksittäistä indikaattoria) ja kuntajohto (9 yksittäistä indikaattoria). Yksittäiset indikaattorit olisivat esim. koulupsykologin työpanos / 100 oppilasta, koulussa on pitkät liikuntavälitunnit, lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta seurataan vähintään joka toinen vuosi, seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteiskokous järjestetään säännöllisesti, kuntalaisten osallisuuden edistäminen ja laaja hyvinvointikertomus on laadittu kerran valtuustokaudessa.

Terveydenhuoltolain (1326/2010, 12§) mukainen hyvinvointikertomus valmistellaan hyvinvointipolitiikan suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työvälineeksi. Hyvinvointikertomus on hyvinvointijohtamisen työväline. Kertomus valmistellaan kerran valtuustokaudessa ja päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua. Kertomus tiivistää tulkinnan kunnan ja kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin vahvuuksista ja niitä uhkaavista tekijöistä. Kertomuksessa esitetään analyysin pohjalta johtopäätökset poliittisen päätöksenteon tueksi.

Hyvinvointikertomus on tiivis kuvaus johtopäätöksineen:

- kunnan toteuttamasta hyvinvointipolitiikasta
- väestön terveydestä ja hyvinvoinnista

- terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden muutoksista
- palvelujärjestelmän toimivuudesta ja kyvystä vastata hyvinvointitarpeisiin
- ehkäisevän työn kustannuksista ja mahdollisista vaikutuksista

2 INDIKAATTORIEN JA MUUN TIEDON OSOITTAMA HYVINVOINTI 2013 - 2017

Tässä laajassa hyvinvointikertomuksessa on käytetty indikaattoreina pääosin sähköisen hyvinvointikertomuksen tarjoamia indikaattoreita. Indikaattoreita on mm. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselystä, Sotkanetistä ja Tilastokeskukselta. Kuntakohtaisia mittareita on käytetty niiltä osin, kun niistä on seurantatietoa olemassa.

Indikaattorien analysoinnissa on pyritty saamaan mahdollisimman laaja näkemys indikaattorien tuottamasta hyvinvointitiedosta. Indikaattoreita on analysoitu sekä poikkihallinnollisissa että toimialojen eri työryhmissä. Sähköisessä hyvinvointikertomuksessa indikaattorit on luokiteltu seuraaviin kokonaisuuksiin: Talous ja elinvoima, Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, Nuoret ja nuoret aikuiset, Työikäiset, Ikäihmiset ja Kaikki ikäryhmät. Alle on koottu yhteenveto väestön hyvinvoinnin tunnusluvuista indikaattorikokonaisuuksittain.

TEA-viisarin osoittama hyvinvointi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kerää tietoja kunnan terveyden edistämisaktiivisuudesta säännöllisesti kahden vuoden välein toimialan vastuulliselle viranhaltijalle toimitettavalla lomakkeella. Kunnista tulevia vastauksia täydennetään muista kansallisista saatavissa olevista lomakkeista (mm. LIPAS, tilastokeskus opetusministeriö). Lomakkeiden sisältöjä ja tunnuslukuja kehitetään tiedonkeruukohtaisissa laaja-alaisissa valmistelutyöryhmissä ja kysymysten sisällöissä on vaihtuvia teemakohtaisia painotuksia. TEA- viisarin osoittaman terveyden edistämisaktiivisuuden kokonaisarviointi jakaantuu seitsemään osa-alueeseen: kuntajohtoon, perusopetukseen, lukiokoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen, liikuntaan, perusterveydenhuoltoon sekä ikääntyneiden palveluihin.

TEA-viisari muodostuu seitsemästä ulottuvuudesta:

1. Sitoutuminen kuvaa strategiatasolla kunnan sitoutumista terveyden edistämiseen. Siinä tarkastellaan terveyden edistämisen näkymistä muun muassa useamman vuoden kattavissa strategia- ja ohjelma-asiakirjoissa sekä toimialan vuosittaisissa talous- ja toimintasuunnitelmissa.

2. Johtaminen kuvaa ehkäisevän työn ja terveydenedistämistyön vastuun organisointia, määrittelyä ja toimeen panoa.

3.Seuranta ja tarveanalyysi kuvaa vastuuväestöjen terveydentilan ja siihen vaikuttavien tekijöiden seurantaa ja tarveanalyysiä väestöryhmittäin sekä niiden raportointia yksikön johtoryhmälle ja luottamushenkilöorganisaatiolle.

4. Voimavarat kuvaa henkilöstön ja muiden voimavarojen mitoitusta ja osaamista.

5. Yhteiset käytännöt kuvaa, missä määrin kunnassa on sovittu yhteisistä toimintakäytännöistä.

6. Osallisuus kuvaa kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua toiminnan kehittämiseen ja arviointiin.

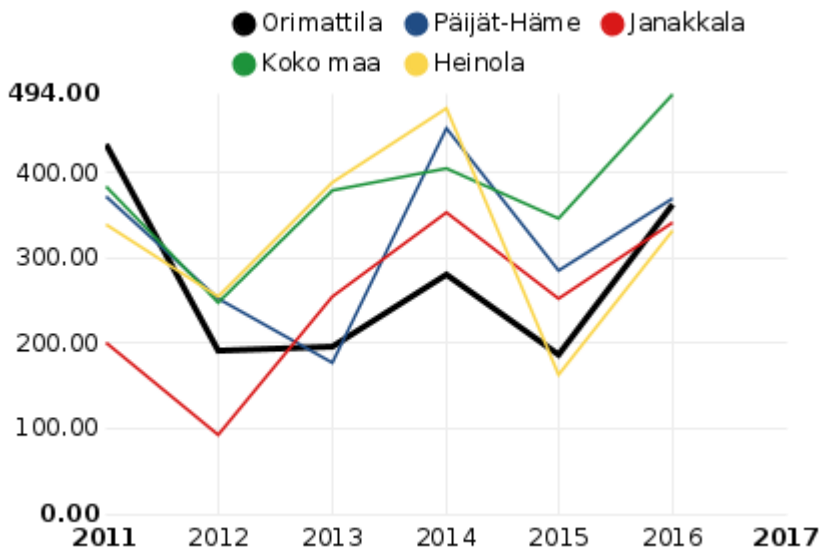
7. Muut ydintoiminnat ovat toimialakohtaisesti määriteltäviä terveyden edistämisen ydintoimintoja, jotka jokaisessa kunnassa tulisi toteuttaa. Ulottuvuus kuvaa soveltuvin osin toiminnan kattavuutta ja volyymiä.

TEA-viisarin osittama terveydenedistämisaktiivisuus Orimattilassa vuonna 2017:

Pisteet	**Orimattila**	**Koko maa**
Terveydenedistämisaktiivisuus	72	71
Kuntajohto	81	79
Perusopetus	70	69
Lukiokoulutus	75	70
Liikunta	75	71
Perusterveydenhuolto	57	66
Ikääntyneiden palvelut	76	73

TALOUS JA ELINVOIMAINDIKAATTORIT

Vuosikate, euroa / asukas

Koko maa : 494.0

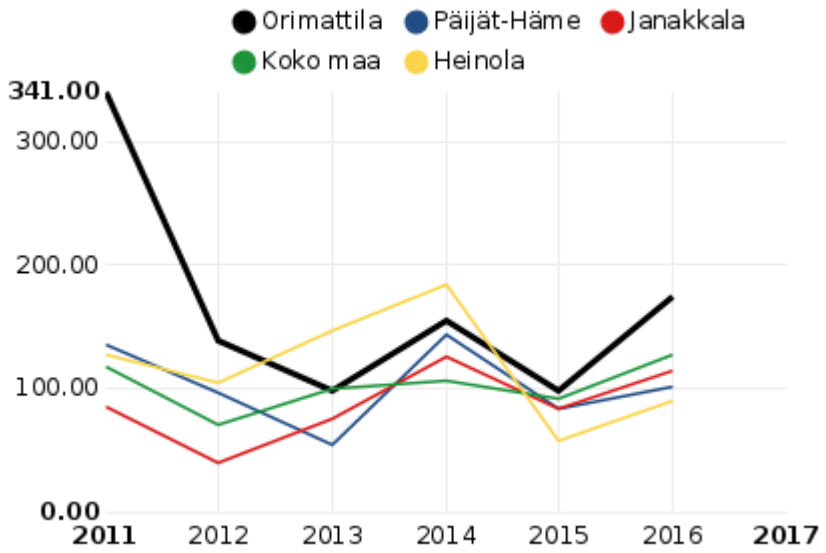
Päijät-Häme : 370.0

Orimattila : 363.0

Janakkala : 342.0

Heinola : 334.0

Vuosikate, % poistoista

Orimattila : 175.1

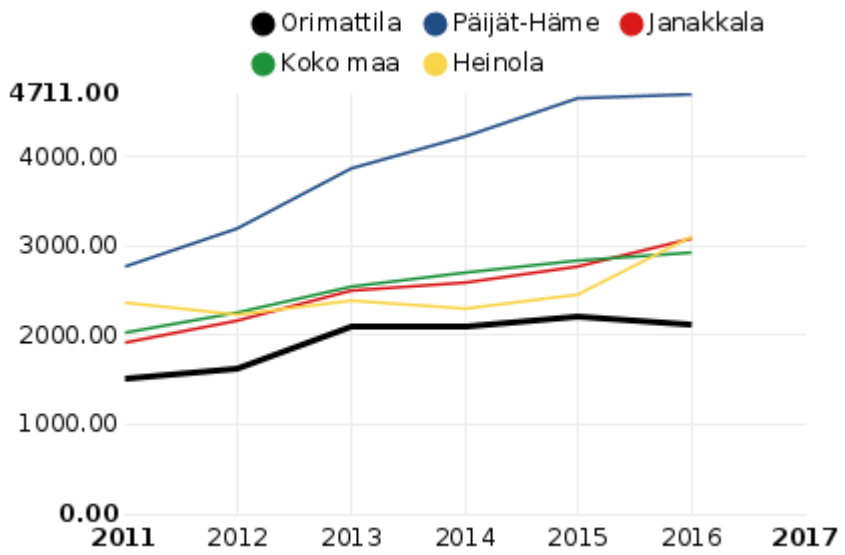
Koko maa : 127.9

Janakkala : 114.0

Päijät-Häme : 101.2

Heinola : 90.0

Lainakanta, euroa / asukas

Päijät-Häme : 4711.0

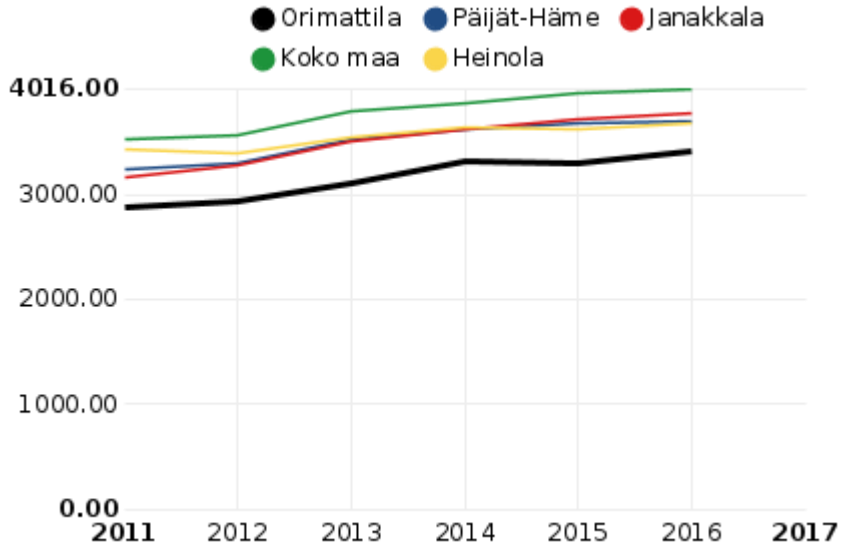
Heinola : 3097.0

Janakkala : 3084.0

Koko maa : 2933.0

Orimattila : 2114.0

Verotulot, euroa / asukas

Koko maa : 4016.0

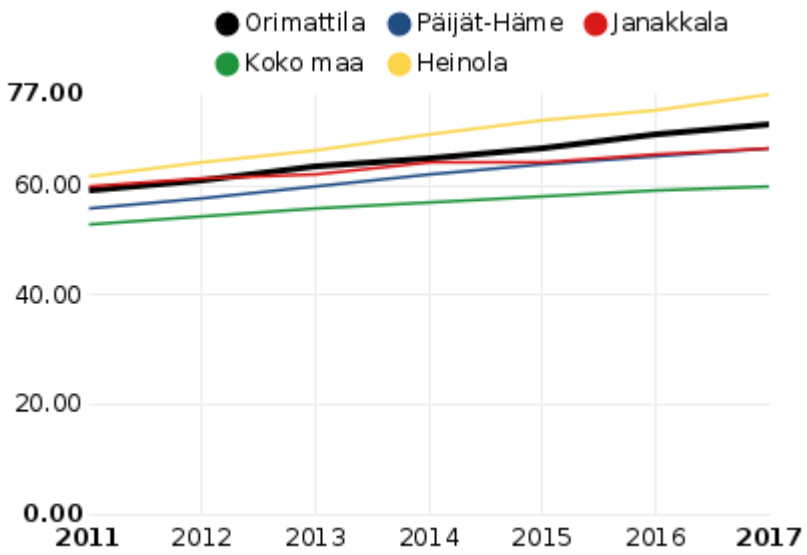
Janakkala : 3772.0

Päijät-Häme : 3698.0

Heinola : 3686.0

Orimattila : 3418.0

Huoltosuhde, demografinen

Heinola : 77.0

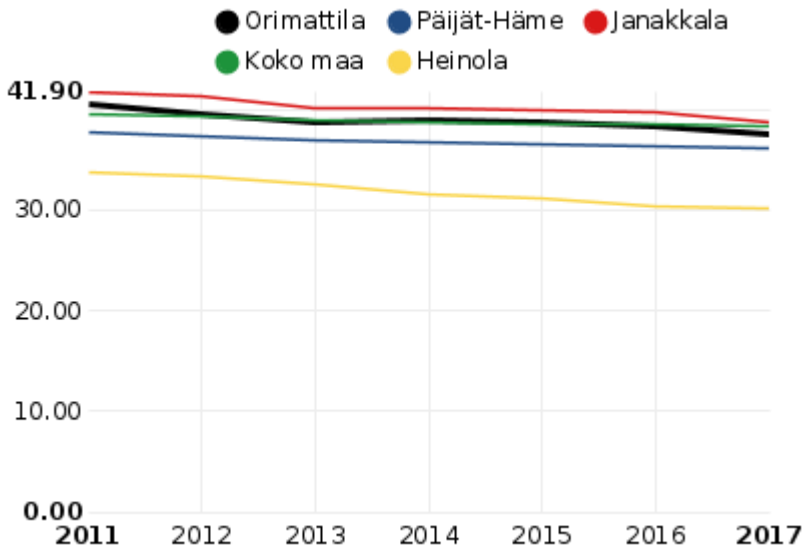
Orimattila : 71.5

Päijät-Häme : 67.1

Janakkala : 67.0

Koko maa : 60.1

Lapsiperheet, % perheistä

Janakkala : 38.9

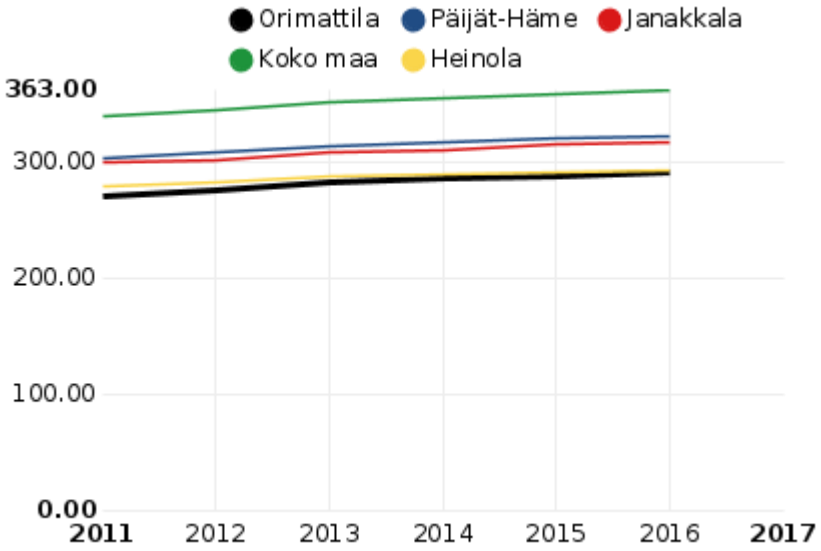
Koko maa : 38.5

Orimattila : 37.6

Päijät-Häme : 36.3

Heinola : 30.3

Koulutustasomittain

Koko maa : 363.0

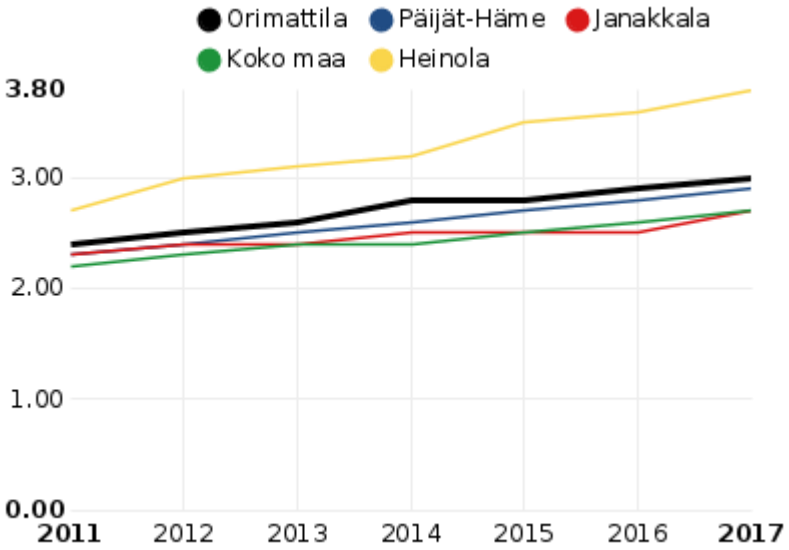
Päijät-Häme : 323.0

Janakkala : 318.0

Heinola : 293.0

Orimattila : 291.0

85 vuotta täyttäneet, % väestöstä

Heinola : 3.8

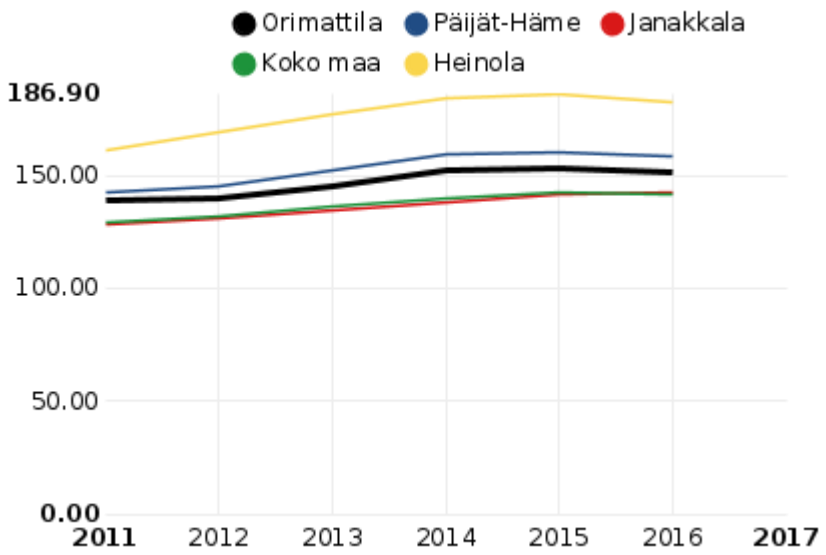
Orimattila : 3.0

Päijät-Häme : 2.9

Janakkala : 2.7

Koko maa : 2.7

Elatussuhde

Heinola : 183.2

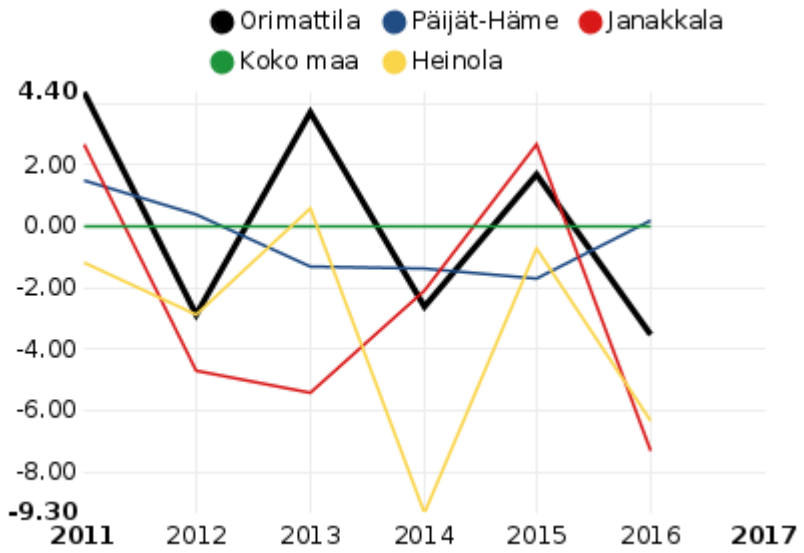
Päijät-Häme : 158.8

Orimattila : 151.5

Janakkala : 142.8

Koko maa : 141.8

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

Päijät-Häme : 0.2

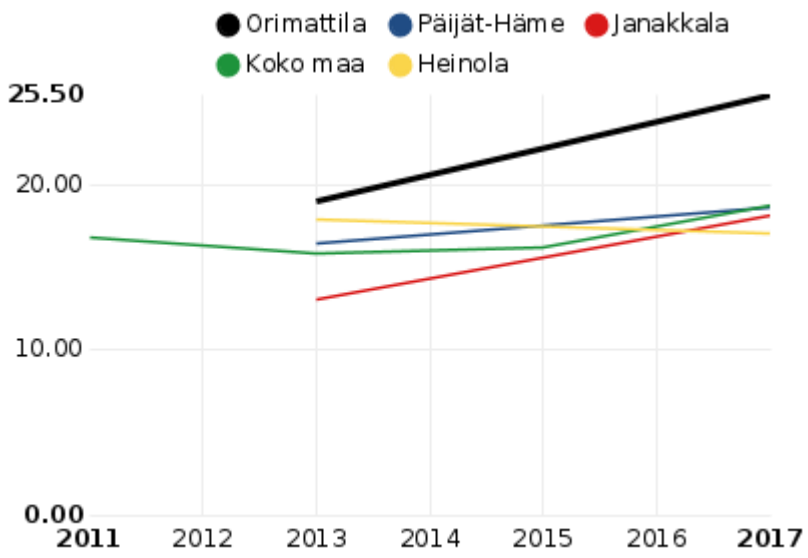
Orimattila : -3.5

Heinola : -6.3

Janakkala : -7.3

LAPSET; VARHAISNUORET, NUORET JA LAPSIPERHEET INDIKAATTORIT

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Orimattila : 25.5

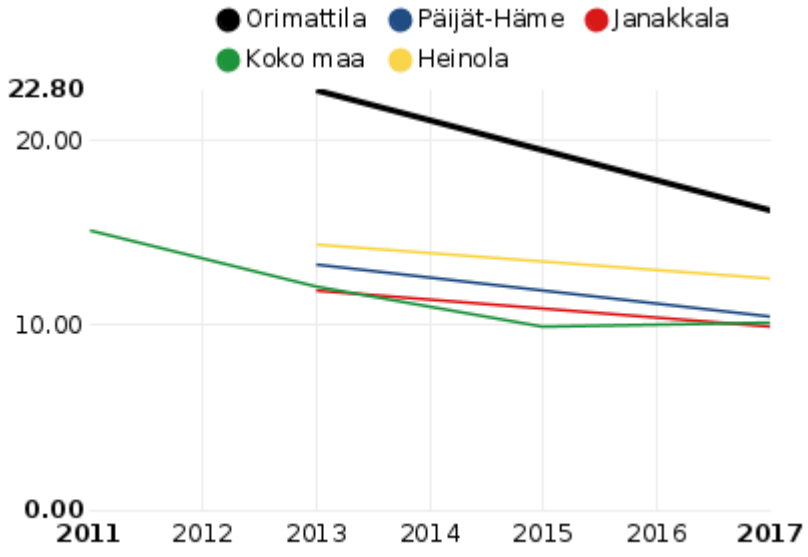
Koko maa : 18.8

Päijät-Häme : 18.6

Janakkala : 18.1

Heinola : 17.1

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Orimattila : 16.2

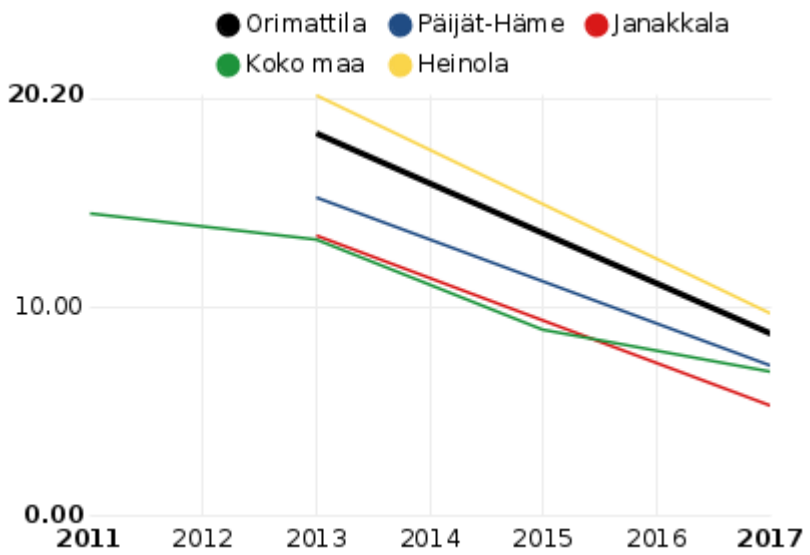
Heinola : 12.5

Päijät-Häme : 10.5

Koko maa : 10.2

Janakkala : 9.9

Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Heinola : 9.7

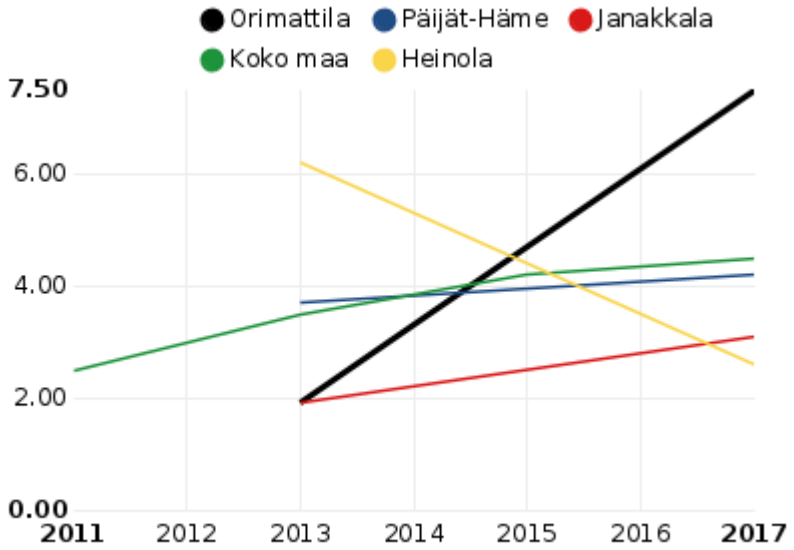
Orimattila : 8.7

Päijät-Häme : 7.2

Koko maa : 6.9

Janakkala : 5.2

Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Orimattila : 7.5

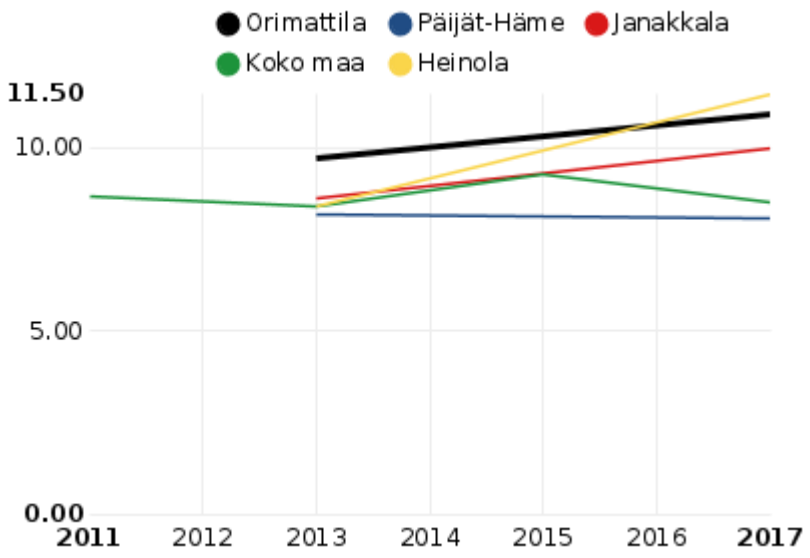
Koko maa : 4.5

Päijät-Häme : 4.2

Janakkala : 3.1

Heinola : 2.6

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Heinola : 11.5

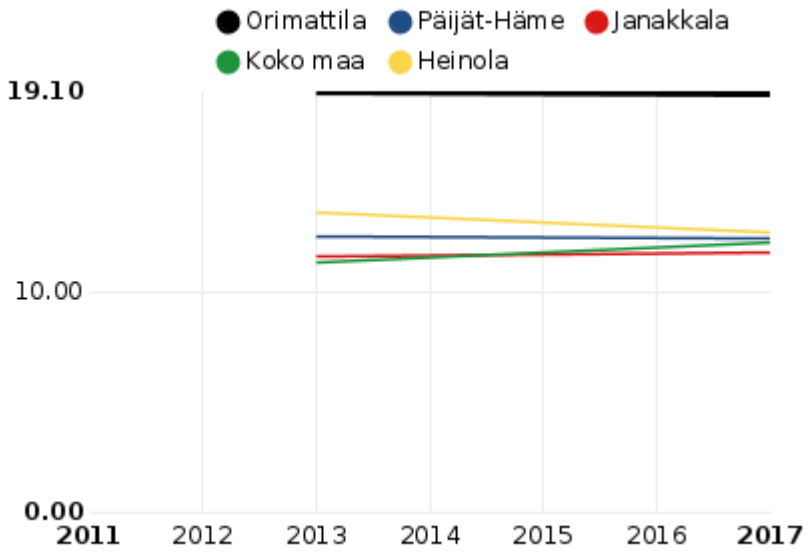
Orimattila : 10.9

Janakkala : 10.0

Koko maa : 8.5

Päijät-Häme : 8.1

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Orimattila : 19.0

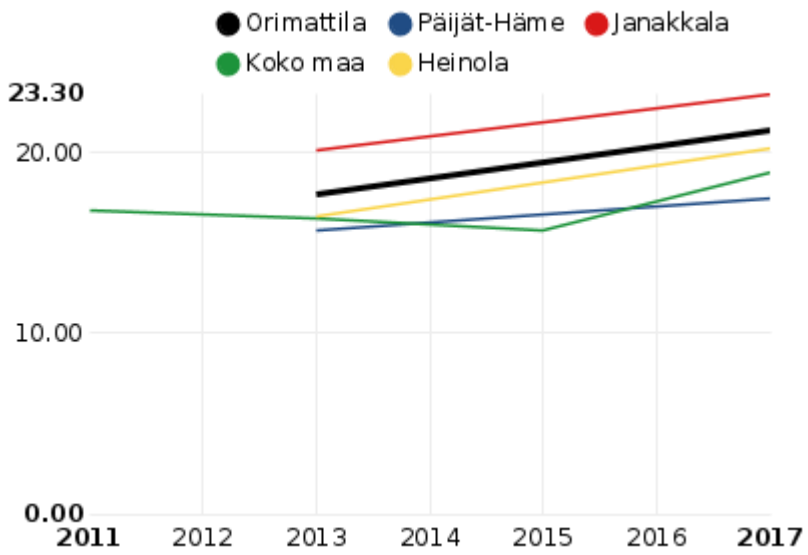
Heinola : 12.7

Päijät-Häme : 12.4

Koko maa : 12.2

Janakkala : 11.8

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Janakkala : 23.3

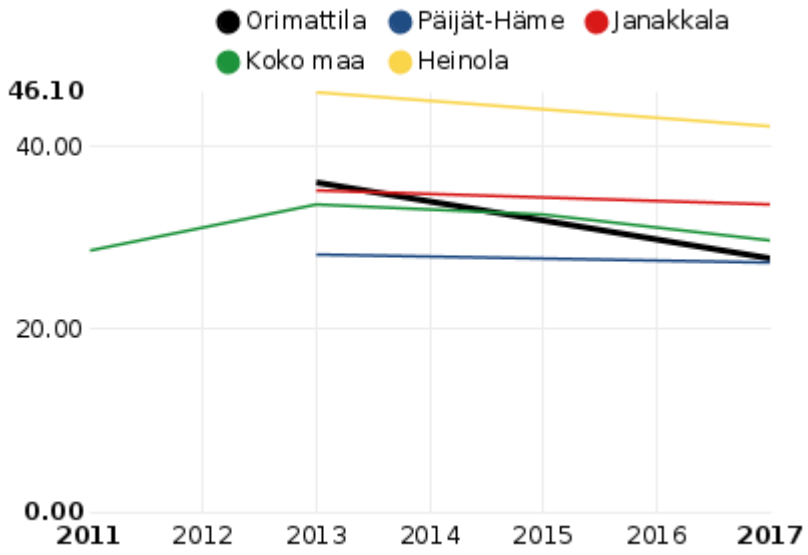
Orimattila : 21.2

Heinola : 20.2

Koko maa : 18.9

Päijät-Häme : 17.5

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Heinola : 42.2

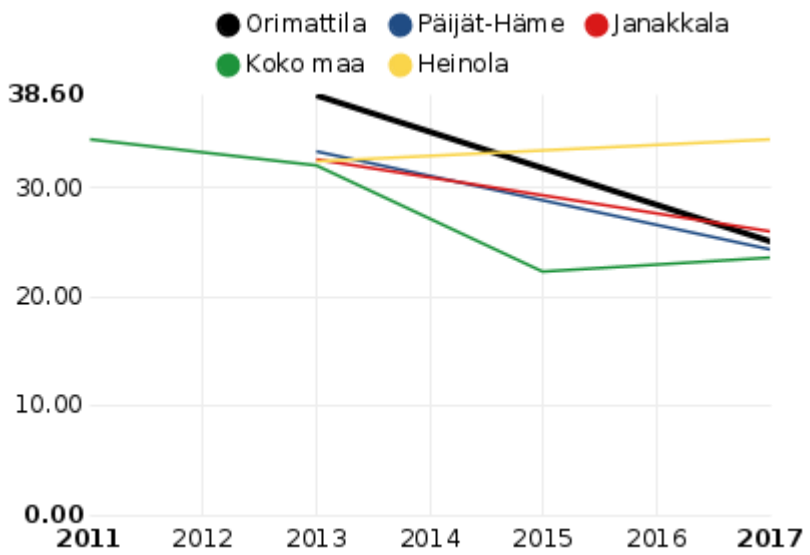
Janakkala : 33.7

Koko maa : 29.8

Orimattila : 27.8

Päijät-Häme : 27.3

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Heinola : 34.4

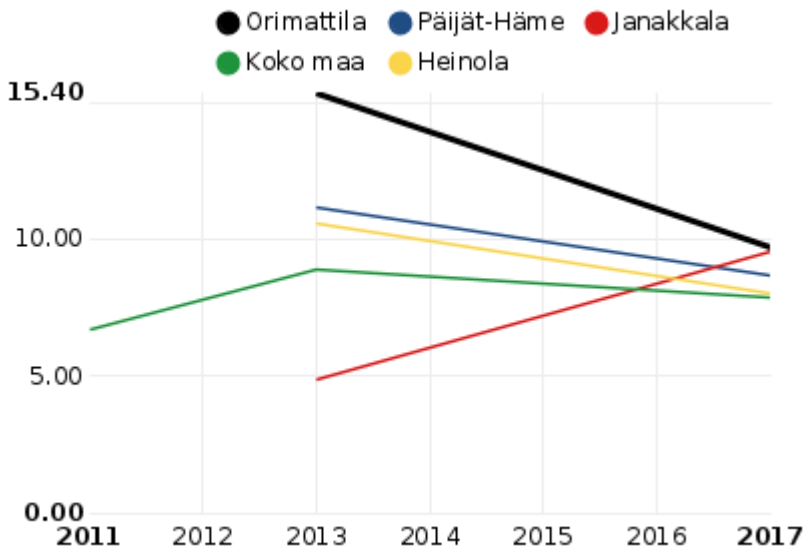
Janakkala : 26.0

Orimattila : 25.1

Päijät-Häme : 24.4

Koko maa : 23.7

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Orimattila : 9.7

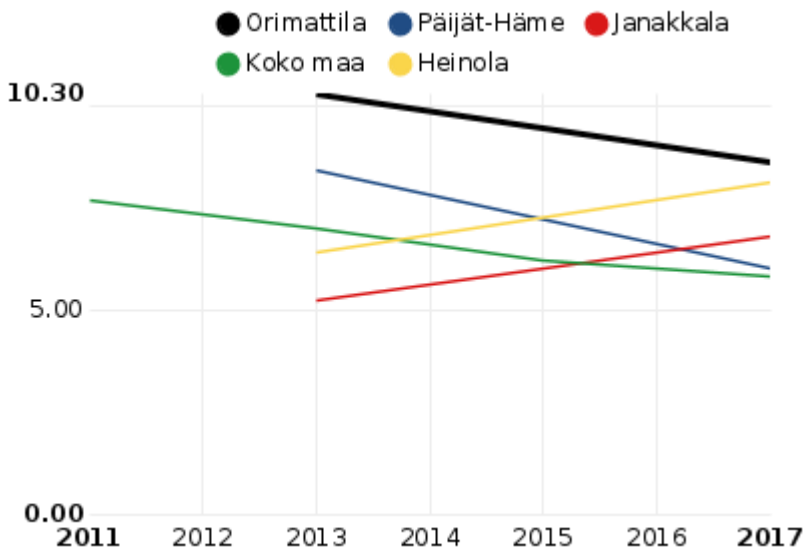
Janakkala : 9.6

Päijät-Häme : 8.7

Heinola : 8.0

Koko maa : 7.9

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Orimattila : 8.6

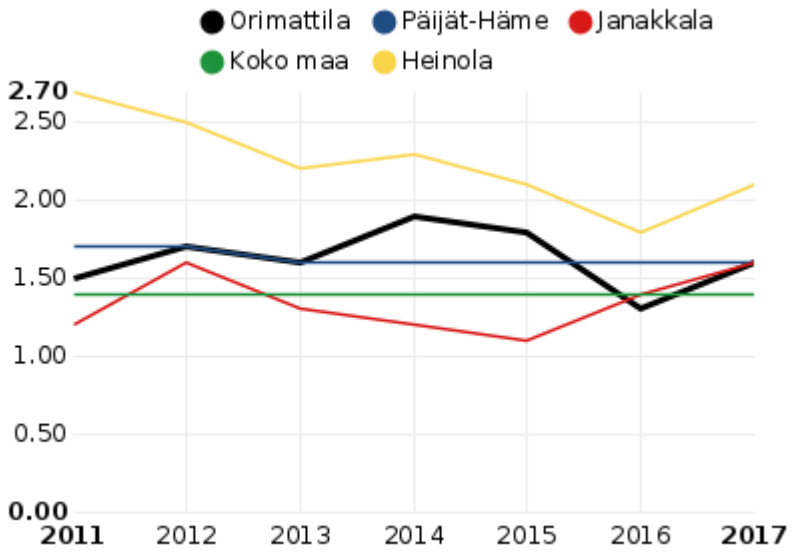
Heinola : 8.1

Janakkala : 6.8

Päijät-Häme : 6.0

Koko maa : 5.8

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

Heinola : 2.1

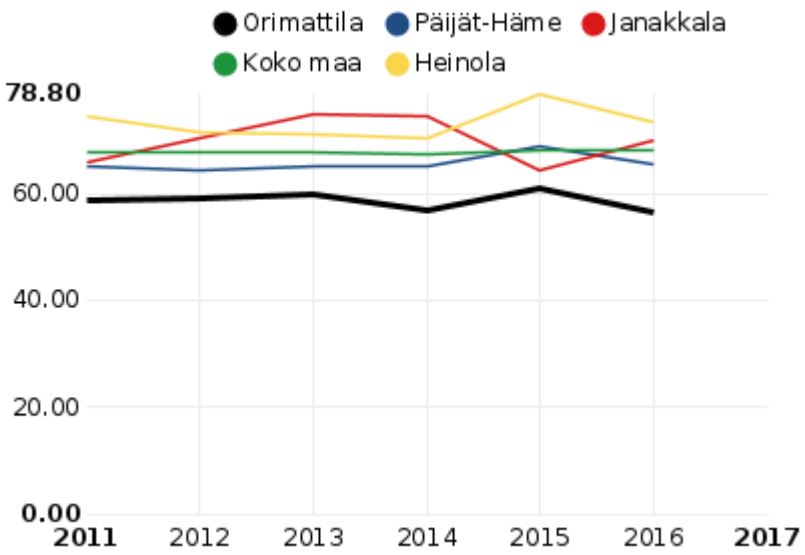
Orimattila : 1.6

Päijät-Häme : 1.6

Janakkala : 1.6

Koko maa : 1.4

Lasten päivähoidossa olleet 3 - 5-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä

Heinola : 73.2

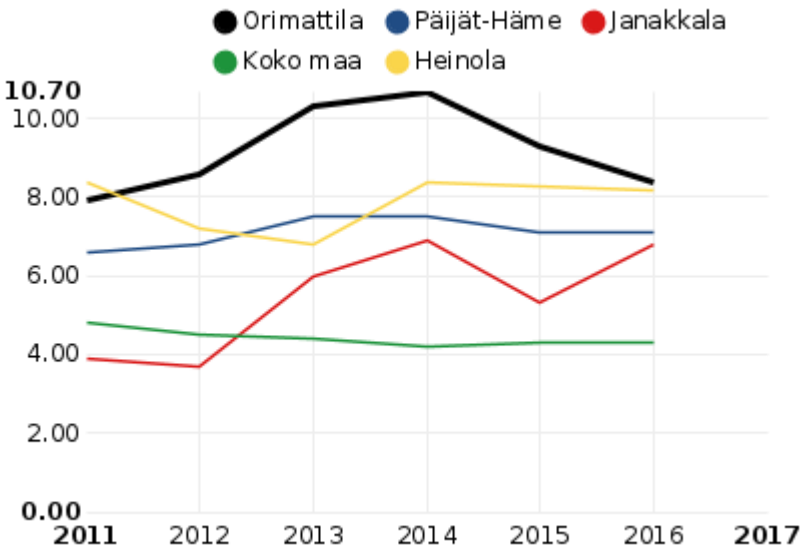
Janakkala : 70.1

Koko maa : 68.0

Päijät-Häme : 65.3

Orimattila : 56.3

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Orimattila : 8.4

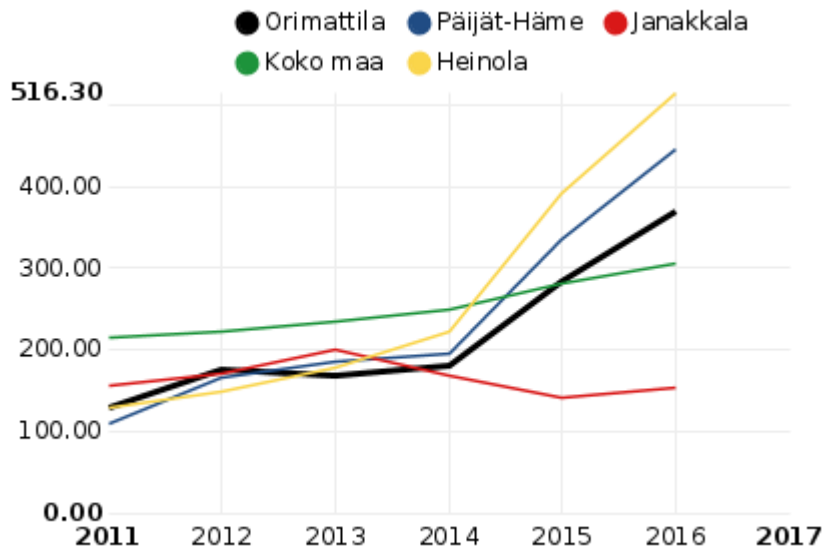
Heinola : 8.2

Päijät-Häme : 7.1

Janakkala : 6.8

Koko maa : 4.3

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiasta

Heinola : 516.3

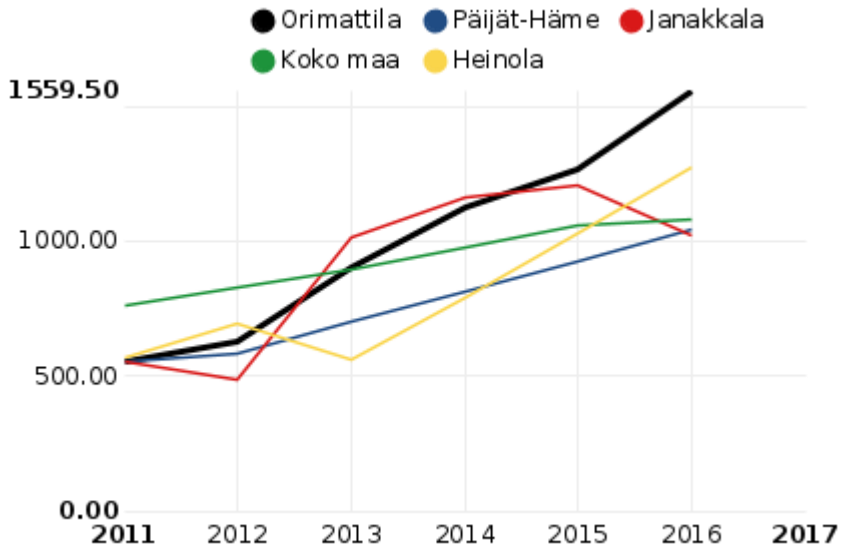
Päijät-Häme : 445.9

Orimattila : 369.7

Koko maa : 305.1

Janakkala : 153.5

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta

Orimattila : 1559.5

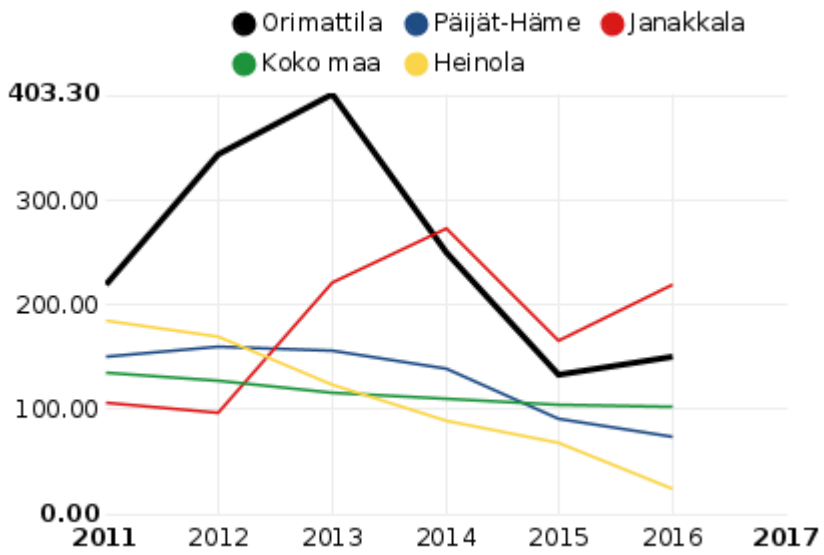
Heinola : 1273.9

Koko maa : 1080.1

Päijät-Häme : 1044.3

Janakkala : 1023.4

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0 - 16-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Janakkala : 220.8

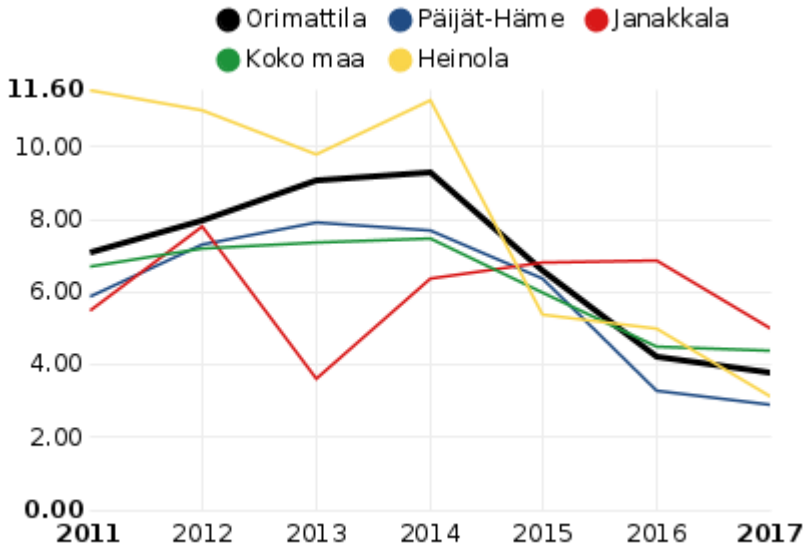
Orimattila : 151.0

Koko maa : 102.0

Päijät-Häme : 73.1

Heinola : 24.7

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0 - 17-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

Janakkala : 5.0

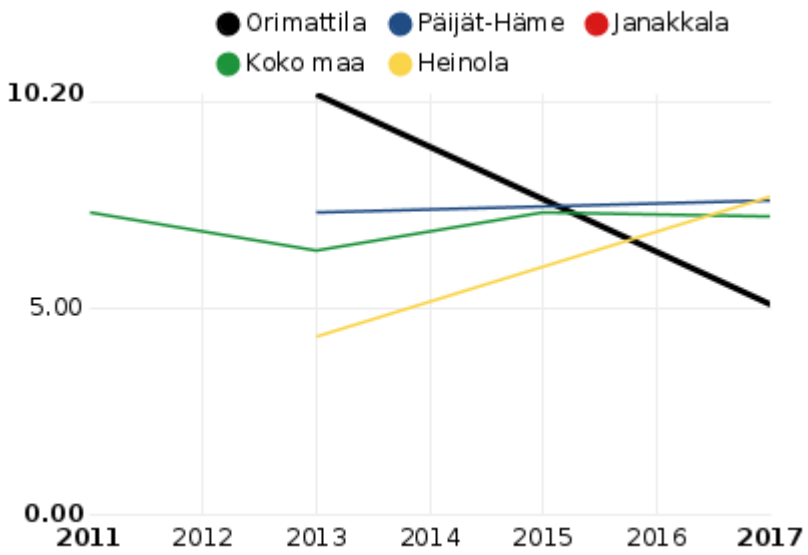
Koko maa : 4.4

Orimattila : 3.8

Heinola : 3.1

Päijät-Häme : 2.9

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Heinola : 7.7

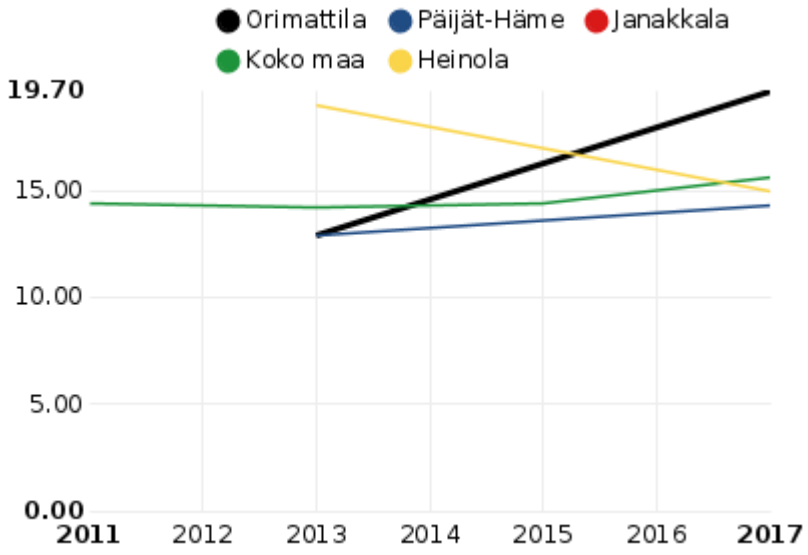
Päijät-Häme : 7.6

Koko maa : 7.2

Orimattila : 5.1

Janakkala : 3.3

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Orimattila : 19.7

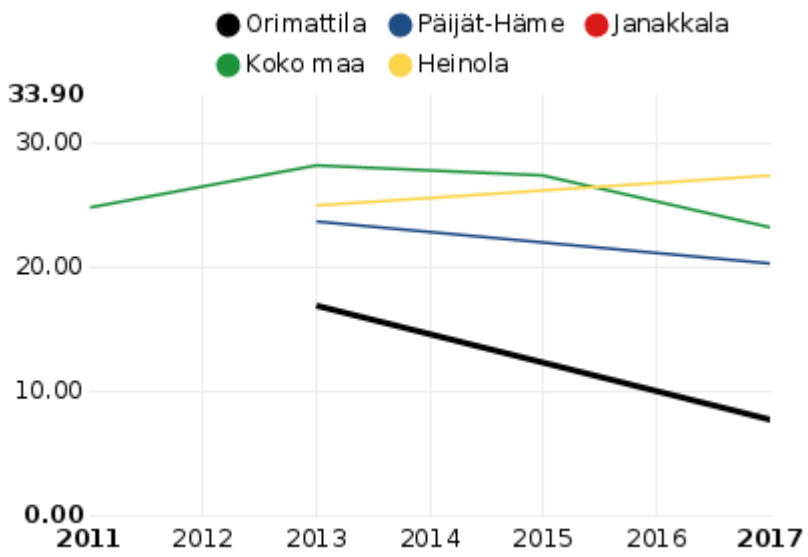
Janakkala : 16.4

Koko maa : 15.6

Heinola : 15.0

Päijät-Häme : 14.3

Ei syö koululounasta päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Janakkala : 33.9

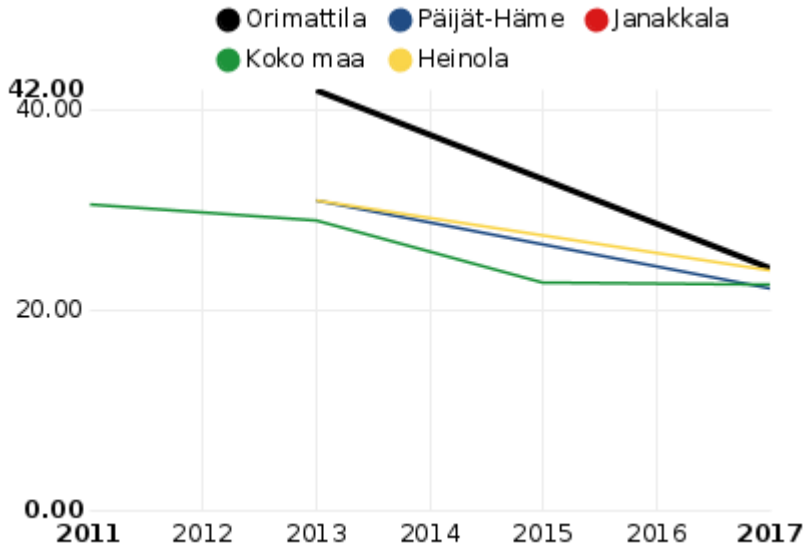
Heinola : 27.4

Koko maa : 23.1

Päijät-Häme : 20.3

Orimattila : 7.6

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Janakkala : 29.9

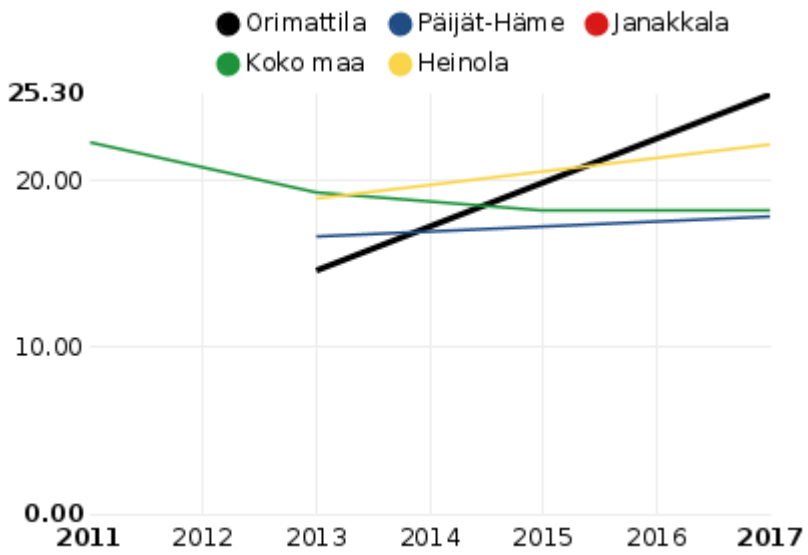
Orimattila : 24.1

Heinola : 23.9

Koko maa : 22.5

Päijät-Häme : 22.2

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Orimattila : 25.3

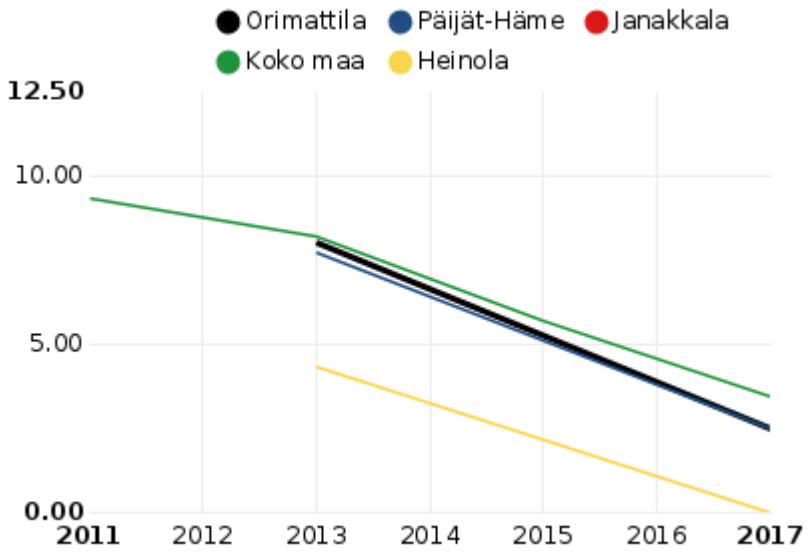
Heinola : 22.2

Koko maa : 18.3

Päijät-Häme : 17.9

Janakkala : 14.7

Tupakoi päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

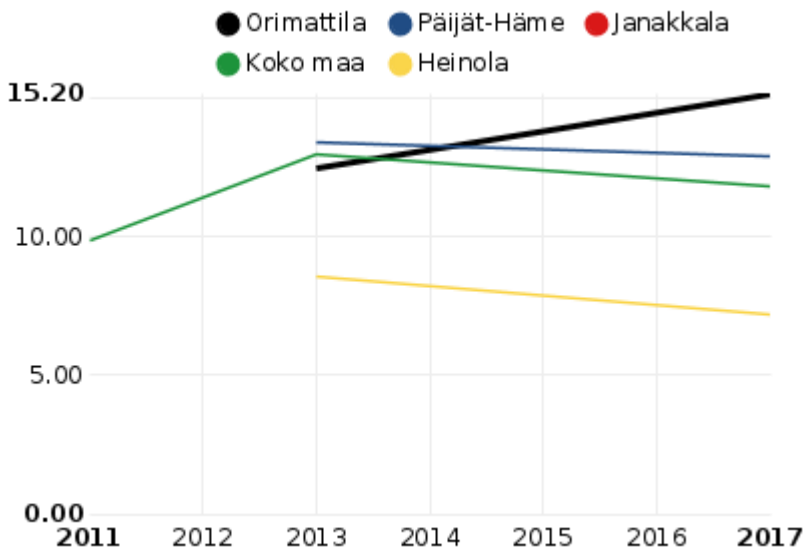
Janakkala : 12.5

Koko maa : 3.4

Orimattila : 2.5

Päijät-Häme : 2.5

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Orimattila : 15.2

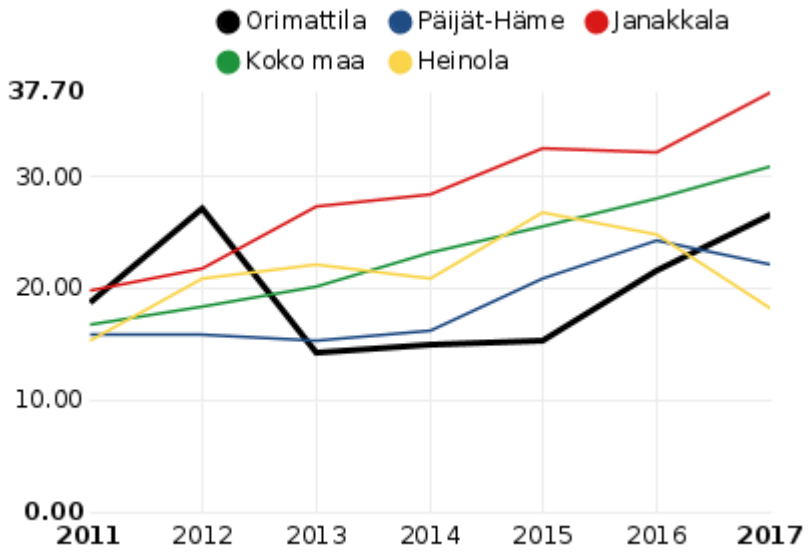
Päijät-Häme : 12.9

Koko maa : 11.8

Janakkala : 7.9

Heinola : 7.2

Kuntoutusrahaa saavat 16 - 19-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Janakkala : 37.7

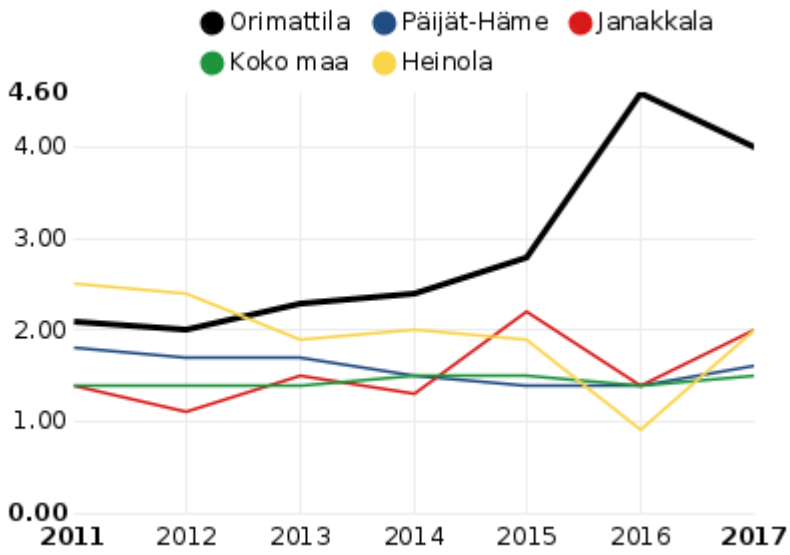
Koko maa : 30.9

Orimattila : 26.7

Päijät-Häme : 22.1

Heinola : 18.3

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 20-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

Orimattila : 4.0

Janakkala : 2.0

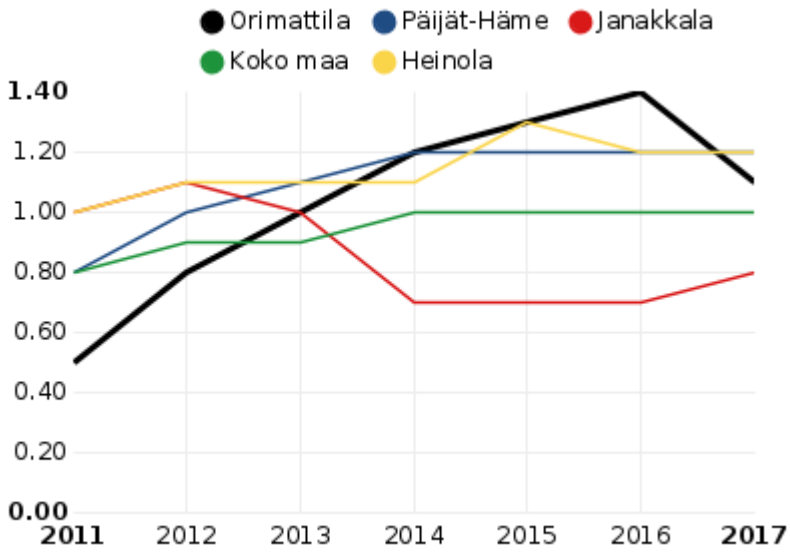
Heinola : 2.0

Päijät-Häme : 1.6

Koko maa : 1.5

TYÖIKÄISET INDIKAATTORIT

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Päijät-Häme : 1.2

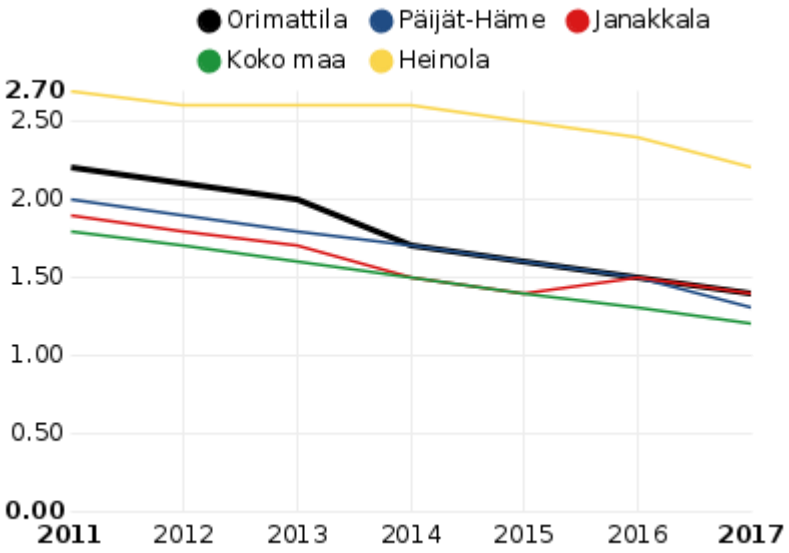
Heinola : 1.2

Orimattila : 1.1

Koko maa : 1.0

Janakkala : 0.8

Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

Heinola : 2.2

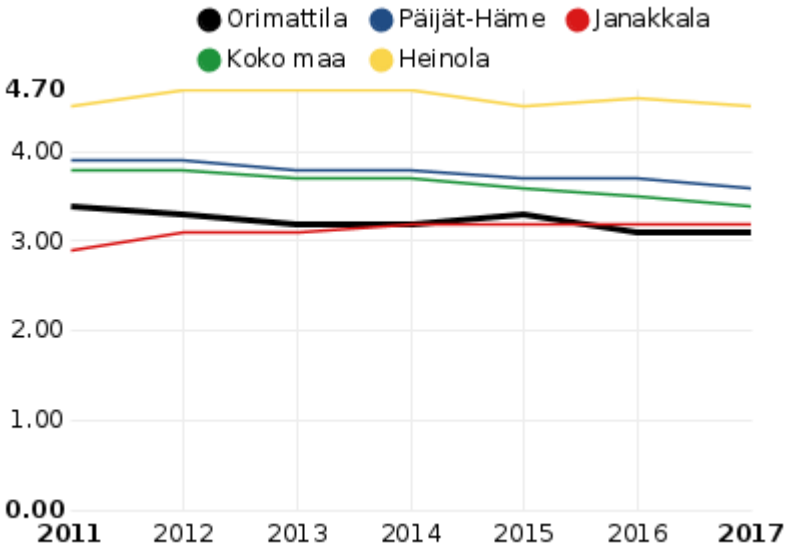
Orimattila : 1.4

Janakkala : 1.4

Päijät-Häme : 1.3

Koko maa : 1.2

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Heinola : 4.5

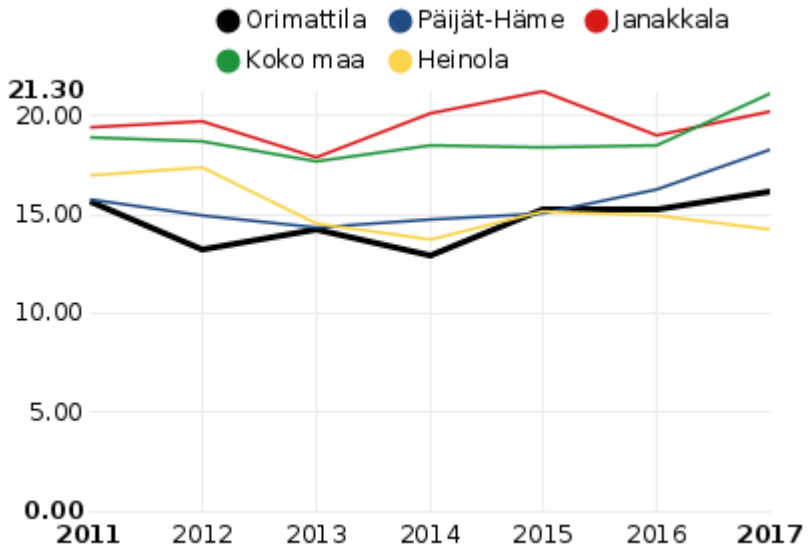
Päijät-Häme : 3.6

Koko maa : 3.4

Janakkala : 3.2

Orimattila : 3.1

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä

Koko maa : 21.1

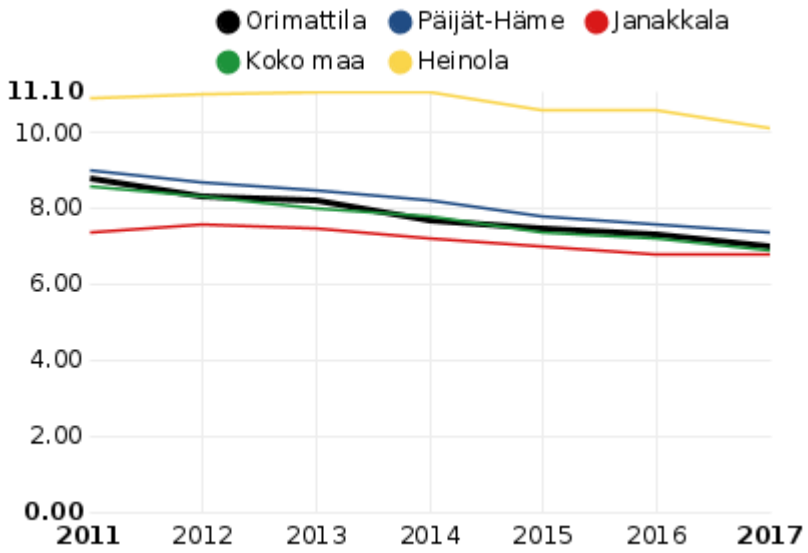
Janakkala : 20.2

Päijät-Häme : 18.3

Orimattila : 16.2

Heinola : 14.3

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Heinola : 10.1

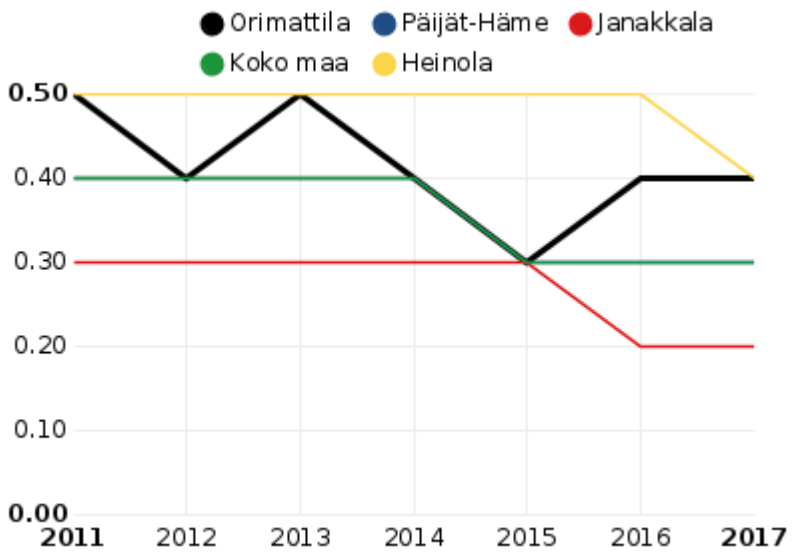
Päijät-Häme : 7.4

Orimattila : 7.0

Koko maa : 6.9

Janakkala : 6.8

Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

Orimattila : 0.4

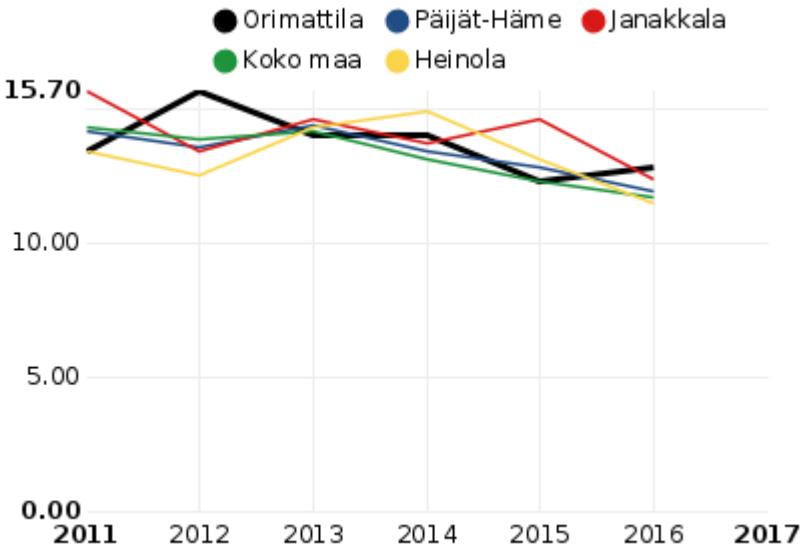
Heinola : 0.4

Päijät-Häme : 0.3

Koko maa : 0.3

Janakkala : 0.2

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Orimattila : 12.8

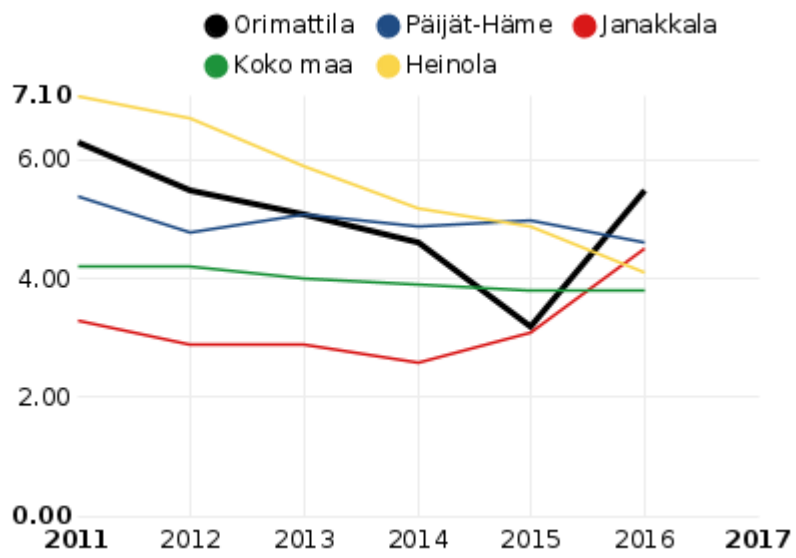
Janakkala : 12.4

Päijät-Häme : 11.9

Koko maa : 11.7

Heinola : 11.5

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Orimattila : 5.5

Päijät-Häme : 4.6

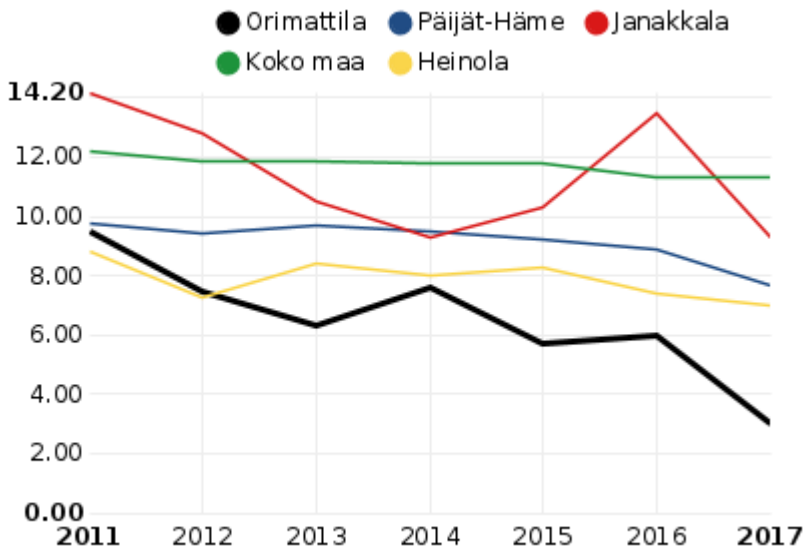
Janakkala : 4.5

Heinola : 4.1

Koko maa : 3.8

IKÄÄNTYNEIDEN INDIKAATTORIT

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Koko maa : 11.3

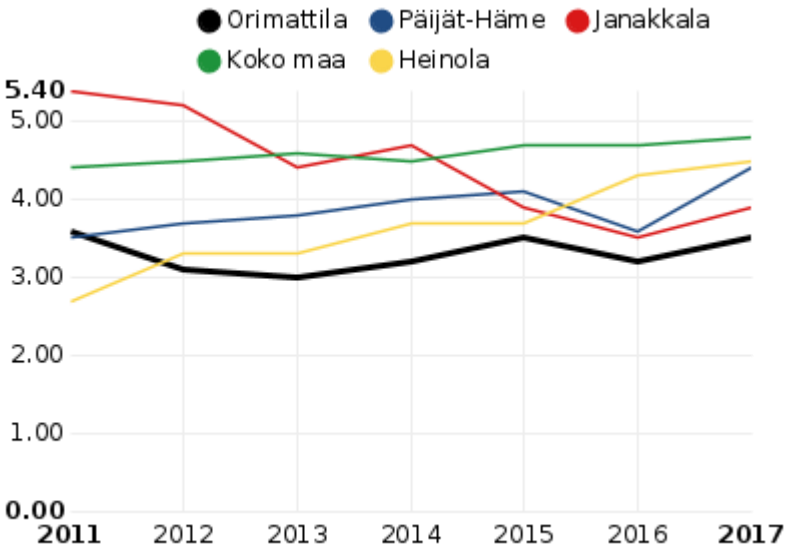
Janakkala : 9.3

Päijät-Häme : 7.7

Heinola : 7.0

Orimattila : 3.0

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Koko maa : 4.8

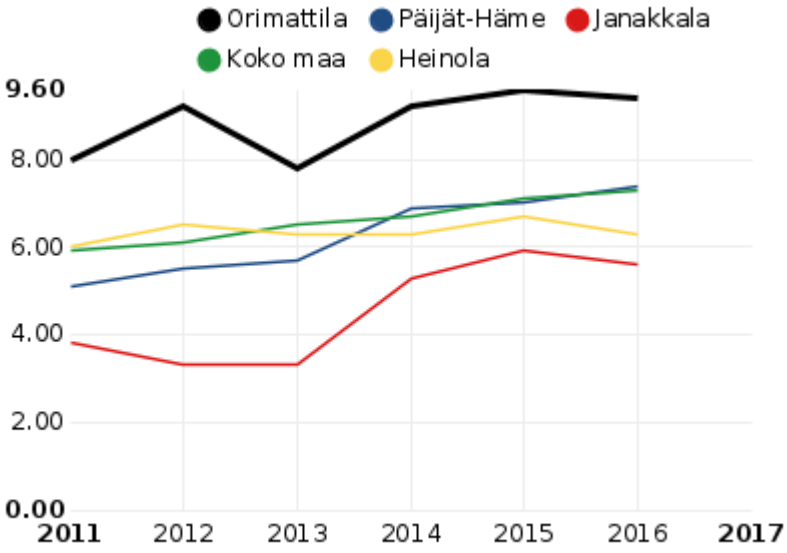
Heinola : 4.5

Päijät-Häme : 4.4

Janakkala : 3.9

Orimattila : 3.5

Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

Orimattila : 9.4

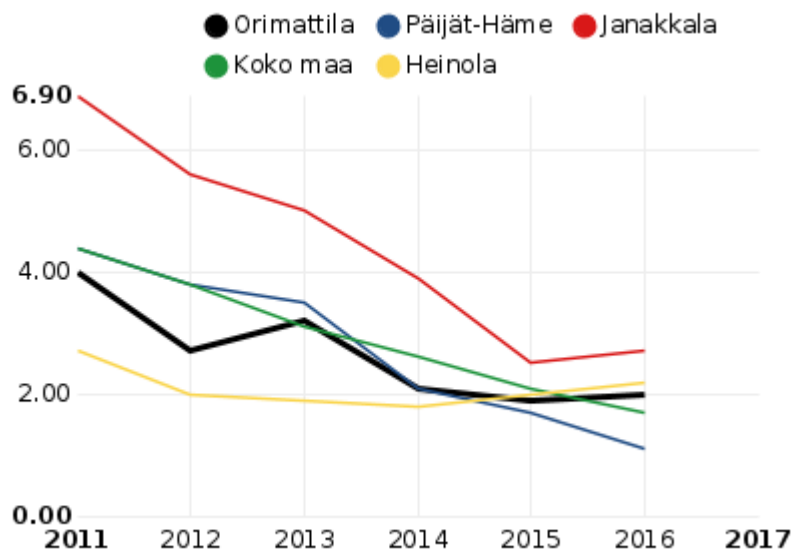
Päijät-Häme : 7.4

Koko maa : 7.3

Heinola : 6.3

Janakkala : 5.6

Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat 75 vuotta täyttäneet 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

Janakkala : 2.7

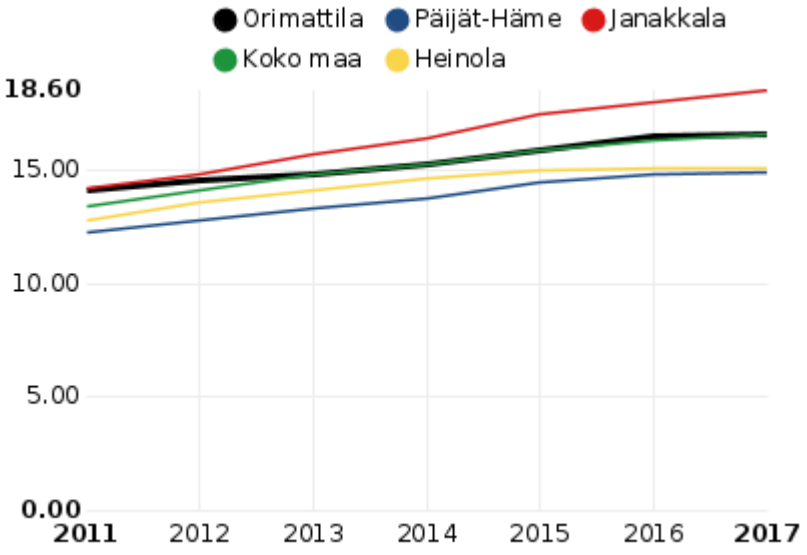
Heinola : 2.2

Orimattila : 2.0

Koko maa : 1.7

Päijät-Häme : 1.1

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin diabeteksen vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Janakkala : 18.6

Orimattila : 16.6

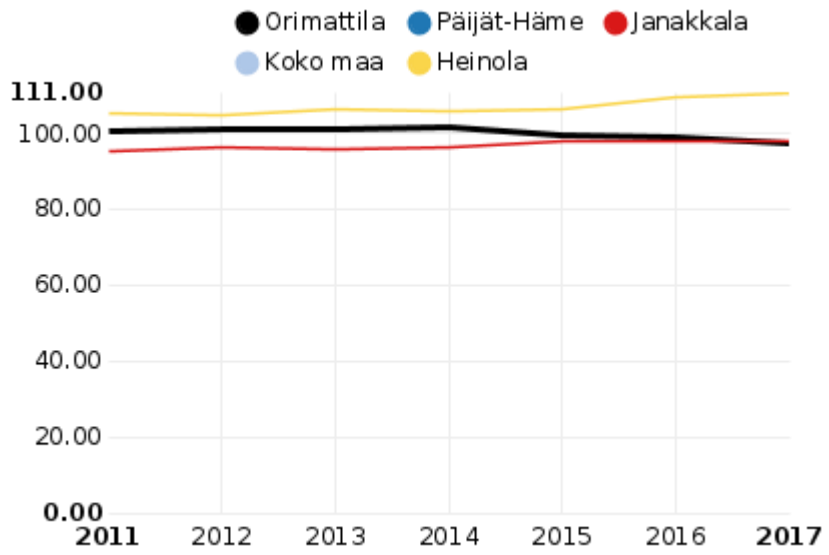
Koko maa : 16.6

Heinola : 15.1

Päijät-Häme : 14.9

KAIKKI IKÄRYHMÄT INDIKAATTORIT

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu

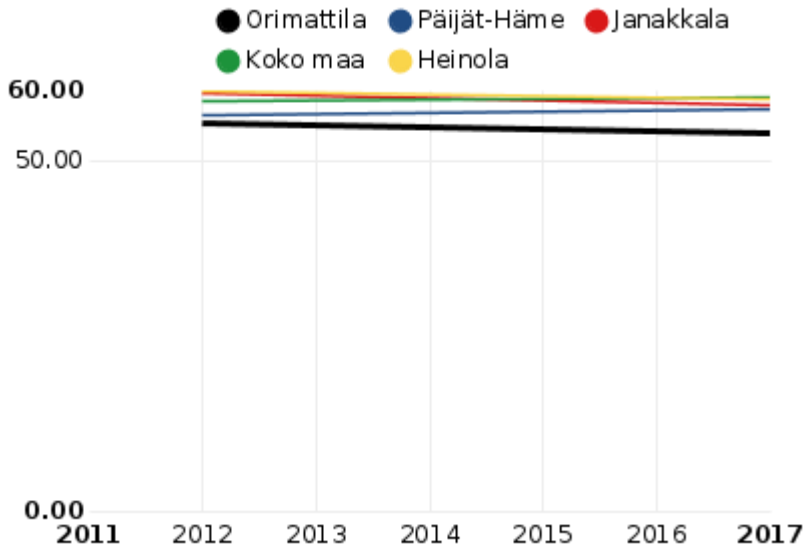

Heinola : 111.0

Janakkala : 98.1

Orimattila : 97.4

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Koko maa : 58.9

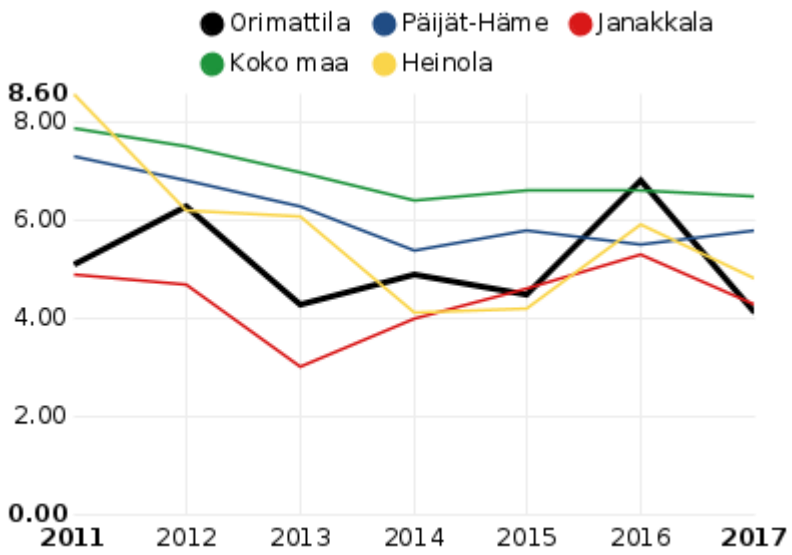
Heinola : 58.7

Janakkala : 57.8

Päijät-Häme : 57.2

Orimattila : 53.9

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Koko maa : 6.5

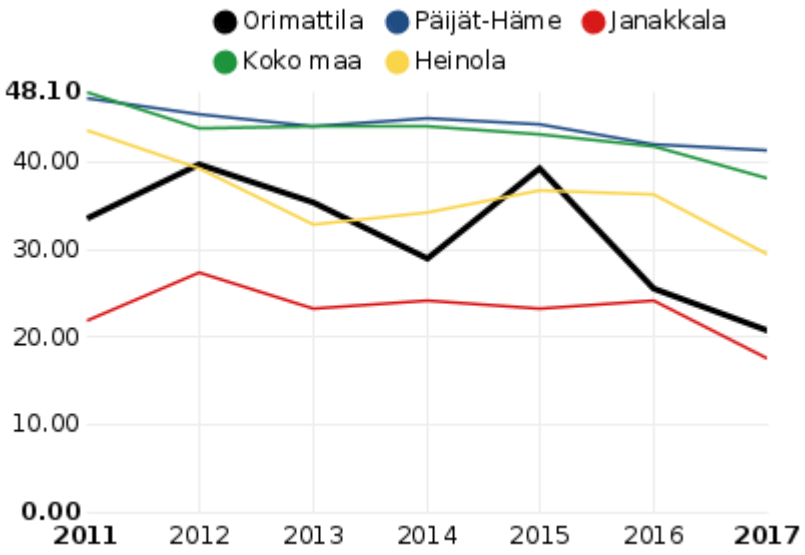
Päijät-Häme : 5.8

Heinola : 4.8

Janakkala : 4.3

Orimattila : 4.1

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

Päijät-Häme : 41.4

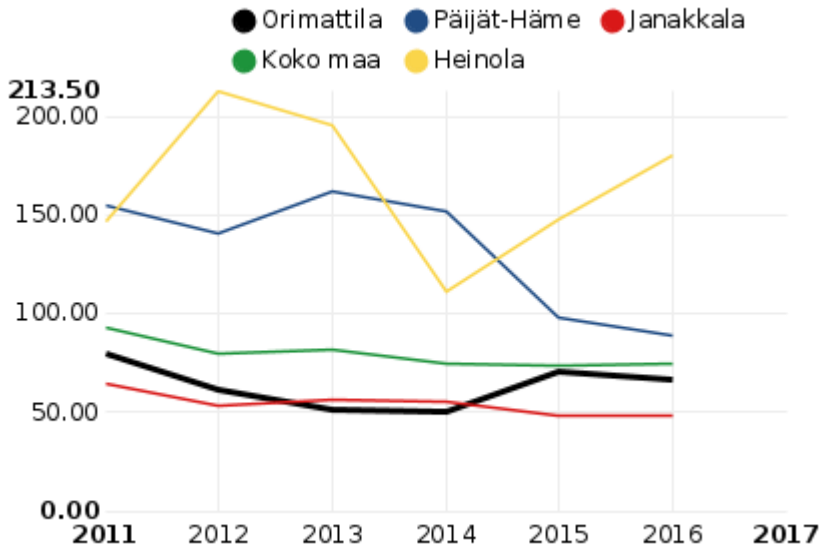
Koko maa : 38.2

Heinola : 29.4

Orimattila : 20.8

Janakkala : 17.6

Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikennerikkomukset / 1 000 asukasta

Heinola : 180.5

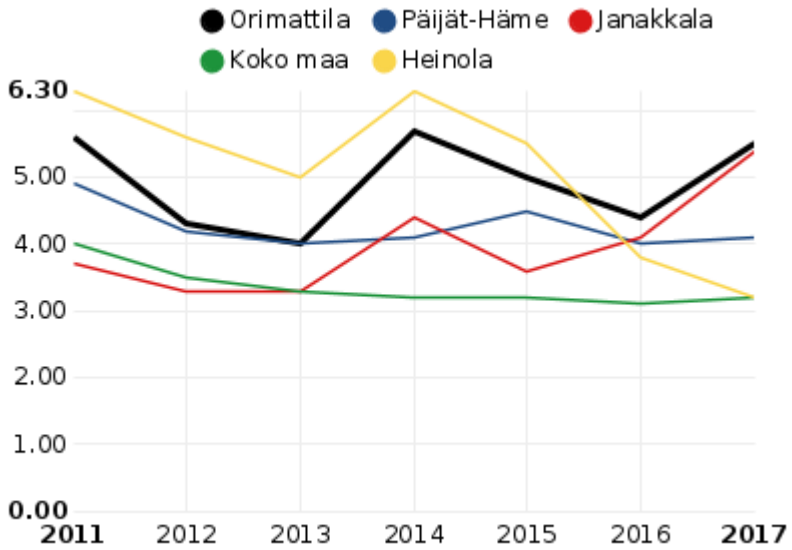
Päijät-Häme : 89.3

Koko maa : 74.8

Orimattila : 66.4

Janakkala : 48.2

Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta

Orimattila : 5.5

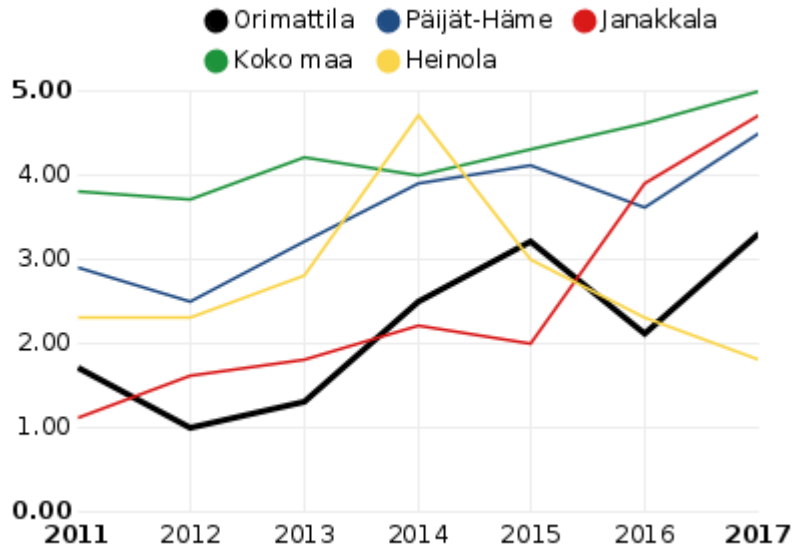
Janakkala : 5.4

Päijät-Häme : 4.1

Koko maa : 3.2

Heinola : 3.2

Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1 000 asukasta

Koko maa : 5.0

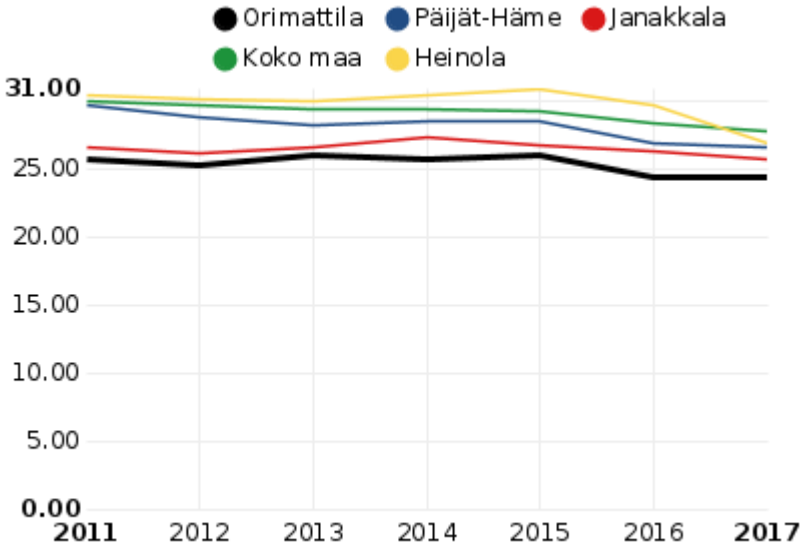
Janakkala : 4.7

Päijät-Häme : 4.5

Orimattila : 3.3

Heinola : 1.8

Yksityislääkärikäynneistä korvausta saaneet, % väestöstä

Koko maa : 27.9

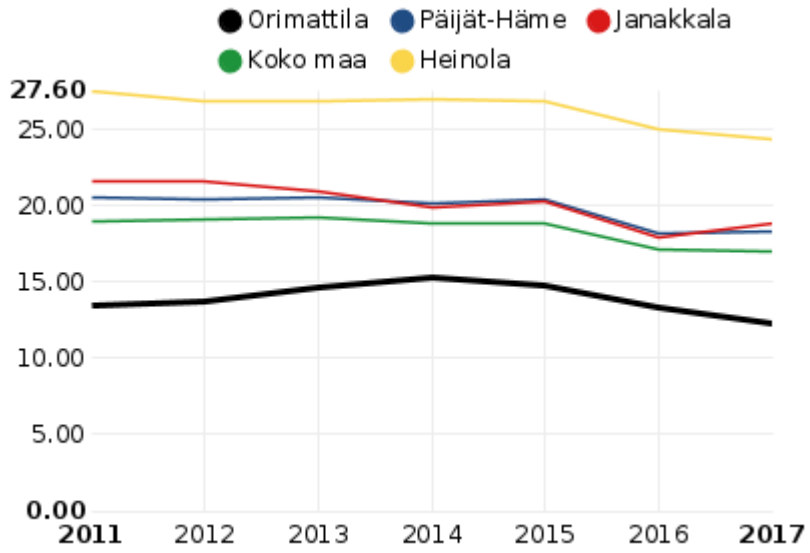
Heinola : 26.9

Päijät-Häme : 26.6

Janakkala : 25.7

Orimattila : 24.5

Hammaslääkäripalveluja yksityissektorilla käyttäneet (korvauksia saaneet hlöt), % väestöstä

Heinola : 24.4

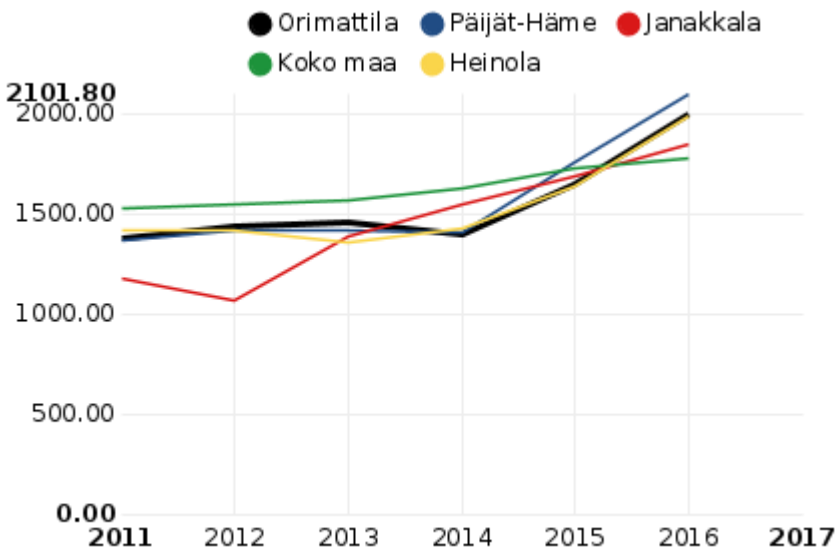
Janakkala : 18.8

Päijät-Häme : 18.3

Koko maa : 17.0

Orimattila : 12.3

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit / 1 000 asukasta

Päijät-Häme : 2101.8

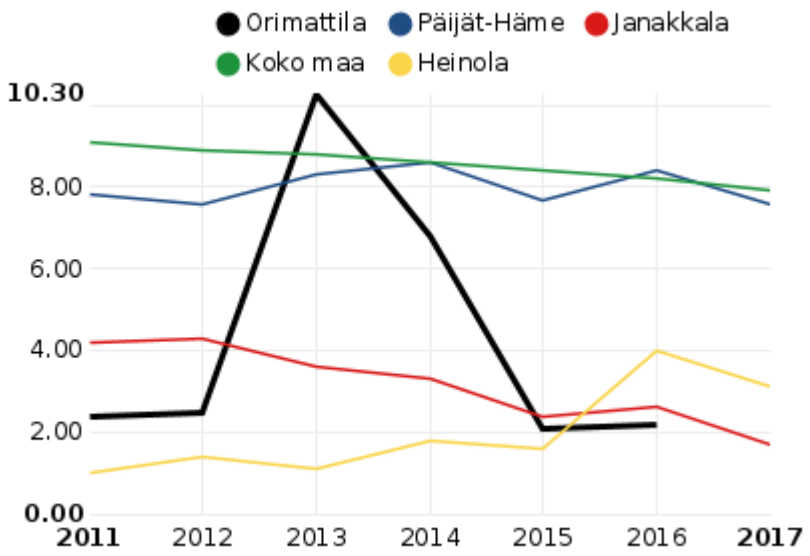
Orimattila : 1995.0

Heinola : 1984.5

Janakkala : 1844.2

Koko maa : 1780.6

Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta

Koko maa : 7.9

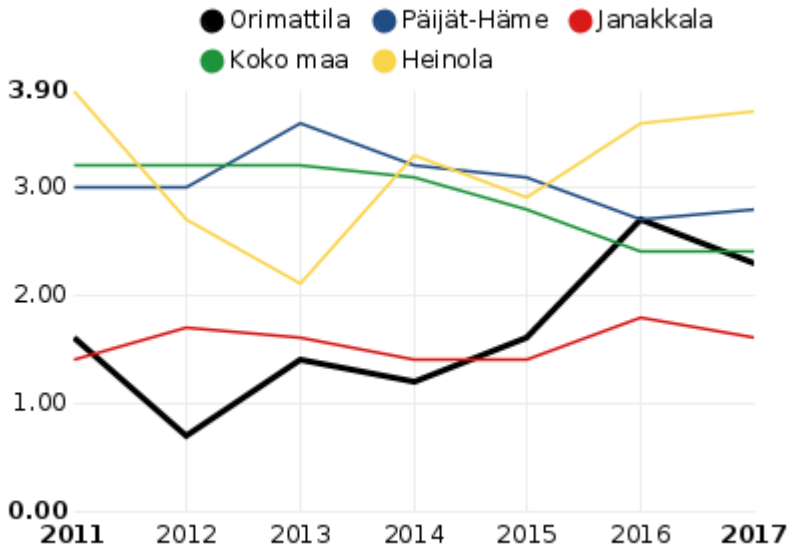
Päijät-Häme : 7.6

Heinola : 3.1

Orimattila : 2.2

Janakkala : 1.7

Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1 000 asukasta

Heinola : 3.7

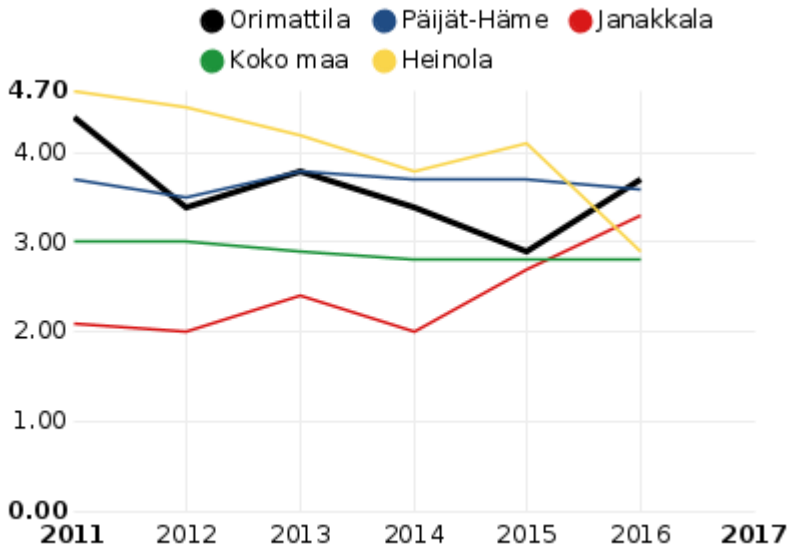
Päijät-Häme : 2.8

Koko maa : 2.4

Orimattila : 2.3

Janakkala : 1.6

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta

Orimattila : 3.7

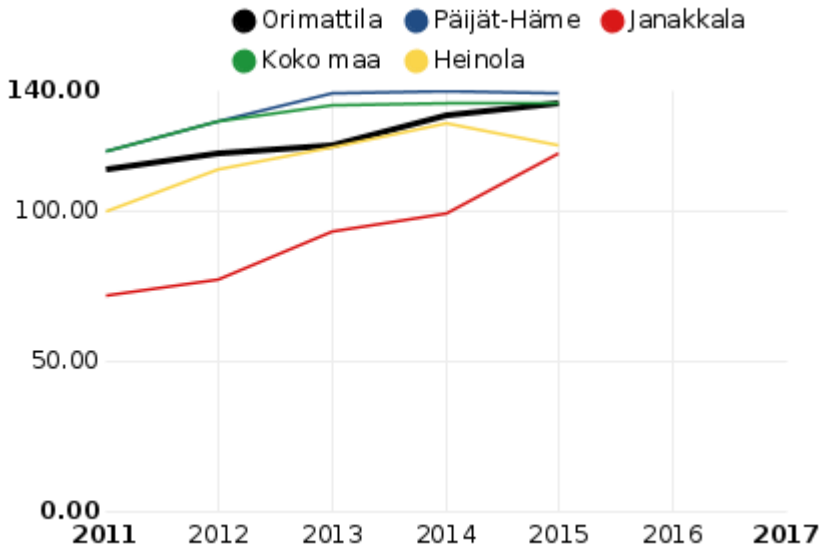
Päijät-Häme : 3.6

Janakkala : 3.3

Heinola : 2.9

Koko maa : 2.8

Toimeentulotuki, euroa / asukas

Päijät-Häme : 139.0

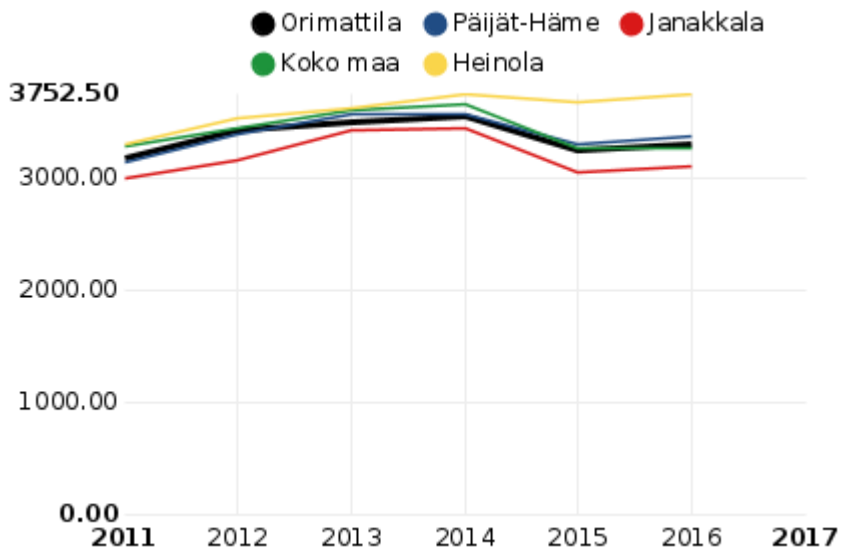
Orimattila : 136.0

Koko maa : 136.0

Heinola : 122.0

Janakkala : 119.0

Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset, euroa / asukas

Heinola : 3752.5

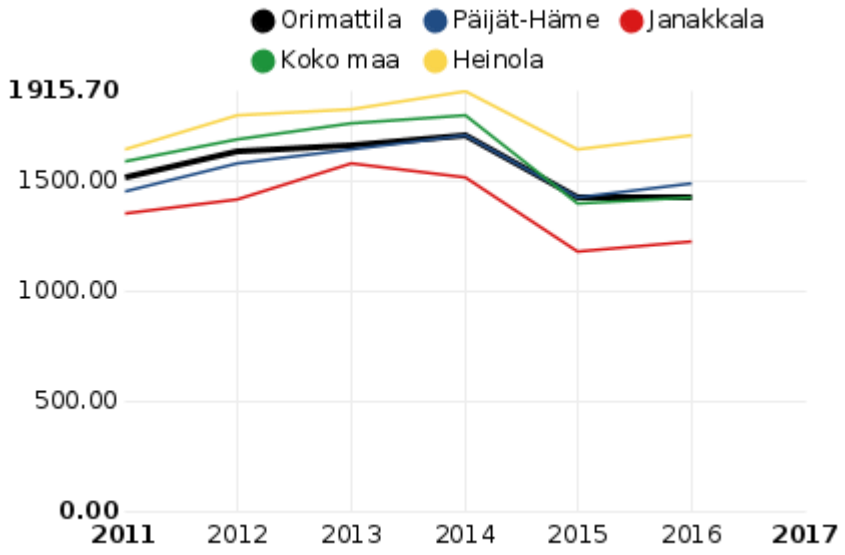
Päijät-Häme : 3375.0

Orimattila : 3293.8

Koko maa : 3257.8

Janakkala : 3091.6

Sosiaalitoimen nettokustannukset, euroa / asukas

Heinola : 1706.0

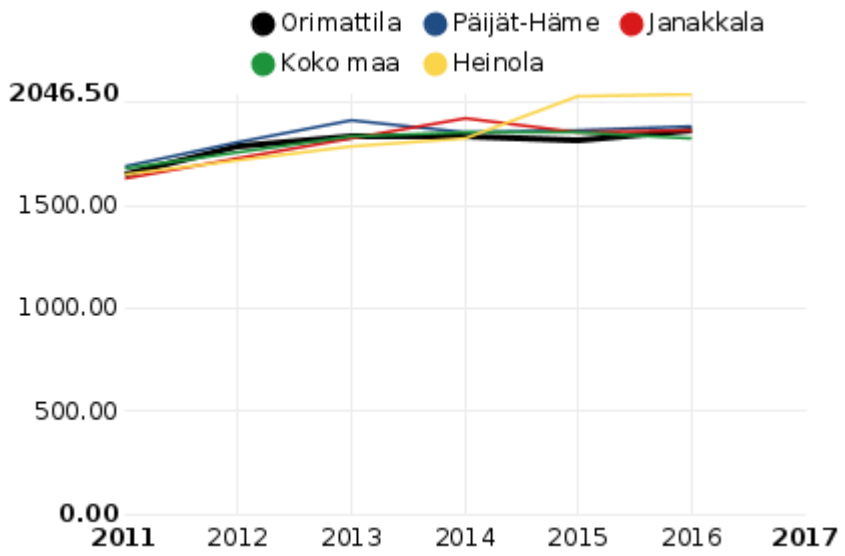
Päijät-Häme : 1491.3

Koko maa : 1429.9

Orimattila : 1428.9

Janakkala : 1229.0

Terveystoimen nettokustannukset, euroa / asukas

Heinola : 2046.5

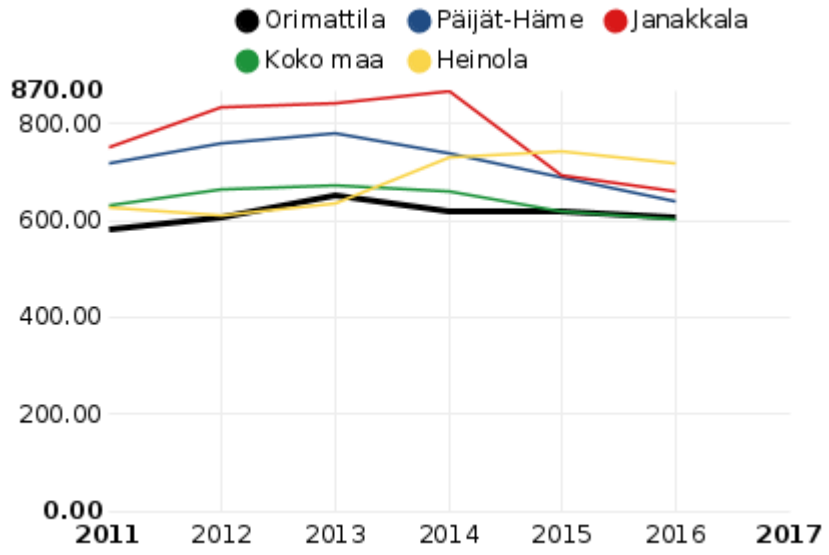
Päijät-Häme : 1883.7

Orimattila : 1864.8

Janakkala : 1862.6

Koko maa : 1827.8

Perusterveydenhuollon (mukaan lukien hammashuolto) nettokustannukset, euroa / asukas

Heinola : 719.0

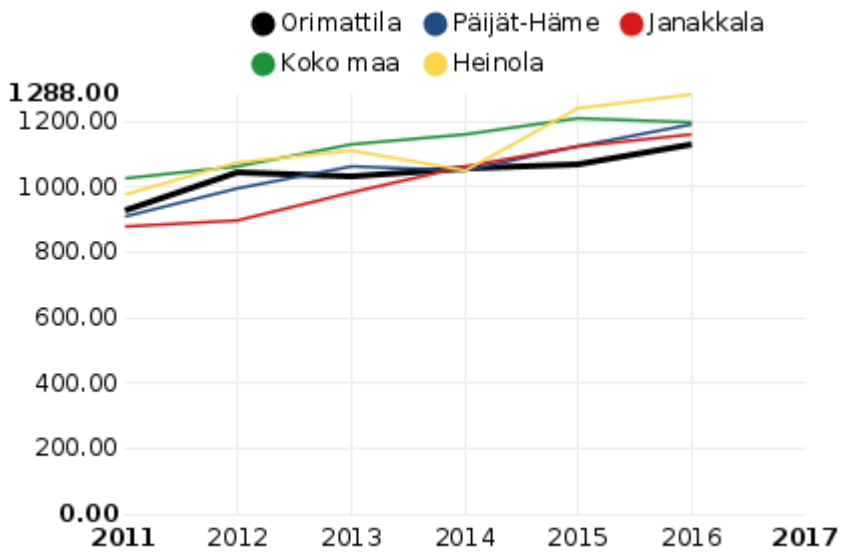
Janakkala : 660.0

Päijät-Häme : 642.0

Orimattila : 607.0

Koko maa : 604.0

Erikoissairaanhoidon nettokustannukset, euroa / asukas

Heinola : 1288.0

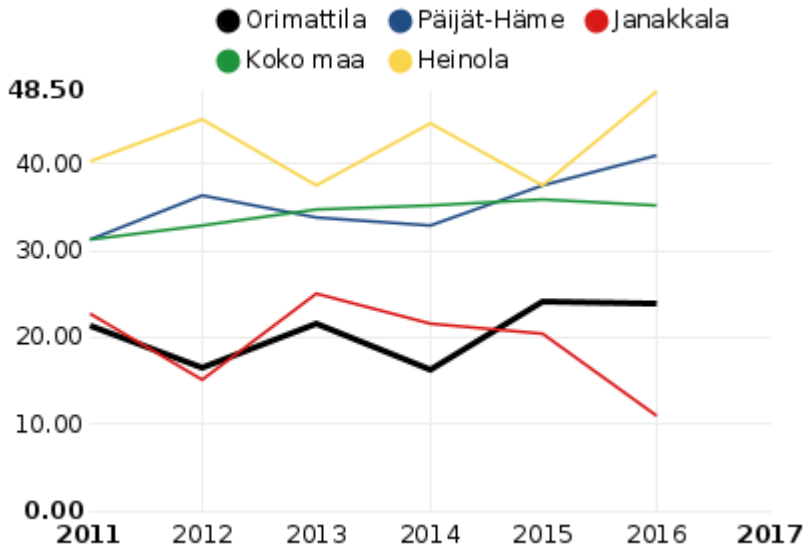
Koko maa : 1198.0

Päijät-Häme : 1191.0

Janakkala : 1165.0

Orimattila : 1133.0

Päihdehuollon nettokustannukset, euroa / asukas

Heinola : 48.5

Päijät-Häme : 40.9

Koko maa : 35.2

Orimattila : 23.8

Janakkala : 10.9

3 ERI TOIMIALOILLA TOTEUTUNUT HYVINVOINTITYÖ 2013 - 2017

Opetuspalvelut

Orimattilan kaupungin opetuspalvelut järjestää oppivelvollisuusikäisille perusasteen koulutuksen ja osalle ikäluokkaa toisen asteen koulutuksen.
Opetuspalvelujen tehtävänä on tukea lasten ja nuorten hyvinvointia opetussuunnitelmien perusteisiin säädetyn mukaisesti sekä järjestää opiskelijahuoltolain mukainen oppilashuolto esi-, perus- ja toisen asteen opiskelijoille.

Perusopetuksen 2016 käyttöön otetussa opetussuunnitelmassa korostuu kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvoinnin näkökulma. Opetusjärjestelyissä tulee huomioida muun muassa oppilaiden osallisuus, kodin ja koulun yhteistyö sekä oppimisympäristöjen turvallisuus ja terveellisyys. Opetuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Laaja-alaisen osaamisen ”Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot” tavoitteena on kannustaa oppilaita huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia.

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Orimattilassa opiskeluhuollon ohjausryhmä on kaupunkitasoinen ja sen puheenjohtajana toimii opetuspäällikkö. Ohjausryhmässä on edustajat PHHYKY:n sosiaali- ja terveystoimesta ja se tekee yhteistyötä muiden viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Opiskeluhuollon ohjausryhmään kuuluu edustus opetustoimen hallinnosta, lastensuojelun sosiaalityöstä, kouluterveydenhuollon palveluista, peruskouluista, lukiosta, nuorisotoimesta, varhaiskasvatuksesta sekä oppilashuoltopalvelujen edustajina koulupsykologi ja koulukuraattori. Oppilas/opiskelija- ja huoltajaedustus kutsutaan mukaan työskentelyyn tarpeen vaatiessa. Yhteistyötä aikataulutetaan vuosikellon avulla ja arvioidaan säännöllisesti.

Opiskelijahuollon ohjausryhmän yhteistyönä on vuosien 2014 - 2017 aikana kehitetty muun muassa yhteistyömalli sijoitetun lapsen tiedonsiirrosta, lasten ja nuorten päihdevalistussuunnitelma, toimintamalli oppilaiden poissaoloihin puuttumiseen sekä esiopetussuunnitelman oppilashuoltoluku.

Jokaisessa esiopetusyksikössä ja koulussa on yksikkö- tai koulukohtainen oppilashuoltoryhmä, jonka tehtävä on suunnitella, toteuttaa ja arvioida yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskelijahuollon toteutumista. Esiopetusyksiköt ja koulut laativat vuosittain koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman, johon kirjataan oppilaiden hyvinvointia edistävät, yhteisöllisen opiskelijahuollon toimintatavat ja menetelmät ja opiskelijahuoltopalvelujen käyttö.

Orimattilan opetuspalveluissa on kaksi koulupsykologia ja kolme koulukuraattoria.
Kouluterveydenhuollon ja -lääkäripalvelut tuottavat PHHYKY.
Orimattilan perusopetuspalvelut järjestävät 1. ja 2. luokan ja erityisen tuen oppilaille iltapäivätoimintaa, jonka tarkoitus on ehkäistä lasten yksinoloa. Vammaisoppilaille opetuspalvelut tarjoavat aamu- ja iltapäivätoimintaa. Hyvinvointikuntayhtymä ostaa myös vammaisten lasten kesähoidon opetuspalveluilta.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on pienten lasten elämänpiirissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, tavoitteena edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus koostuu

hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Lasten hyvinvointiin liittyviä kokonaisuuksia esiopetuksessa ovat: oppilashuoltotyö, nivelvaihe esiopetuksesta kouluun. Tulevaisuuden haasteena ovat päiväkotipaikkojen ja ammattitaitoisen henkilöstön riittävyys.

Viime vuosina Orimattilassa tehty lasten hyvinvoinnin parantamiseksi:

· Osallistuminen OPH:n yhteishankkeeseen koko varhaiskasvatuksen joukko (kunnall.+ yksit.), tästä tuloksena Orimattilan yhteinen VASU sekä yhteiset esitteet kasvun ja oppimisen tukeen ja vieras- ja monikielisten lasten tukemiseen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

· SAPARE - mukana kehittämässä lasten ruokailumenetelmiä
· ILO KASVAA LIIKKUEN- ohjelma - pilotteina 2 päiväkotia: laajentunut koko kentälle, tavoitteena lisätä lasten päivittäistä liikuntaa ; liikuntavastaavat päiväkodeilla
· OPH:n koordinoimassa LIOSTO- kehittämisverkostossa mukana, tällä hetkellä v. 2018 keskiössä lasten ja huoltajien osallisuus
· OPH:n seutuhanke - MUN PÄIVÄKOTI: kehitetään päiväkotien sisätiloja mahdollistamaan entistä enemmän ja paremmin lasten leikin ja liikkumisen

Maakunnallisiin kyselyihin osallistutaan sekä esiopetuksessa että varhaiskasvatuksessa joka toinen vuosi ja näiden palautteiden pohjalta kehitetään toimintaa perheiden tarpeita vastaavaksi.

Avoin päiväkoti Kimppa

Avoin päiväkoti Kimpan toiminta on lähtenyt liikkeelle hankkeesta (Perhetukikeskus) vuonna 2002. Asiakasmäärät ovat kasvaneet ja toiminta laajentunut vuosien varrella. Kimpassa on neljä vakituista työntekijää. Alkuvaiheessa asiakasperheitä oli noin 30 ja vuonna 2017 toiminnan piirissä oli 300 perhettä. Kimpan toiminnan tavoitteita ovat: auttaa perheitä ystävystymään keskenään, vahvistaa lapsiperheiden hyvinvointia, osallistamista ja vanhemmuutta. Asiakaspalautteen perusteella toiminnan monipuolisuus ja mahdollisuus vertaistukeen ovat Kimpan vahvuuksia. Kimppa tarjoaa kasvatukseen liittyviä luentoja (neuvola), ruokaohjeita (Marttaliitto) sekä parisuhdeneuvoja (psyk. sairaanhoitaja/perhetyöntekijä). Varhaiskasvatuksen perheohjaus tulee vanhemmille avuksi mm. lasten kasvatukseen, vanhemmuuteen ja perhe-elämään liittyvissä huolissa (mm. arjen hallinta, rajojen asettaminen, erotilanteet). Kimpassa voi hyötyä alan ammattilaisten tietotaidosta mm. teemahetkiä/ vertaisryhmiä liittyen uhmaikään, sisarkateuteen, parisuhteeseen, äidin jaksamiseen, rahan käyttöön.

Kimppa tekee yhteistyötä mm. MLL:n, seurakunnan ja Phhyky:n neuvolan ja lapsiperhepalveluiden kanssa. MLL:n kanssa on järjestetty perheille puuhapäiviä- tapahtumia ja yhdessä vanhempana-luento / keskustelutilaisuuksia. Kaikki lapsiperhetoimijat ovat yhdessä (varhaiskasvatus, lapsiperheidenpalvelut, neuvola, seurakunta ja MLL) olleet terveyskioskilla teemapäivillä esillä ja käynnistäneet yhteistyönä Taaperotärskyt 0-2- vuotiaiden lasten perheille 5 krt / vuodessa sekä perustaneet lapsiperheiden asiakasraadin, joka kokoontuu 5 krt /vuodessa. Kimppa on myös mukana liikuntatoimen kanssa yhteistyössä vuosittain järjestettävässä vaunuralli-tapahtumassa.

Kimpan toiminnot ja kävijämäärät	2016	2017
Tikru- ja Hipsukerhot	2925	4942
Lapsiparkki	253	220
Perhepirtti	881	950
Iltaryhmät	2117	2500
Perhetapahtumat (juhlat, kirppis, valokuvaus, vaunuralli)	288	400
Lasten vasut, palaverit vanhempien ja yhteistyötahojen kanssa ja vanhempainillat Kimpassa	130	220
Taaperotärskyt, asiakasraati, uhmakoulu, perhevalmennuksen viimeinen kerta	337	300
MLL:n kaitsijakoulutus 2x Kimpassa	36	0
Yhteistyöpalaverit (erityistyöntekijät, Phhyky sos.työ + neuvola +perhetyö+seurakunta)	40	60
Perheohjaus asiakkaita, perheohjaus varhaiskasvatuksen henkilöstölle, perheohjaustiimin kokoukset	146	140
Kaikki kävijät yhteensä	**7153**	**9732**

Kirjastopalvelut

Kirjasto on Orimattilan kaupungin käytetyin vapaa-aikapalvelu. Vuosittainen kävijämäärä on yli 200 000. Asukasta kohden käynnit ovat 12, kun koko maan vastaava luku on 9.

Pääkirjaston tilojen päivitys 2017 mahdollistaa kirjastotilojen käytön omatoimisesti palveluaikojen ulkopuolella. Kirjaston tilat ovat käytössä 98 tuntia viikossa. Kirjastopalveluiden saavutettavuutta on tehostaa monikäyttöinen ja invahissillä varustettu kirjastoauto. Auton palvelureitti kattaa koulujen ja päiväkotien lisäksi taajamat.

Aineiston saatavuus on nopeutunut ja kokoelma moninkertaistunut Päijät-Hämeen yhteisen kirjastojärjestelmän ja seutukuljetusten myötä. Kirjastossa järjestetään viikoittaisten satutuokioiden lisäksi yleisötapahtumia sekä näyttelyitä.

Kirjaston helppo saavutettavuus ja palvelun maksuttomuus tekevät siitä matalan kynnyksen paikan, jonne kenen tahansa kuntalaisen on helppo tulla. Asiakkailla on käytössään laajan aineistovalikoiman lisäksi tietokoneet ja digitointilaitteet.

Ajanmukaisten ja laadukkaiden kirjastopalvelujen ylläpitämisen edellytys ovat riittävät resurssit. 2017 päivitetyn kirjastolain mukaan kuntien tulee tarjota valtakunnallisesti tasa-arvoisia palveluita paikkakunnasta riippumatta. Aineiston monipuolisuuteen ja riittävään ammattitaitoiseen henkilökuntaan on panostettava. Automaatio ei vähennä henkilökunnan tarvetta, sillä kirjastot on laissa nimetty paitsi lukutaidon ylläpitäjiksi myös kuntalaisten digi- ja mediataitojen ohjaajiksi. Opastamiseen ja aineiston esilletuomiseen tarvitaan nykyistä enemmän erityistaitoja hallitsevaa henkilökuntaa.

Kirjaston sijainti Orimattilan kulttuuritalossa avaa mahdollisuudet yhteistyölle kulttuuritoimen kanssa. Kirjaston yläkerrassa toimivan taidemuseon kokoelma on valtakunnallisesti merkittävä.

Orimattilan kirjaston tilastolukuja:

	2013	2014	2015	2016	2017
Kokonaislainaus	352 405	316 660	306 984	254 240	226 162
Lainaus: kirjat yhteensä	253 655	210 910	211 528	172 505	166 306

Kirjastoauton lainat	54 134	52 034	49 250	40 982	65 778
Kirjaston käyttäjät: fyysiset käynnit	153 510	112 986	109 921	101 141	97 896
Kirjaston käyttäjät: verkkokäynnit	302 343	350 442	366 042	368 000	396 000
Kirjaston järjestämät tapahtumat	7	5	10	10	16
Näyttelyt	13	15	20	25	30

Kulttuuripalvelut

Orimattilan kaupunki ylläpitää kulttuuritalon toisessa kerroksessa sijaitsevaa taidemuseota. Ympärivuotisesti avoinna oleva Orimattilan taidemuseo tuottaa kuntalaisille kuvataidepalveluita paitsi esittelemällä omia valtakunnallisesti merkittäviä kokoelmiaan myös järjestämällä vaihtuvia näyttelyitä. Museon omat teoskokoelmat käsittävät Taidesäätiö Ilmari ja Toini Wall-Hakalan kokoelman, Pentti Papinahon kokoelman, Orimattilan Erkot -kokoelman ja Orimattilan kaupungin kokoelman. Näyttelyiden ohella taidemuseolla järjestetään ympäri vuoden erilaisia kulttuuritilaisuuksia, kuten konsertteja, luentoja, teatteri- ja muita esityksiä, taiteilijatapaamisia ja taidetyöpajoja. Orimattilan kotiseutumuseo vaalii ja edistää paikallista kulttuuriperintö. Museo on avoinna yleisölle kesäisin sekä ryhmille tilauksesta.

Orimattilan esiopetuksen ja perusopetuksen kulttuurikasvatussuunnittelmat valmistuivat vuonna 2016. Suunnitelmien mukainen työ on käynnistynyt hyvin ja tuottanut tulosta. Toimintoja kehitetään edelleen.

Orimattila on mukana kahdeksan Päijät-Hämeen kunnan alueella toimivassa Efekti -lastenkulttuurikeskuksessa, jonka kautta järjestetään kulttuuritarjontaa alueen päiväkoteihin ja kouluihin. Efekti on myös mukana valtakunnallisessa Taidetestaajat-hankkeessa.

Kulttuuripalvelut toteuttavat kuntalaispalveluja sekä tuottamalla niitä itse että yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa mm. jakamalla avustuksia kulttuuritoimintaan ja kulttuuripalveluiden tuottamiseen. Tapahtumissa ja toiminnoissa pyritään enenevissä määrin ottamaan monipuolisesti huomioon erilaiset käyttäjä- ja osallistujaryhmät ja palveluiden saavutettavuus. Kulttuuripalveluiden laajentaminen yhä näkyvämmäksi osaksi kaupunkilaisten arkea jatkuu. Ola Juhlii -festivaali v. 2017 sai osallistujilta kannustavaa palautetta.

Kulttuuripalvelut vastaavat kaupungin ystävyyskaupunkiverkostosta ja muusta kansainvälisestä toiminnasta sekä kulttuurimatkailusta.

Kulttuurilaki tähdentää kaikenlaista kulttuuria kuntalaisten perusoikeutena. Kulttuuripalvelujen tulisi olla kynnyksettömiä, helposti saavutettavia ja osallistavia. Orimattilan kulttuuritoiminnassa on tahtotila palvelujen monipuolistamiseen ja saavutettavuuden parantamiseen, mutta se vaatii lisäpanostusta taloudellisiin ja henkilöstöresursseihin.

Nuorisopalvelut

Orimattilan Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto

Orimattilan nuorten ohjaus- ja palveluverkosto on vuoden 2016 syyskaudesta kokoontunut tiiviisti järjestäytyäkseen ja täyttääkseen toiminnalleen sille Nuorisolaissa 1285/2016 asetetut lakisääteiset tavoitteet.

Perusnuorisotyö

Perusnuorisotyö on ensisijaisesti yläkouluikäisille nuorille suunnattua toimintaa. Toiminta keskittyy nuorten vapaa-aikaan. Peruspalvelut sisältävät nuorisotalotoimintaa, pienryhmien ohjausta, retki- ja leiritoimintaa, nuorisotapahtumia, nuorten osallisuutta sekä koulujen ryhmäytymispäiviä. Perustoimintaan sisältyvä nuorisovaltuusto edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä tekee aloitteita nuoria koskevissa asioissa.

Orimattilan keskustan nuorisotilat ovat toimineet väliaikaisissa tiloissa syksystä 2014 lähtien. Ne ovat tarpeeseen nähden liian pienet ja toiminnan kannalta puutteelliset. Perusnuorisotyön keskeisenä haasteena ja kehittämisen kohteena onkin saada toimintaan soveltuvat asianmukaiset nuorisotilat.

Koulunuorisotyö

Koulunuorisotyö toimii Orimattilan molemmilla yläkouluilla. Se on 6-9 – luokkalaisille nuorille suunnattua ohjausta ja tukea kouluympäristössä. Koulunuorisotyöntekijä työskentelee ryhmien ja yksilöiden parissa, tiiviissä yhteistyössä muun henkilökunnan kanssa, jolloin työ on kiinteänä osana koulun toimintaa sekä monialaista verkostoa. Työ on luonteeltaan luottamuksellista matalan kynnyksen toimintaa. Perusnuorisotyön nuoriso-ohjaaja ja koulunuorisotyöntekijä tekevät tiivistä yhteistyötä ja voivat näin auttaa nuoria niin kouluun kuin vapaa-aikaankin liittyvissä asioissa.

Koulunuorisotyön tavoitteena on työpanoksen lisääminen toisella työntekijällä. Molemmilla yläkouluilla tulisi olla koulunuorisotyöntekijä, mikä mahdollistaisi työparitoiminnan. Näin pystyttäisiin reagoimaan nopeammin muuttuvissa tilanteissa ja kehittämään työmuotoa ajan tuomissa muuttuvissa haasteissa.

Etsivä nuorisotyö

Tässä katsauksessa nykytilan haasteet on jaoteltu iän ja sukupuolen mukaan. Katsauksessa on Ikärakenne huomioiden nostettu esille aina korkeintaan kaksi etsivän nuorisotyön kannalta keskeisintä haastetta.

Prosentuaaliset osuus etsivän nuorisotyön piirissä olevista nuorista ja nuorista aikuisista:

15 v koulukiusaaminen ja – kuntoisuus 100% n/m 50%/50%
16 – 17 v yksinäisyys ja lähiverkon tuen puute n. 65% n/m 40%/60%

18 – 21 v mielenterveys- ja päihdeongelmat n. 90% n/m 50%/50%
22 – 25 v työn ja koulutuksen ulkopuolella oleminen, n. 55% n/m 30%/70% talouden ongelmat ja velkaantuminen
25 – 29 v moniongelmaisuus n. 50% n/m 50%/50%

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on tavoittaa alle 29 -vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työelämän ulkopuolella tai tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle varhaista tukea, jos nuori sitä haluaa. Etsivä nuorisotyö vahvistaa nuoren valmiuksia päästä elämässä eteenpäin. Pajakahvila toimii etsivän nuorisotyön ryhmämuotoisena toimintana joka torstai.
Etsivä nuorisotyö on läsnä nuorten keskuudessa ja tarjoaa mahdollisuuden turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivä nuorisotyö etsii nuoren kanssa ratkaisuja nuoren pulmiin ja kysymyksiin ja tukee nuorta hakeutumaan niihin palveluihin, joita hän tarvitsee ja haluaa.

Nuorten työpaja

Nuorten työpajan Starttivalmennuksella pyritään vahvistamaan nuoren sosiaalista toimintakykyä, elämänhallintaa ja osallisuutta.
Nuorten työpajan starttivalmennus on tavoitteellista toimintaa, jossa painopiste on nuorten arjen taitojen ja elämänhallinnan vahvistamisessa. Toiminnassa painottuu yksilö- ja ryhmävalmennus. Nuoret saavat tukea omasta itsestä huolehtimiseen ja arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen, sekä välttämättömien asioiden hoitamiseen. Perus toimintakyky paranee ja sekä työ- ja opiskeluvalmiudet kehittyvät. Toiminnassa painottuu tekemällä oppiminen.

Alle 25 -vuotiaiden nuorten työttömyys on vähentynyt Orimattilassa. Orimattilassa oli nuorten työpajan starttivalmennuksen alkaessa syyskuussa 2015 alle 25-vuotiaita nuoria työttömiä työnhakijoita 118 kun taas tammikuussa 2018 nuorten osuus oli 77.

Hankekauden 2018 – 2019 aikana käynnistetään yhteistyö toisen asteen oppilaitosten kanssa ja selvitetään opinnollistamisen mahdollisuus sekä oppimisympäristöt tutkinnoittain nuorten työpajalla.

Matalan kynnyksen ammatillisella Duunari- / moottoripajalla pääsee tekemään osaamista kehittävää harjoitus- ja tilaustöitä turvallisessa ympäristössä sekä saamaan vahvistusta alavalinnoilleen. Pajaympäristö mahdollistaa hyvin monialaisen yhteistyön. Ammatillisella pajalla kehitetään malli osaamisen tunnistamiseen ja osaamisen tunnustamiseen, jolla tuetaan heikommassa työmarkkina-asemassa olevien nuorten ammattitutkinnon suorittamista ja pääsyä avoimille työmarkkinoille.
Tavoitteena on tukea nuorta kohti ammattiopintoja tai työelämää.
Nuorten työpajan haasteena on sekä matalan kynnyksen ammatillisten pajojen sekä seinättömän työpajatoiminnan kehittäminen ja näin nuorten työkokeilupaikkojen lisääminen.

Nuokku 2017

- Keskustan nuokku (auki 4 päivää / viikko), kävijämäärä yht. 2527
- Artjärven nuokku (auki 2 päivää / viikko), kävijämäärä yht. 1757
- Yleisiä tapahtumia 22, osallistujia 618
- Lisäksi omat tapahtumat 8- ja 9-luokkaisille, jolloin kaikki ikäluokan oppilaat osallistuivat

Etsivän nuoristyön asiakasmäärät	2013	2014	2015	2016	2017
	75	85	120	105	97

Kaupungin myöntämät avustukset: Kaupungin myöntämät avustukset / nuoriso	2016	2017
Hakijoiden määrä	9	9
Alle 28- vuotiaita jäseniä avustuksia hakeneissa seuroissa / määrä	791	791
Myönnetty avustussumma	17 100€	17 100€

Kaupungin myöntämät avustukset / liikunta	2016	2017
Hakijoiden määrä	15	12
Jäseniä avustuksia hakeneissa seuroissa	4320	3269
Myönnetty avustusumma	40 999€	41 000€

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelujen tehtävänä on liikuntalain 390/2015 § 5 mukaan luoda paikallisia edellytyksiä kuntalaisten liikunnan harrastamiselle:

a. järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen,
b. tukemalla kansalaistoimintaa, mukaan lukien seuratoiminta,
c. rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja

Kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain (365/1995) 27 §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis - ja vaikuttamismahdollisuuksista. Kunnan tulee arvioida asukkaittensa liikunta-aktiivisuutta osana terveydenhuoltolain (1326/2010) 12 §:ssä tarkoitettua terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Orimattilan kaupungin liikunnanohjaajalla on:

· 12 ryhmää senioreille (5 kuntosali, 3 vesijumpparyhmää, 1 vesijuoksuryhmä, 1 yleisjumpparyhmä, 2 kehonhuolto/venyttelyryhmää)

- osallistujamäärät / viikko: 284 (vuodessa 30 ohjausviikko, eli yht 8520 hlö / vuosi)

· Uimakouluopetusta kaupungin ja lähikuntien eskareille

- Jokaiselle koululle tarjotaan uimaopetusta 2x vuoden aikana. Uimaopetuksessa käy vuoden aikana 10 alakoulua ja 10 eskaria.

· Perinteiset tapahtumat

- Vaunuralli perheille, syysloma tekemistä lapsilla/nuorille sekä senioreille, jouluretki senioreille, hiihtoloma tekemistä perheille/senioreille/työikäisille, kevätretki senioreille**.**

Lisäksi ohjauspalveluja ostetaan Wellamo –opistolta.

Terveyskioski = liikuntaneuvonta & matalan kynnyksen ryhmät

Liikuntaneuvoja on terveyskioskilla tavattavissa aina tiistaisin ja hänelle voi varata aikoja henkilökohtaiseen tapaamiseen, joissa keskitytään yksilölähtöisesti terveellisiin elämäntapoihin/liikuntaan liittyvissä asioihin. Asiakas ohjautuu liikuntaneuvojalle joko a. terveyskeskuksesta saadun lähetteen avulla, b. asiakas ohjautuu oma-aloitteisesti. Vuonna 2016 henkilökohtaisia liikuntaneuvonta-aikoja oli 3 kpl / viikko ja vuonna 2017 4 kpl / viikko.

Henkilökohtainen liikuntaneuvonta	2016	2017
Asiakasmäärä / vuosi	40	43
Asiakaskontakti / vuosi	106	101
Lähetteiden määrä / vuosi	35	55
Matalan kynnyksen ryhmiä 2 kpl / viikko: Osallistujamäärät 7 vuosi	404	407

Liikuntapaikat Uimahallin kävijämäärät	2016	2017
	35 534	34 449

Kuntosalin kävijämäärät	2016	2017
	29 694	25 950

Tekninen toimi

Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu

Kaavoitus ja muu maankäytön suunnittelu luovat edellytyksiä hyvälle elinympäristölle ja sen kehittämiselle. Kaavoituksen keskeisenä tehtävänä on sovittaa yhteen eri näkökulmia ja tavoitteita.

Hyvä elinympäristö muodostaa kokonaisuuden, jossa eri väestöryhmillä on mahdollisuus jokapäiväisen elämän järjestämiseen ja perustarpeiden tyydyttämiseen: asumiseen, palveluiden käyttämiseen, työssäkäyntiin, ulkoiluun, harrastuksiin, mutta myös lepoon ja yksityisyyteen.

Fyysinen elinympäristömme muodostuu rakennetusta ja luonnonympäristöstä. Elinympäristöön kuuluvat myös sosiaaliset ja toiminnalliset, elämän laatuun ja elinolosuhteisiin vaikuttavat tekijät. Eri väestöryhmillä on iästä tai elämäntilanteesta johtuen erilaiset tarpeet ja toivomukset elinympäristön suhteen.

Maankäyttöä ohjataan yleis - ja asemakaavoituksella. Yleiskaava on kunnan yleispiirteinen maankäytön suunnitelma. Sen tehtävänä on yhdyskunnan eri toimintojen, kuten asutuksen, palvelujen ja työpaikkojen sekä virkistysalueiden sijoittamisen yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteensovittaminen. Orimattilan kaupungin pinta-alasta noin puolet on yleiskaavoitettu. Asemakaava on maankäytön yksityiskohtaista järjestämistä, rakentamista ja kehittämistä koskeva suunnitelma. Orimattilassa on asemakaavoitettua aluetta keskustan lisäksi Pennalassa, Hennassa ja Artjärvellä.

Katujen kunnossapito

Orimattilan kaupunki vastaa asemakaava-alueilla olevien katujen, kevyen liikenteen väylien, torien sekä muiden yleisten alueiden kunnossapidosta. Orimattilassa kunnossapidettäviä katuja on yhteensä noin 110 km ja kevyen liikenteen väyliä noin 45 km. Katuja hoidetaan kunnossapitoluokituksen mukaisesti. Katujen kunnossapidon tavoitteena on varmistaa liikenneväylien ja niiden ympäristön turvallisuus ja siisteys ja pitää katu liikennettä tyydyttävässä kunnossa. Kunnossapidolla huolehditaan samalla myös yhteisen omaisuuden; katujen ja siihen liittyvien rakenteiden arvon säilymisestä.

Orimattilassa kunnossapidon hoitotaso perustuu teknisen lautakunnan hyväksymään kunnossapitoluokitukseen. Kunnossapitoluokat määrittävät mm. väylien kunnossapidon toimenpiteet ja töiden kiireellisyyden. Kunnossapitotöitä ovat talvihoidon osalta mm. auraus, liukkauden torjunta, polanteen poisto ja lumen siirto.

Kesäkunnossapitoon kuuluvat mm. sorateiden pinnan tasaus ja pölynsidonta, piennarten niitto sekä avo-ojien auki kaivuu.

Ympäristötoimi

Ympäristönsuojelu

Terveyttä ja hyvinvointia edistävä elinympäristö luo viihtyisyyttä sekä lisää kunnan vetovoimaisuutta. Orimattilan kaupungin ympäristönsuojelu edistää terveellistä, turvallista ja ympäristöarvot huomioon ottavaa elinympäristöä ympäristön tilaan vaikuttavien toimintojen valvonnalla, ympäristön tilan seurannalla sekä luonto- ja virkistyskohteiden kehittämisellä.

Pohjavesien suojelun työkaluna käytetään vuonna 2014 laadittua Orimattilan pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaa. Orimattilan juomavesi on pohjavettä, joka on peräisin useasta eri pohjavedenottamosta. Orimattilassa on yhteensä 32 tärkeäksi luokiteltua pohjavesialuetta, joiden

kaikkien kemiallinen tila on arvioitu hyväksi. Osalla vedenottamoista vedenlaatua heikentävät kuitenkin mm. torjunta-aineet ja korkeat kloridipitoisuudet.

Orimattilan ilmanlaatua seurataan seudullisena yhteistyönä. Päijät- ja Kanta-Hämeessä tutkittiin vuosina 2014–2015 ilman epäpuhtauksien vaikutuksia ympäristön tilaan ilmanlaadun bioindikaattoreiden avulla. Tarkasteltujen jäkälämuuttujien perusteella Orimattilan ilmanlaatu oli samalla tasolla muun tutkimusalueen kanssa. Ilman epäpuhtauksille herkkien jäkälälajien esiintyvyyden perusteella Orimattilan lajisto oli lievästi köyhtynyttä.

Ilmastonmuutos on merkittävä uhka hyvinvoinnille. Orimattilan kasvihuonekaasupäästöjen kehitystä on seurattu vuodesta 2008.

Luonnossa liikkuminen edistää hyvinvointia ja laukaisee stressiä. Orimattilassa on useita luontopolkuja, joiden tarkoituksena on helpottaa luonnossa liikkumista ja lisätä kävijöiden luontotietoisuutta. Polkujen kuntoa ja kunnostustarpeita on kartoitettu vuosina 2015 ja 2017. Lintulan luonto- ja virkistyspolun kunnostamiseksi on tarkoitus käynnistää hanke vuonna 2018 tai 2019.

Terveydelle haitallisen vieraslajin, jättiputken, torjunta on aloitettu Orimattilan kaupungin omistamilla alueilla vuonna 2016. Torjuntaa jatketaan säännöllisesti vuosittain ja tavoitteena on saada kasviesiintymät hävitettyä kaupungin alueelta kokonaan. Vuonna 2016 torjuntaa tehtiin kahdeksassa ja vuonna 2017 yhdeksässä kohteessa. Tavoitteena on, että jättiputken torjunta on jatkuvaa ja kattaa kaikki kaupungin omistamilla alueilla havaitut esiintymät. Jättiputkiesiintymien määrä vähenee vuoteen 2021 mennessä. Mittari: Torjunnassa mukana olevien prosenttiosuus havaituista esiintymistä. Jättiputkiesiintymien määrä kaupungin omistamilla alueilla.

Ruokapalvelut

Ruokasuositusten toteutuminen
Ateriapalvelujen toiminnan ravitsemuksellisena perusteena ovat Valtion ravitsemusneuvottelukunnan laatimat ikäryhmäkohtaiset ruokasuositukset.

Kouluruokailu
Viime vuosina Orimattilan kouluruokailua on kehitetty tarjoamalla tavanomaisen lounaan lisäksi päivittäinen kasvisvaihtoehto. Salaatteja tarjotaan komponentteina ja esim. pehmeää leipää, hedelmiä ja marjoja on ruokalistalla enemmän kuin aikaisemmin.

Ateriapalvelut ovat pyrkineet kehittämään kouluruokailua myös yhteistyön näkökulmasta, josta osoituksena on kaksi kouluruokadiplomia. Ruokalatoimikuntia on tällä hetkellä Yhteiskoululla ja Jokivarren koululla, ne kokoontuvat kahdesta vuodessa. Vuonna 2017 Sivistyspalvelut ja Ateriapalvelut ovat sopineet yhteistoiminnan kehittämisestä palaverein hallintokuntien välillä. Kaikilla kouluilla ateriapalveluhenkilöstö, koulun henkilöstön edustajat ja oppilaskunnan hallitus tulevat kokoontumaan keväisin ja syksyisin yhteistyöpalaveriin koskien ruokalistan ja ruokailutilanteiden kehittämistä. Lisäksi on sovittu vuosittaisista asiakaskyselyistä sekä esim. siitä, että vanhemmille annetaan mahdollisuus tutustua kouluruokailuun.

Varhaiskasvatus

Ateriapalvelut ovat pyrkineet toteuttamaan terveellistä ja ruokasuositusten mukaista tarjontaa koulujen lisäksi myös päivähoidossa. Orimattilan varhaiskasvatussuunnitelmassa on ruokailua koskeva maininta Sapere- menetelmän käytöstä päivittäisessä toiminnassa. Vuonna 2018 julkaistuissa päivähoidon ruokasuosituksissa kannustetaan niin ikään ruokakasvatuksen lisäämiseen päivittäisessä toiminnassa. Päivähoito vastaa lasten ruokakasvatuksesta ja ateriapalvelut tukevat tätä tavoitetta yhteistyön avulla.

Ikääntyneet

Ruokasuosituksia toteutetaan myös ikääntyneiden ateriapalveluissa. Eläkeläisille on annettu mahdollisuus ylijäämäruokailuun nimetyillä kouluilla.

Tehtävät toimenpiteet

Koulut: Opetuksen järjestäjän tulee määritellä opetussuunnitelmassaan kouluruokailun järjestämistä ohjaavat periaatteet sekä ruoka-, terveys- ja tapakasvatukselliset ja kestävään elämäntapaan liittyvät tavoitteet. Kouluruokailun voisi liittää kiinteämmin osaksi opetusta. Sivistyspalvelujen ja ateriapalvelujen yhteistyö on edellytyksenä hyvinvoinnin lisäämiseksi, jonka lisäksi oppilaat tulisi saada kouluruokailun suunnitteluun ja tekemiseen mukaan. Päivähoito: Ruokasuositusten mukaan toimiminen, Sapare- toiminnan jatkaminen. Mittari: päivähoidon kriteeristö Saperen toteutumisesta esim. tehdyt toimenpiteet?

Vuosittain tehdään asiakastyytyväisyyskyselyt asiakasryhmille, voisi aloittaa säännönmukaisesti v. 2018.

Työllisyyspalvelut

Ola Duuni Orimattilan kaupungin työllisyyspalvelut antaa ohjausta ja valmennusta orimattilalaisille työttömille työnhakijoille sekä tukee työnantajia sopivan työntekijän löytämisessä yrityksen tarpeisiin.
Ola Duuni on Orimattilan kaupungin tuottama palvelu, joka toimii monipuolisessa verkostoyhteistyössä muun muassa Hämeen TE-toimiston, Päijät-Hämeen TYP:n, Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän aikuissosiaalityön, yhdistysten, yritysten ja työnantajien sekä Orimattilan kaupungin eri hallintokuntien kanssa.

Ola Duuni työllisyyspalveluiden tavoitteena on työllistymistä edistävien palveluiden järjestäminen ja kehittäminen, vastuullisen työllisyyspolitiikan edistäminen, työttömien työmarkkina-aseman ja toimeentulon parantaminen sekä työttömyydestä kaupungille aiheutuvien kustannusten kasvun ehkäiseminen.

Orimattilan kaupunki tukee, työllisyyden hoitoon varattujen vuosittaisten määrärahojen puitteissa, työttömien työllistämistä maksamalla työllistämisen kuntalisää (Orimattila-lisä) yrityksille ja yhdistyksille. Osana työllisyydenhoitoa kaupunki järjestää myös palkkatuetun henkilön edelleen sijoittamista yrityksiin.

Nuorten työllistämisen kannustamiseksi kaupunki tukee orimattilalaisten 15 – 25- vuotiaiden koululaisten tai opiskelijoiden työllistämistä yrityksissä, yhdistyksissä ja yksityisillä työnantajilla harkinnanvaraisella kesätyöllistämisen tuella. Kesätyöllistämistuen määrärahasta tuetaan myös nuoria 4H- yrittäjiä.

Työttömien osuus (%) työvoimasta

	5 / 2018	5 / 2017	5 / 2016
Orimattila	9,4 %	11,2 %	11,5 %
Janakkala	7,1 %	8.5 %	9,1 %
Heinola	12,7 %	14,1 %	14,6 %

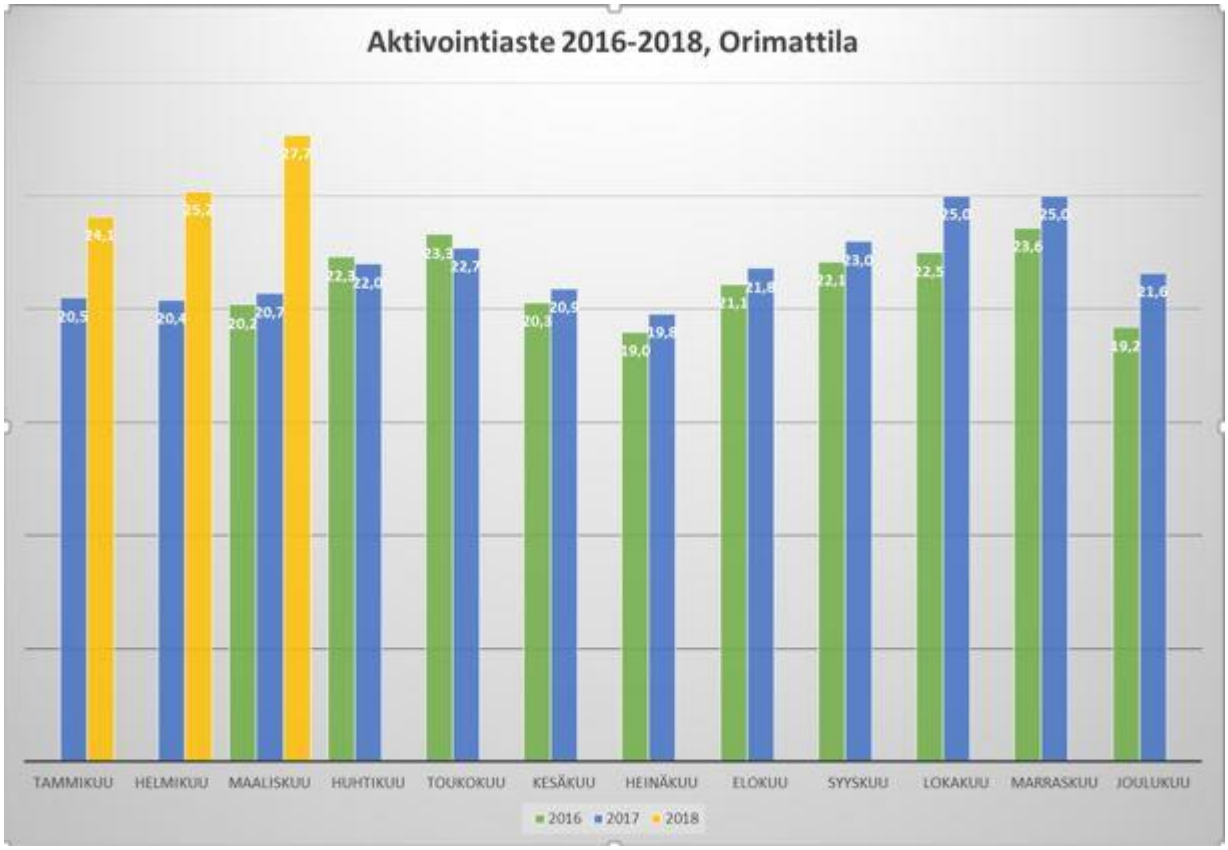
Päijät-Häme	12,1 %	13,8 %	14,5 %
Koko maa	9,2 %	11,1 %	12,6 %

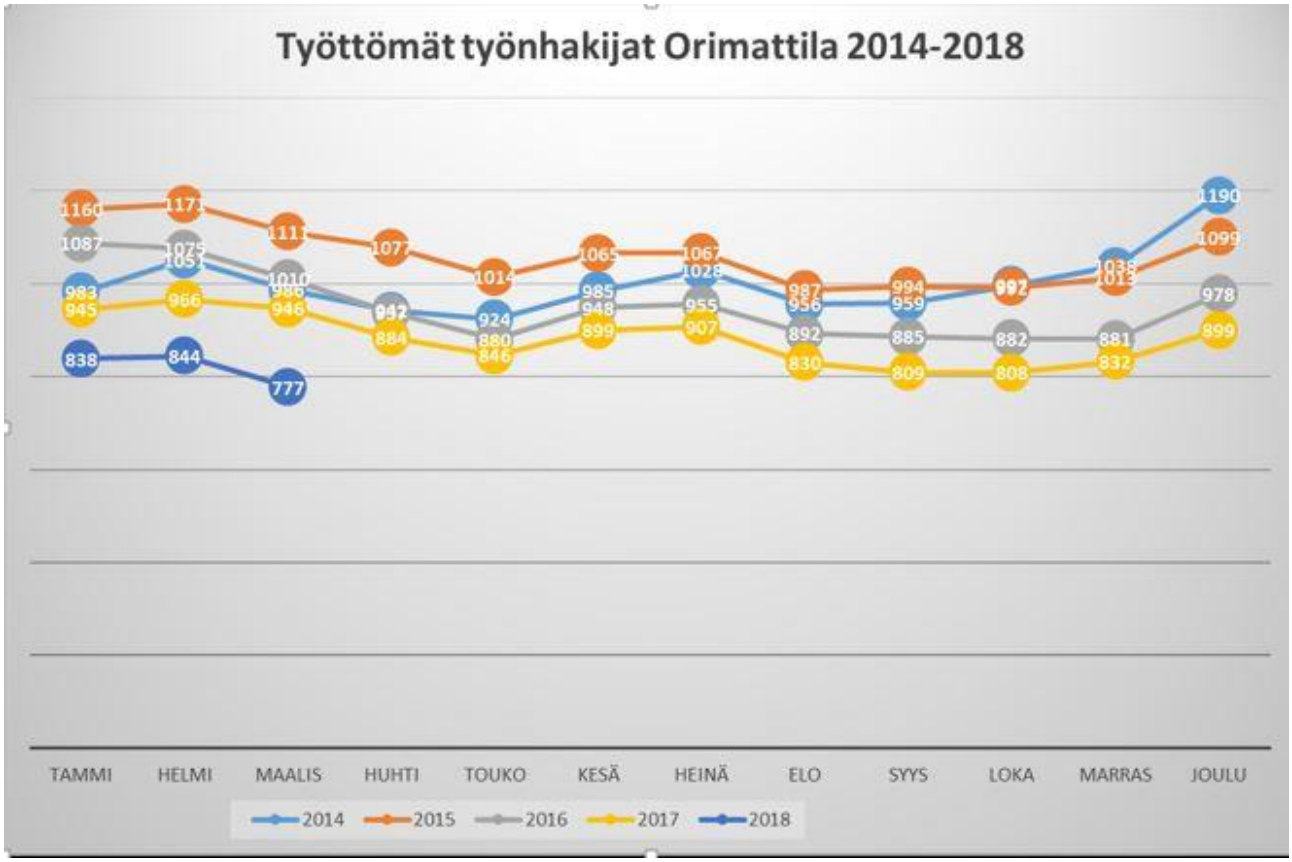
Alle 25- vuotiaiden työttömien määrä

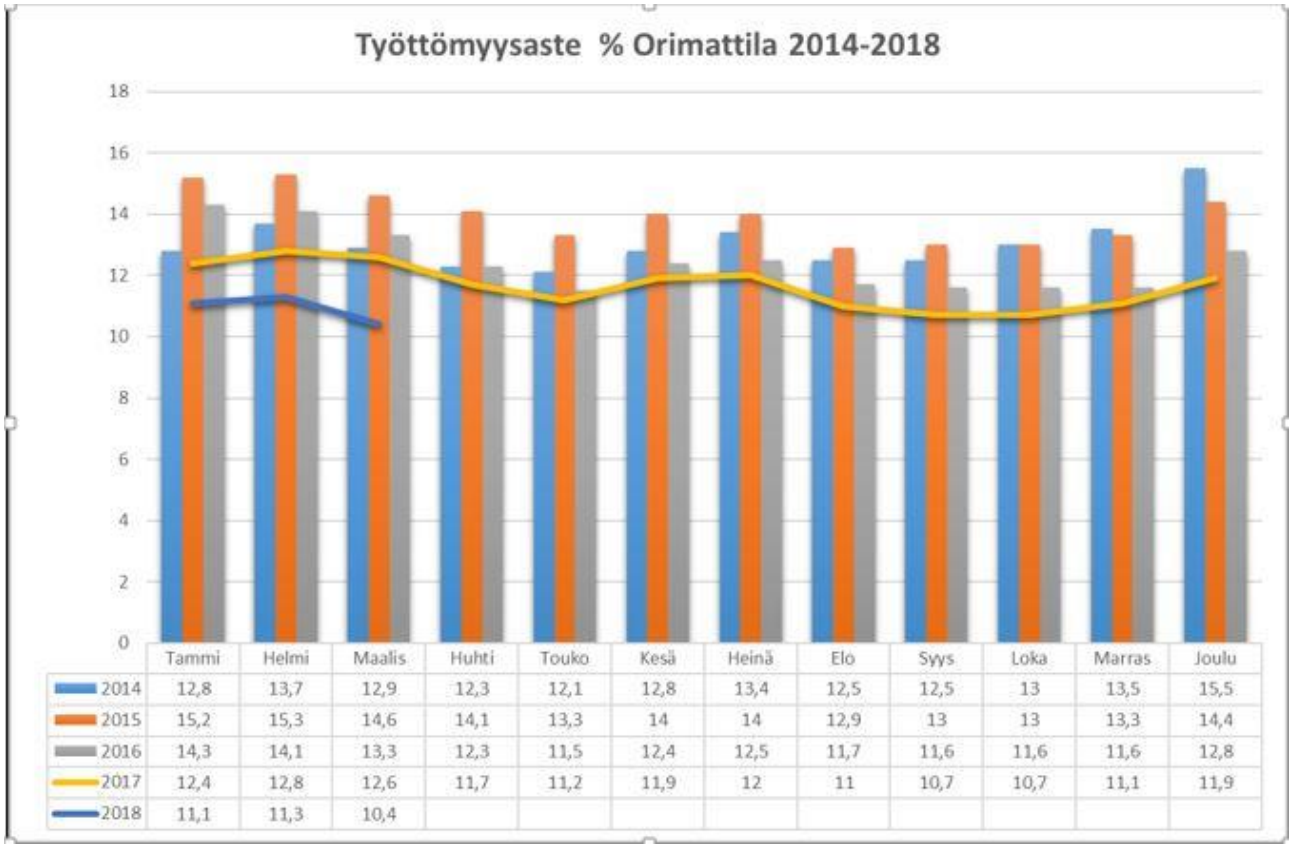
	5 / 2018	5 / 2017	5 / 2016
Orimattila	67	95	83
Janakkala	68	83	96
Heinola	129	129	119
Päijät-Häme	1 404	1 510	1 524

Yli vuoden työttömänä olleet

	5 / 2018	5 / 2017	5 / 2016
Orimattila	253	328	397
Janakkala	173	224	261
Heinola	354	454	457
Päijät-Häme	4 291	5 148	5 819

Aktivointiaste 2016-2018, Orimattila
TAMMIKUU
HELMIKUU
MAALISKUU
HUHTIKUU
TOUKOKUU
KESÄKUU
HEINÄKUU
ELOKUU
SYYSKUU
LOKAKUU
MARRASKUU
JOULUKUU
2016
2017
2018

Työttömät työnhakijat Orimattila 2014-2018
TAMMI
HELMI
MAALIS
HUHTI
TOUKO
KESÄ
HEINÄ
ELO
SYYS
LOKA
MARRAS
JOULU
2014
2015
2016
2017
2018

	Tammi	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesä	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu
2014	12,8	13,7	12,9	12,3	12,1	12,8	13,4	12,5	12,5	13	13,5	15,5
2015	15,2	15,3	14,6	14,1	13,3	14	14	12,9	13	13	13,3	14,4
2016	14,3	14,1	13,3	12,3	11,5	12,4	12,5	11,7	11,6	11,6	11,6	12,8
2017	12,4	12,8	12,6	11,7	11,2	11,9	12	11	10,7	10,7	11,1	11,9
2018	11,1	11,3	10,4									

Hallintopalvelut /hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Orimattilan kaupungin hyvinvointityöryhmässä on edustajat ympäristö-, tekninen-, sivistys-, hallinto- ja sosiaali- ja terveyspalveluista. Hyvinvointikertomuksen kautta seurataan kuntalaisten hyvinvointia ja analyysin pohjalta laaditaan hyvinvointisuunnitelma, jonka toteutumista arvioidaan vuosittain raportoiden siitä valtuustolle. Päijät-Hämeessä toimii myös seudullinen hyvinvointityöryhmä, jossa on kaikkien kuntien, Sosiaalialan osaamiskeskus Verson sekä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän edustajat. Sen tavoitteena on koordinoida seudullista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Tulevan maakuntauudistuksen myötä valmistellaan myös maakunnallinen hyvinvointikertomus. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen maakunnissa muodostuu 1) ehkäisevistä sote-palveluista(tuottajat), 2) hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategisesta johtamisesta maakunnan organisaatiossa sekä 3) maakuntien tuesta kunnille hyte -työssä.

Ehkäisevä päihdetyö

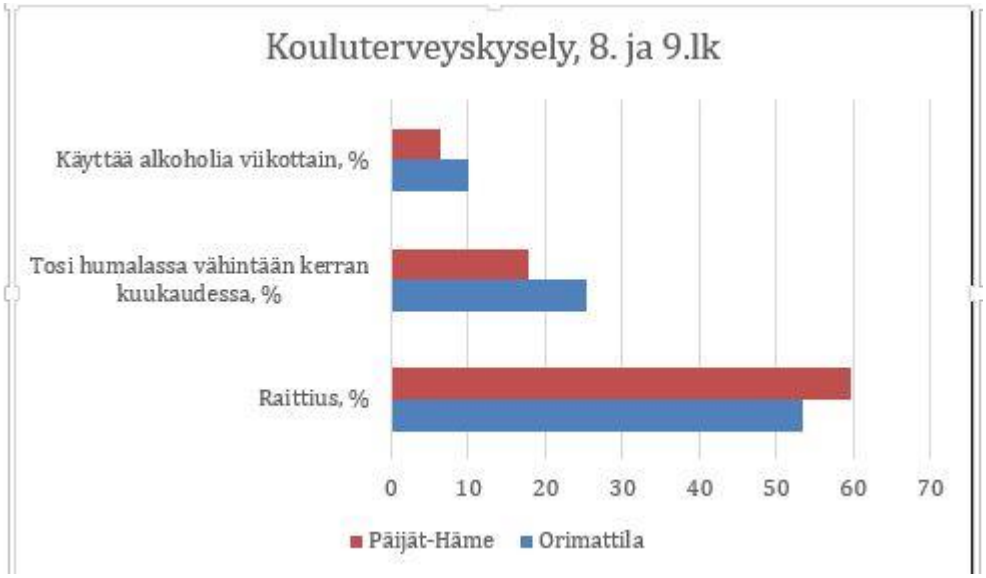
Ehkäisevän päihdetyönlain 5 §:n mukaan kunnan tulee huolehtia ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan ja nimetä kuntaan ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaava toimielin. Toimielin:

· huolehtii kunnan päihdeolojen seurannasta ja niitä koskevasta tiedotuksesta,
· huolehtii siitä, että päihdehaittoja ja niiden vähentämistä koskevaa tietoa tarjotaan yksityisille henkilöille ja koko väestölle,

· esittää ja edistää ehkäisevän päihdetyön toimia kunnan hallinnossa, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa, sivistys-, liikunta- ja nuorisotoimessa sekä elinkeinotoimessa sekä huolehtii, että kunnat toimet sovitetaan yhteen muiden toimijoiden kanssa (mm. poliisi, valvontaviranomaiset, yhdistykset)

Päijät- Hämeessä ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön seutukoordinaatioryhmä huolehtii maakunnallisen yhteistyön toteutumisesta, tiedon välittämisestä sekä toiminnan kehittämisestä. Se myös tukee kunnissa tehtävää ehkäisevää mielenterveys- ja päihdetyötä mm. viestimällä, järjestämällä seutukunnallista yhteistyötä. Orimattilan kaupungin ehkäisevän päihdetyön työryhmässä on kaupungin hallinnonalojen (hyvinvointi- ja työllisyyspalvelut, sivistyspalvelut), seurakunnan, poliisin ja MLL:n edustajat.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö Päijät-Hämeessä:

Seutukoordinaatioryhmässä ovat edustettuna maakunnan kunnat, poliisi, seurakunta, rikosuhripäivystys, Päijät- Hämeen hyvinvointikuntayhtymä, Sosiaalialan osaamiskeskus Verso sekä Lahden ensi- ja turvakoti ry. Seutukoordinaatioryhmä vastaa ehkäisevän työn prosesseista, koulutuksesta, konsultaatiosta, suunnittelusta ja kehittämisestä ja tekee yhteistyötä myös palvelujen käyttäjien kanssa. Koulutukset ovat liittyneet mm. kaltoinkohteluun, ilmoitusvelvollisuuteen, hyviin menetelmiin ja käytäntöihin sekä viranomaisyhteistyöhön. Orimattilasta seututyöryhmään osallistuu hyvinvointipäällikkö.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

Orimattilan kaupunki on mukana Päijät- Hämeen LAPE- työssä ja kaupungin työryhmässä on muun muassa kaupungin sivistyspalveluiden lisäksi MLL:n, seurakunnan, yksityisen perhekodin, Phhyky:n ja LAPE- hankkeen edustajat. LAPE- muutosohjelman tavoitteena on luoda lapselle ja nuorelle suotuisa kasvuympäristö sekä tukea perheen hyvinvointia. Hankkeessa kehitetään mm. Perhekeskus- toimintamallia sekä kuntien lapsiystävällisyyttä esim. lapsivaikutusten arviointiin tarjotaan neuvontaa ja koulutusta.

Sosiaali- ja terveystoimessa toteutunut hyvinvointityö vuosina 2015 – 2017

Koko väestö

Orimattilan seudun **terveyskioski** toiminnan painopiste on orimattilalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä ja tukemisessa. Terveyskioskissa tarjotaan hoitajatasoisia ennaltaehkäiseviä palveluita, joustavasti matalalla kynnyksellä ja ilman ajanvarausta ja palvelut ovat maksuttomia. Palveluun kuuluvat asiakaslähtöiset ohjanta- ja neuvontapalvelut, palveluohjaus, terveysriskien kartoitukset sekä rokotustoiminta. Terveyskioskissa on järjestetty myös erilaisia ajankohtaisista aiheista teemapäiviä ja tietoiskuja eri toimijoiden yhteistyönä. Vuonna 2015, terveyskioski oli auki 137,5 päivää ja kävijöitä kioskissa oli kaikkiaan 2995. Vuosina 2016 ja 2017 terveyskioski oli auki 131 päivää kumpanakin vuotena ja kävijämäärät olivat kyseisinä vuosina 2939 ja 2427.

Päihde- ja mielenterveyspalveluita on kehitetty osana seudullista Miepä - hanketta sekä Aavan mielenterveys- ja päihdestrategiaan vuosille 2013 – 2016. Strategiassa on painotettu ehkäisevän työn näkökulmaa, osaamisen lisäämistä ja kehittämistä, palvelurakenteen ja toimintamallien selkiyttämistä sekä yhteistyön lisäämistä eri toimijoiden kanssa.

Lasten nuoret ja perheet

Äitiys- ja lastenneuvolassa sekä koulu ja opiskeluterveydenhuollossa laajat terveystarkastukset toteutuvat asetuksen (338/2011) mukaisesti. Laajojen terveystarkastusten tavoitteena on vahvistaa lapsen, vanhempien ja koko perheen voimavaroja, terveyttä ja hyvinvointia, varhentaa perheen ja sen jäsenten tuen tarpeiden tunnistamista sekä varmistaa tuen oikea-aikainen antaminen ja järjestäminen perheelle. Toiminnassa käytetään menetelmiä ja toimintamalleja, jotka perustuvat parhaaseen, ajantasaiseen sekä näyttöön perustuvaan tietoon. Käytössä on mm.

varhaisen vuorovaikutuksen (VaVu) kotikäynnit jo raskauden loppuvaiheessa sekä elintapaohjaustoiminatamalli. Neuvokas perheen elintapaohjausmalli on Sydänliiton kehittämä toimintamalli, jossa tuetaan perheen myönteistä kehitystä elintavoissa ja keskitytään onnistumisiin. Vuonna 2016 toiminnassa on panostettu myös perhe- ja lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen.

Monitoimijainen asiakasraati on toiminut lapsiperheiden näkökulmasta vuodesta 2016 alkaen. Mukana ovat olleet neuvolatoimijoiden lisäksi lastensuojelu, perhetyö, kunnan toimijat (varhaiskasvatus) sekä paikalliset yhdistykset, mm Mannerheimin lastensuojeluliitto. Tällainen monitoimijainen asiakasraati on koettu hyvin toimivaksi lapsiperheiden osallisuuden toteutumisessa ja edistämisessä. Yhteistyössä eri toimijoiden kanssa on myös järjestetty Taaperotärskyjä eri teemoilla, tavoitteena on tukea lapsiperheiden arkea.

Suun terveydenhuollon painopiste on lasten, nuorten ja perheiden terveyden edistämisessä. Tavoitteena on saumaton terveysneuvonnan ja terveystarkastusten kokonaisuus lasta odottavan perheen ensiaskelista aikuisuuden kynnykselle opiskelijaelämään. Liikkuvaa palvelu Linkkua on hyödynnetty koululaisten suunterveydenhuollon tarkastuksissa.

Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa toimii kehittäjätyöntekijä- ja kehittäjäasiakkaiden ryhmiä, joissa kehitetään ryhmätoimintaa ja erilaisia toimintamalleja lasten, nuorten ja perheiden tukemiseen. Kehittäjäasiakkaiden ryhmätoiminnan kautta mm nuoret ovat osallistuneet omien palveluiden kehittämiseen ja he ovat saaneet kokemusta vertaisryhmätoiminnasta, joka mahdollistaa tuen saamisen. Ryhmätoimintaa on lisätty ja sitä toteutetaan myös yhteistyössä Marttojen, varhaiskasvatuksen ja nuorisotyön kanssa. Hyvänä käytäntönä on myös lyhytaikainen, nopean puuttumisen perheohjaus toimintamalli, joka on voimavaralähtöistä, menetelmällistä arjen tukea perheille.

Päijät-Häme on mukana valtakunnallisessa LAPE - kärkihankkeessa (lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma 2016 - 2018), jossa tavoitteena on nykyistä lapsi- ja perhelähtöisemmät sekä vaikuttavammat palvelut.

Aikuisväestö

Elintaparyhmät on suunnattu valtimosairauksien ja diabeteksen sairastumisriskissä olevalle aikuisväestölle. Toiminnalliset ryhmät tarjoavat tukea ja keinoja elintapamuutosten toteutumiseen. Vuonna 2015 oli neljä (4) ja vuonna 2016 kuusi (6) ryhmää. Vuoden 2017 elintaparyhmät toteutettiin Stop-Dia tutkimushankkeen alla ja kyseisenä vuonna toteutui yksi (1) ryhmä.

Orimattilan terveysasemalla toteutettiin omahoitoa tukevaa ryhmätoimintaa sydänkuntoutujille (Tulppa-ryhmä) ja uusille diabeetikoille (Lilly-ryhmät). Vuonna 2017 toteutuivat yksi tulpparyhmä ja Lilly-ryhmät kuukausittain. Palveluiden kehittämisessä on hyödynnetty terveysasemalla kokoontuvaa asiakasraatia. Asiakasraati kokoontuu 2-3 x vuodessa.

Orimattilassa työttömät ohjautuvat hyvin työttömille suunnattuihin terveystarkastuksiin. Työttömien terveystarkastuksia tehtiin vuonna 2015 56 kpl, 2016 81 kpl ja 2017 35 kpl.

Ikääntyville suunnattua päivätoimintaa on kehitetty. Aikaisemmin päivätoiminta oli palvelu, johon oli tietyt kriteerit ja asiakasmaksut. Elokuusta 2017 alkaen kaikilla yli 65-vuotiailla on ollut mahdollisuus osallistua avoimeen päivätoimintaan. Muutoksen myötä päivätoiminta on avoin,

matalan kynnyksen kohtaamispaikka, jossa voi käydä vain piipahtamassa tai siellä voi viettää koko päivän. Avoin päivätoiminta on osallistavaa toimintaa ikääntyneiden voidessa vaikuttaa toiminnan sisältöön. Se on käytännössä esimerkiksi ikäihmisten ohjattua liikuntaa, kulttuuria, pelejä, muistiharjoitteita, terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää valistusta ja keskustelua. Jo saadun kokemuksen perusteella kuntosaliharjoittelu, liikunnalliset pelit, musiikki sekä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvä valistus ovat nousseet suosituiksi päivätoiminnan sisällöiksi. Orimattilassa avointa toimintaa järjestetään kaksi kertaa viikossa ja Artjärven alueella kerran kuukaudessa. Avointa päivätoimintaa järjestetään yhteistyössä myös kolmannen sektorin toimijoiden järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien kanssa.

Ikäihmisten suun terveyden edistäminen on keskitetty yhdelle nimetylle suuhygienistille. Kyseinen suuhygienisti vahvistaa myös ohjauksen ja koulutusten avulla asumispalveluiden ja vuodeosastojen henkilöstön osaamista ikäihmisten suun terveyden edistämiseen.

4 YHTEENVETOA INDIKAATTORITIEDOSTA JA HYVINVOINTISUUNNITELMAN PAINOPISTEALUEET

Kuntakohtaista tietoa hyvinvointiin ja terveyteen liittyen löytyy eniten lasten ja nuorten osalta. Kouluterveyskysely kartoittaa mm. hyvinvointiin, osallisuuteen, terveyteen ja toimintakykyyn, koulunkäyntiin ja opiskeluun, kasvuympäristön turvallisuuteen sekä avun ja tuen saamiseen liittyviä asioita. Työikäisten ja ikääntyvien kohdalla vastaavaa kuntakohtaista hyvinvointitietoa on niukemmin saatavilla ja tilastointi liittyy enemmänkin palvelun käyttöön ja palvelurakenteen mukaiseen tilastointiin.

Elämänlaatu ja terveys:

Lasten ja nuorten osalta kokemus omasta terveydentilasta on heikentynyt. Orimattilan 8. ja 9. lk oppilailla on koko Päijät-Hämeeseen verrattuna enemmän niska- ja hartiakipuja viikottain, samoin päänsärkyä ja väsymystä. Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokee 19,0 % (Päijät-Häme 12,4 %). Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden käyttö on kasvanut. Kouluterveyskyselyssä Orimattilassa on koettu koko Päijät-Hämeeseen nähden enemmän puutteita avun ja tuen saamisessa hyvinvointiin liittyen esim. ei ole saanut tukea ja apua hyvinvointiin koulupsykologilta (Orimattila 38,9%, Päijät-Häme 31,7%), koulukuraattorilta (Orimattila 34,8 %, Päijät-Häme 22,3 %) ja opettajalta (Orimattila 30,2 %, Päijät-Häme 19,2 %). Kouluterveyskyselyssä 8. ja 9. lk kohdalla tuli esiin, että Orimattilassa on muuta Päijät-Hämettä paremmat vaikutusmahdollisuudet koulun yhteisten sääntöjen laatimiseen sekä koulun tapahtumien järjestämiseen. Orimattilassa 85,6 % oppilaista harrasti jotain vähintään kerran viikossa (Päijät-Häme 88,2%).

Orimattilan osalta erikoissairaanhoidon avohoitokäyntien määrä on kasvusuunnassa, samoin myös erikoissairaanhoidon kustannukset. Kustannusten kasvu näkyy myös vertailukunnissa ja koko maan tasolla. Päihdehuollon raskaampien palveluiden (asumispalvelut, laitoshoito) käyttö on kasvanut ja avopalveluiden käyttö laskenut. Päijät- Hämeessä on lähdetty kehittämään mielenterveys- ja päihdepalveluiden palvelurakennetta, jolloin saadaan nykyistä enemmän matalan kynnyksen avopalveluita tarjolle. Työikäisten ja ikääntyvien osalta erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen määrä on laskussa sepelvaltimotaudin ja verenpainetaudin osalta. Sen sijaan erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen määrä on nousussa diabeteksen osalta. Kelan ikävakioitu sairastavuusindeksi on laskusuunnassa.

Ikääntyvien kohdalla pitkäaikaisen laitoshoidon määrä on vähentynyt. Säännöllisen kotihoidon piirissä yli 75 vuotiaita on vähemmän kuin vertailukunnissa ja vuoden 2017 aikana osuus on edelleen laskenut. Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän omissa tilastoissa säännöllisen kotihoidon piirissä vuonna 2017 oli vähän alle 6 % yli 75 vuotiaista, kun valtakunnallisessa Sotkanet- tilastossa vastaava luku oli 3 %. Tilastoinnin eri lukuja selvitetään kuntayhtymässä. Samoin kotona asuvien yli 75 vuotiaiden määrä on alle koko maan ja Päijät-Hämeen tason. Ikääntyneiden tehostetussa palveluasumisessa on Orimattilassa yli 75 vuotiaita enemmän kuin vertailukunnissa. Omaishoidon tuen piirissä olleiden määrä jää alle vertailukuntien.

Elintavat:

Tupakointi on nuorten keskuudessa vähentynyt, mutta nuuskan käyttö on kasvanut voimakkaasti. Päihdemyönteisyys on korkeampi kuin Päijät-Hämeessä. Nuorilla tosi humalassa kerran kuukaudessa olleiden määrä on laskenut, mutta on edelleen koko maata ja Päijät-Hämettä korkeampi. Myös läheisten alkoholin käyttö aiheuttaa nuorille ongelmia. Orimattilassa laittomia huumeita kokeilleiden määrä on vertailukuntia suurempia. Päivittäinen kouluruokailu ja aamupalan syönti on kasvanut sekä 8. ja 9. lk ja lukiolaisten osalta. Nuorten ylipaino on lisääntynyt ja vastaavaa kasvua on nähtävissä myös koko väestön osalta.

Osallisuus:

Hyvinvointiin, osallisuuteen ja vapaa-aikaan liittyen kouluterveyskyselyssä nousivat esiin, että asuinalueella ei ole tarpeeksi oleskelutiloja ja vapaa-ajan toimintaa nuorille ja kiinnostavat harrastukset koetaan liian kalliiksi. Nuorisovaltuustolta ja oppilaskunnilta kysyttiin Orimattilan palveluista ja vastauksista nousi esiin mm. : toivotaan nuorisokahvilaa, leikkipuistojen kunnostusta, busseja sivukyliltä keskustaan, enemmän kursseja, teiden ylläpito, enemmän roskiksia ja penkkejä koulujen ja keskustan alueelle, ruokailut kouluissa pidemmiksi ja kesätyöpaikkoja. Vanhus- ja vammaisneuvostossa on myös noussut esiin tarve yhdistysten / järjestöjen edullisille / ilmaisille kokoontumistiloille. Eri toimijoilla olisi osaamista ja mahdollisuuksia järjestää erilaista toimintaa kuntalaisille. Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa on laskenut.

Opiskelu, työ ja toimeentulo:

Kouluterveyskyselyssä nousee (8. ja 9.lk) esiin, että perheen koettu taloudellinen tila on heikompi kuin koko Päijät-Hämeessä (Orimattila 41,7 %, Päijät-Häme 32,7%), vähintään yksi vanhemmista on työttömänä (Orimattila 32,4 %, Päijät-Häme 30.9 %) ja nuori tekee koulutyön ohella palkallista työtä (16,4 %, Päijät-Häme 11,9 %). Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden määrä on kasvussa ja samoin toimeentulotukea saaneiden 18 – 24- vuotiaiden määrä on kasvussa ja yli Päijät-Hämeen tason. Myös kuntoutusrahaa saavien 16 – 19 vuotiaiden määrä on kasvussa.

Huoltosuhde on kasvussa. Siinä väestörakennetta mitataan ns. taloudellisella huoltosuhteella, jossa lasketaan kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on työllistä kohti.
Päihdehuollon ja terveystoimen nettokustannukset ovat kasvussa.
Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17- 24- vuotiaiden määrä on laskusuunnassa (2015: 11,2 % ja 2016: 9,6%). Kouluterveyskyselyssä 8. ja 9. lk oppilaista 91,8 % aikoo hakea opiskelemaan peruskoulun jälkeen (Päijät-Häme 91,1 %). Alle 25- vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus on pienentynyt edellisvuodesta (3/2018: 13,2 % ja 3/2017: 15,1 %). Koko Päijät-Hämeessä vastaavat luvut olivat: 3/2018 17,3 % ja 3/2017 17,8 %.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö:

Koulukiusattuna kertoo olevan vähintään kerran viikossa 8.6 % kouluterveyskyselyyn 8. ja 9. lk vastanneista (Päijät-Häme 6,0%). Kouluterveyskyselyssä liittyen oppilaitoksen fyysisiin työoloihin 34,5 % vastasi, että tunkkainen ilma oppilaitoksessa on häirinnyt paljon (Päijät-Häme 24,4 %). Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on vähentynyt Orimattilassa vuosina 2015 – 2016, mutta määrä on jälleen kasvanut vuonna 2017. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen ja avohuollollisten toimenpiteiden (lastensuojelun jälkihuolto) piirissä olevien 18 – 20 vuotiaiden määrä on reilusti suurempi kuin vertailukunnissa. Päihteiden vaikutuksen alaisena tehtyjen väkivaltarikosten määrä on kasvanut, samoin rattijuopumustapauksia on vähän yli vertailukuntien määrän. Henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä on kasvussa. Omaisuusrikosten määrä on Orimattilassa alle Päijät-Hämeen ja koko maan arvojen.

Hyvinvointisuunnitelman painopistealueet nousevat kuntastrategiasta ja hyvinvointitiedosta:

Turvallinen, viihtyisä asuin- ja elinympäristö

Elinvoimainen kaupunki

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

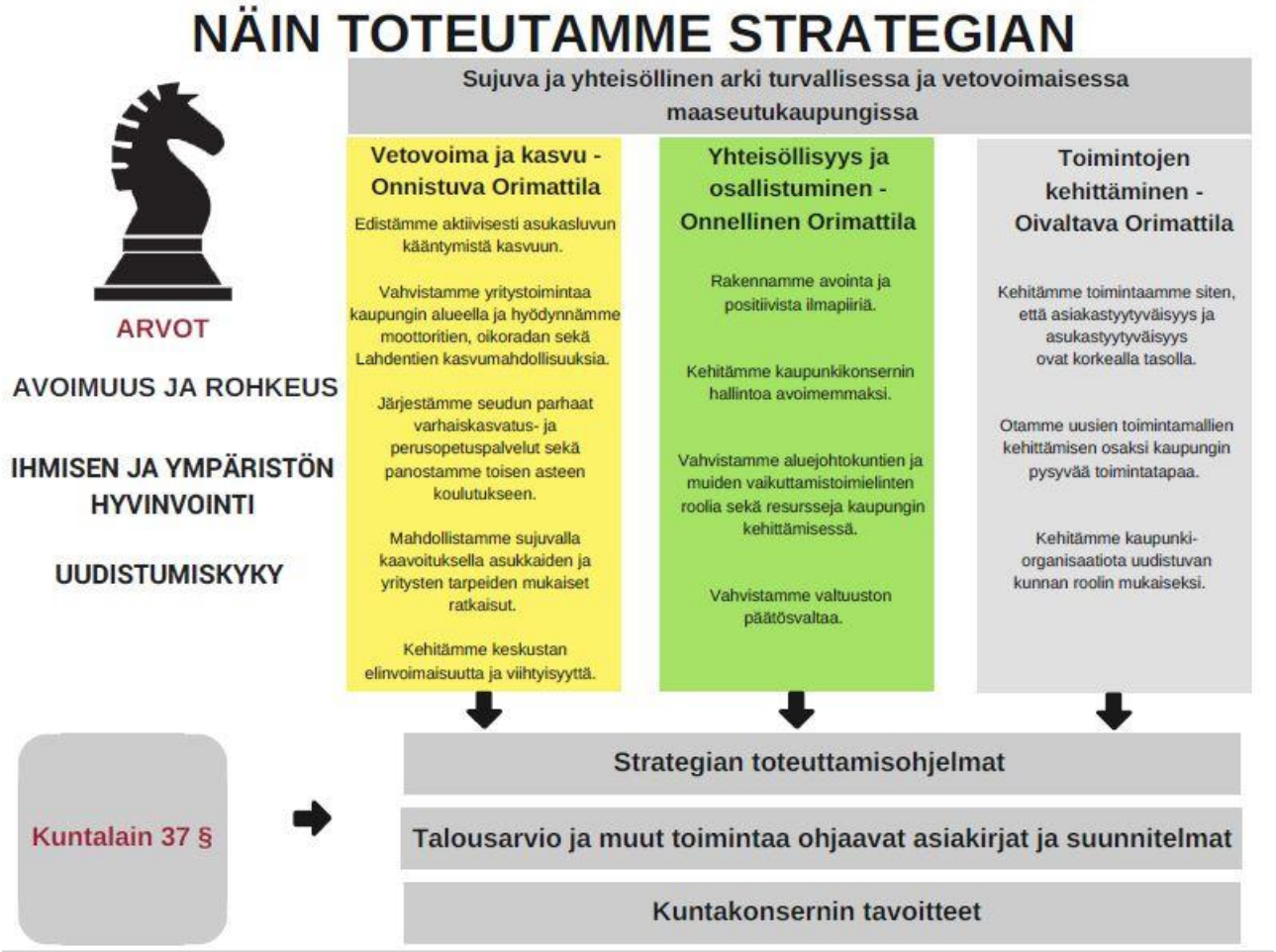
Toimintojen kehittäminen uudistuvassa toimintaympäristössä

Yhteisöllisyys ja osallisuus

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2017 - 2020

1 KUNTASTRATEGIAN PAINOPISTEET JA LINJAUKSET

Orimattilan kaupungin strategia 2018 - 2021 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 19.2.2018. Strategian visio on: sujuva ja yhteisöllinen arki turvallisessa ja vetovoimaisessa maaseutukaupungissa. Strategian arvoina ovat avoimuus ja rohkeus, ihmisen ja ympäristön hyvinvointi sekä uudistumiskyky.

Orimattilan strategia 2018 - 2021 SWOT - analyysista nousevat asiat:

Vahvuuksina nähdään mm. hyvä sijainti pääkaupunkiseudun ja maakuntakeskuksen läheisyydessä, rauhallinen ja turvallinen asuinpaikka, toimivat peruspalvelut ja sujuva arki sekä aktiivinen järjestö- ja seuratoiminta. Vahvuutena ovat myös päätöksenteon joustavuus, taitava taloudenpito sekä vahva yhteishenki paikallisten yrittäjien keskuudessa. Heikkoutena nousevat esiin mm. hajanainen kaupunkirakenne, seudullisen yhteistyön haasteet sekä kehittämishankkeiden resurssipula. Heikkoutena nähdään myös maan keskiarvoa alempi tulo- ja koulutustaso sekä kuntalaisten rajallinen osallistuminen. Väestön ikääntyminen ja nuorten syrjäytyminen tuovat myös haasteita. Ulkoisina mahdollisuuksina nähdään mm. kaupungin sijainti kasvukeskusten lähellä, hyvät liikenneyhteydet sekä turvallinen ja luonnonläheinen asuinympäristö. Kaupungissa on edellytykset yhteisöllisyyden ja kylähengen kasvulle sekä yhteistyön kehittämiseen (kunta ja maakunnat). Ulkoisina uhkina nähdään mm. kansalliset rakenteelliset muutokset (esim. sote- ja maakuntauudistus), oman päätösvallan kapeneminen ja julkisten palvelujen edelleen keskittyminen. Uhkana voi olla myös verotulojen riittävyys, investointien rahoituskustannukset, väestörakenne sekä maakunnan yhteisen tahtotilan puuttuminen.

2 HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN ERILLISOHJELMAT JA – SUUNNITELMAT

Päijät-Hämeen ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön toimintasuunnitelma 2018 - 2021

Päijät-Hämeen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma 2017 - 2020

Päijät- Hämeen maahanmuutto-ohjelma

Päijät-Hämeen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Päijät-Hämeen ikääntyvien hyvinvointisuunnitelma

Päijät-Hämeen ravitsemusterveyden suunnitelma

Orimattilan työllisyyssuunnitelma

Orimattilan erityisliikunnan kehittämisohjelma

Kaupungin eri toimialojen kehittämissuunnitelmat

3 HYVINVOINTISUUNNITELMA 2018 - 2021

Orimattilan kaupunginhallitus (7.5.2018) pyysi hyvinvointikertomuksen luonnoksesta lausunnot sivistys- ja hyvinvointivaliokunnalta, elinvoima- ja tekniseltä valiokunnalta, aluejohtokunnilta, nuorisovaltuustolta sekä vanhus- ja vammaisneuvostolta. Aluejohtokuntien lausunnoissa nostettiin esiin mm. joukkoliikenteen kehittäminen tasapuolisesti eri kylien näkökulmasta ja liikenteen vaaranpaikkojen kartoittaminen. Lisäksi pidettiin tärkeänä, että kaupungin salivuorojen maksullisuus poistettaisiin lapsilta ja nuorilta sekä ikääntyneiltä ja näin edistettäisiin hyvinvointia ja terveyttä. Matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia tulisi lisätä Orimattilassa ja nuorten harrastus- ja liikuntatoimintoja pitäisi tukea enemmän. Tilapalvelun tilojen vuokrien tulisi olla edullisempia. Nuorten tukipalveluihin on panostettava koulussa ja nuorten / perheiden ongelmiin kiinnitettävä huomiota. Sisäilmaongelmat on hoidettava linjakkaasti (tutkimukset, korjaukset, tiedotus). Ikääntyneiden yhteisöllisyyttä ja toimintakykyä kylillä tulisi tukea moniammatillisesti eri toimijoiden yhteistyönä.

Nuorisovaltuusto toi lausunnossaan esiin, että se voi osallistua aktiivisesti asuin- ja elinympäristön viihtyisyyden lisäämiseen kaikkien kuntalaisten, varsinkin nuorten kannalta. Nuorisovaltuusto voi olla mukana esimerkiksi uusien asuinalueiden tai uusien liikuntapaikkojen suunnittelussa. Nuorisovaltuusto voi myös osallistua lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseen esim. osallistumalla LAPE - hankkeeseen ja edistämällä lasten ja nuorten matalankynnyksen harrastusmahdollisuuksia. Nuorisovaltuusto voi myös osaltaan kannustaa nuorempia kuntalaisia aktiivisuuteen ja osallistumaan päätöksentekoon.

Vanhus- ja vammaisneuvosto toi lausunnossaan esiin, että rakentamisessa tulee ottaa huomioon turvallisuusnäkökulmat ja neuvostoa tulee kuulla prosessin eri vaiheissa. Ikääntyvien liikkumista tulisi helpottaa esim. penkit, istumapaikat, joissa voi levätä välillä. Keskustaan pitäisi saada yhteisöllinen kokoontumispaikka ikääntyneille. Ravitsemuskasvatusta tulisi korostaa ja samoin elämänikäisen liikkumisen mallia (ohjaus, neuvonta, koulutus). Eriarvoisuutta ja terveyseroja tulee kaventaa esim. matalankynnyksen palvelut. Yhteisöllistä turvallisuutta tulee vahvistaa ja vähentää yksinäisyyttä esim. naapuriapu, tukihenkilö- ja vapaaehtoistoiminta sekä tietoa vaaratekijöistä.

Elinvoima- ja tekninen valiokunta nosti lausunnossaan esiin erityisesti ko. toimialaan liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet: turvallinen ja esteetön liikkuminen sekä joukkoliikenteen kehittäminen, ympäristön viihtyisyyden lisääminen yhteistyössä kaupungin ja kuntalaisten kanssa, kaupungin vetovoimaisuus lisäämässä uusien asukkaiden määrää sekä yhdistys-, järjestö ja seuratoiminnan tukeminen ja kehittäminen. Elinvoima- ja tekninen valiokunta toteuttaa hyvinvointikertomuksen tavoitteita ja toimenpiteitä käytössä olevien resurssien mukaisesti ja hyvinvointikertomus huomioidaan teknisen kehittämisohjelmassa.

Hyvinvointi- ja sivistysvaliokunta toi lausunnossaan esiin tarkennuksia ja lisäyksiä hyvinvointisuunnitelmaan, jotka on lisätty suunnitelmataulukkoon mm. Liikkuva koulu-ohjelma, perhekeskustoiminnan kehittäminen ja matalankynnyksen palveluiden ja harrastusten tarjoaminen lapsille ja nuorille. Palveluihin liittyvät yhdyspinnat ja tehtävät kartoitetaan kuntayhtymän ja maakunnan kanssa sekä kuvataan yhteistyörakenteet eri toimijoiden välillä. Kaupungin palveluissa otetaan käyttöön sähköisiä järjestelmiä esim. hakemukset, palautejärjestelmät, kävijämääräseurannat. Ennakkovaikutusten arviointi otetaan käyttöön, kun turvataan lähipalveluita tulevissa uudistuksissa. Tehdään selvitys mahdollisuudesta tarjota yhdistysten ja järjestöjen käyttöön kaupungin tiloja.

Lausunnoissa tulleita asioita / teemoja on viety hyvinvointisuunnitelmaan. Osa esiin nousseista asioista otetaan huomioon eri toimialojen kehittämissuunnitelmissa, joissa toimenpiteet vielä yksilöityvät ja tarkentuvat. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteiden toteutumista arvioidaan vuosittain laadittavassa hyvinvointiraportissa. Arvioinnin pohjalta tehdään hyvinvointisuunnitelmaan tarkennuksia tai lisäyksiä.

Turvallinen ja viihtyisä asuin- ja elinympäristö

Tavoite	**Toimenpiteet ja vastuutaho**	**Resurssit**	**Arviointimittarit**
Turvallisen ja esteettömän liikkumisen sekä joukkoliikenteen kehittäminen	Esteettömyyskävely Katujen kunnossapito ja turvallisuus liikenneväylillä Eteläisen Päijät-Hämeen liikenneturvallisuussuunnitelman toimenpiteet toimialoittain: Liikenteen vaaranpaikkojen kartoittaminen Liikenneturvallisuuskoulutukset / tapahtumat kuntalaisille	Vanhus- ja vammaisneuvosto Kaupungin liikenneturvallisuustyöryhmä Liikenneturva Tekninen toimi, ELY Sivistyspalvelut Aluejohtokunnat	Asiakaspalaute Liikenneturvallisuustilastot Toteutuneet koulutukset / tapahtumat
Ympäristön viihtyisyyden lisääminen yhteistyössä kaupungin ja	Laaditaan asukaslähtöinen keskustan kehittämissuunnitelma	Kaupungin toimialat Aluejohtokunnat Nuorisovaltuusto	Asiakaspalautteet Yhteistyö- / osallisuusfoorumit

kuntalaisten kanssa		Vanhus- ja vammaisneuvosto Oppilaitosyhteistyö /kehittämishankkeet	

Elinvoimainen kaupunki

Tavoite	**Toimenpiteet ja vastuutaho**	**Resurssit**	**Arviointimittarit**
Työllisyyden kehittäminen ja turvaaminen	Pitkäaikaistyöttömien tukeminen työelämään ja erilaisten toimintamuotojen kehittäminen	Kaupungin työllisyysyksikkö Paikalliset ja seudulliset yhteistyöverkostot ja hankkeet (TE-toimisto, Phhyky, järjestöt, yhdistykset, yrittäjät)	Työttömyys % Pitkäaikaistyöttömyys % Aktivointiaste%
	Nuorisotyöttömyyden vähentäminen, koulutuksen ulkopuolelle jääneiden määrän vähentäminen	Kaupungin työllisyysyksikkö Nuorten työpaja Etsivä nuorisotyö Oppilaitosyhteistyö Mahdolliset hankkeet	Nuorisotyöttömät % 18-24-vuotiaat Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17- 24- vuotiaat
Kaupungin vetovoimaisuus lisää uusien asukkaiden määrää	Uusien asuinalueiden suunnittelussa toimialojen tiivis yhteistyö esim. kouluverkko, kevyen liikenteen väylät	Luottamuselimet Tekninen toimi Sivistystoimi	Väestömäärän kehitys Huoltosuhde Elatussuhde Verotulot/ asukas Vuosikate / asukas

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Tavoite	**Toimenpiteet ja vastuutaho**	**Resurssit**	**Arviointimittarit**

Hyvinvointia edistävien terveellisten elintapojen vahvistaminen ja kannustaminen terveellisiin elintapoihin	Kuntalaisille järjestetään monipuoliset liikunta-, kulttuuri- ja vapaa-ajan harrastusmahdollisuudet yhteistyössä yhdistysten kanssa Kaupungin lähiliikuntapaikkoja, liikuntareitistöjä ja luontoalueita kehitetään Elintapaohjaus ja liikuntaneuvontapalvelut	Kaupungin toimialat Seurakunta, järjestöt, yhdistykset Mahdolliset hankkeet Seudullinen yhteistyö Phhyky	Kansalaisopiston kurssien määrä Liikuntaryhmien ja -paikkojen määrä Kulttuuritapahtumien määrä Kaupungin myöntämien avustusten määrä Sotkanet- indikaattorit Yhdistysten järjestämä toiminta /osallistujamäärät Asiakaspalautekyselyt liikuntapaikkojen tai -palveluiden käyttäjille joka toinen vuosi
	Varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut: Ravitsemussuositusten käyttöönotto ja kouluruokailusuositusten mukainen toiminta. Oppilaiden osallistaminen suunnitteluun ja arviointiin Yhteistyön kehittäminen eri toimijoiden välillä: kaupunki ja Phhyky sekä järjestöt ja tuottajat Liikkuva koulu-ohjelman toteuttaminen	Varhaiskasvatus- ja opetuspalveluiden yksiköt Liikunta- ja nuorisopalvelut Oppilaat ja vanhemmat Järjestöt, yhdistykset Phhyky Sapere-verkostotyö Mahdolliset hankkeet Seudullinen yhteistyö	Kouluruokadiplomien määrä Makua-diplomien määrä Kouluterveyskysely Koulutusten /tapahtumien määrä Liikkuva koulu-ohjelmaa toteutetaan kaikissa kouluissa
Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen	Perhekeskustoimintamallin kehittäminen eri toimijoiden yhteistyönä (LAPE-hanke)	Varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut Liikunta- ja nuorisotoimi Phhyky Seurakunta	Suunnitelma yhteistyöstä laadittu 2020

		Yhdistykset, järjestöt ja muut toimijat Nuorisovaltuusto	
	Tarjotaan lapsille ja nuorille matalan kynnyksen palveluita ja harrastuksia, joihin voi osallistua taloudellisesta asemasta riippumatta	Sivistyspalvelut Järjestöt, yhdistykset, seurakunnat Nuorisovaltuusto	Sivistyspalvelut: - oma toiminnan määrä - yhdistyksille jaetut avustukset Järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien tuottamat toiminta / määrä Kouluterveyskysely (hyvinvointi ja osallisuus, harrastukset, ystävät, yksinäisyys)
	Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa on käytössä toimintamalli, joka sisältää matalankynnyksen lähipalveluita Toimintamalli sisältää suunnitelmallisen yhteistyön sivistystoimen ja palvelun tuottajien välillä esim. ohjaus, yhteiset palaverit	Phhyky ja muut palveluntuottajat Opiskeluhuollon ohjausryhmä Varhaiskasvatuksen ja neuvolan yhteistyöryhmä (kuntoutustyöryhmä) Nuorisotyö Koulukuraattorit ja koulupsykologit Järjestöt, yhdistykset, seurakunnat	Sotkanet- tilastot Kouluterveyskysely Tuotetut lähipalvelut: - lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut - arvio lähipalvelun määrästä / toimivuudesta Eri toimijoiden välisen yhteistyön arviointi
Ammattilaiset tunnistavat päihteisiin, mielenterveyteen ja ongelmapelaamiseen liittyviä riskejä ja haittoja ja osaavat	Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuntien henkilöstöä sekä muiden alojen ammattilaisia ohjeistetaan ja koulutetaan tunnistamaan päihde-,	Esimiehet /johto Ammattilaiset Ehkäisevän päihdetyön työryhmä	Koulutukset - koulutuspäivät /vuosi - ammattiryhmien monipuolisuus

tukea asiakasta varhaisessa vaiheessa	mielenterveys- ja peliongelmat, ottamaan ne puheeksi ja tarjoamaan tukea niihin varhaisessa vaiheessa Lasten ja nuorten päihdesuunnitelman toimenpiteet Ehkäisevän työn palveluista ja toimijoista kootaan tietoa ammattilaisten käyttöön.	Seutukoordinaatioryhmä Seutukoordinaattori Seudullinen terveyden edistämisen hanke haussa (HuuMa-huumeton maakunta)	- koulutuksissa esitellyt ja käytössä olevat menetelmät ja välineet Tietokoonti palveluista ja eri toimijoista Arviointi toimenpiteiden toteumasta Sotkanettilastot kouluterveyskysely Ehkäisevän päihdetyö ry:n tavoitteiden mukainen toiminta
Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö	Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuntien henkilöstöä (mm. varhaiskasvatus, oppilashuolto, nuorisopalvelut) ohjeistetaan ja koulutetaan puuttumaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan	Esimiehet / johto Seutukoordinaattori Seutukoordinaatioryhmä Turvallisuusverkosto	Koulutus: - koulutuspäivät /vuosi - Orimattilasta osallistujien määrä
Ikääntyvien kuntalaisten toimintakyvyn ja kotona asumisen tukeminen	Kotona asumista tuetaan kotihoidon ja kotikuntoutuksen keinoin sekä uusia asumismuotoja kehittämällä	Phhyky Kaupunki Muut toimijat	Säännöllisen kotihoidon piirissä yli 75 - vuotiaat, % Kotona asuvat yli 75-vuotiaat, % Omaishoidon tuen piirissä yli 75-vuotiaat, % Tehostetun palveluasumisen piirissä yli 75-vuotiaat, %
	Yksinäisyyden ja turvattomuuden vähentäminen eri toimijoiden yhteistyönä	Kaupungin toimialat Seurakunnat, yhdistykset ja järjestöt Phhyky	Ryhmien määrä ja monipuolisuus Arviointi omaishoitajien

	Kaupungin, järjestöjen ja muiden toimijoiden yhteistyö ikääntyvien virike- ja harrastustoiminnassa Omaishoitajien työn tukeminen Seniorien tietotekniikan osaamisen vahvistaminen	Oppilaitosyhteistyö Wellamo-opisto	tukimuotojen kehityksestä

Toimintojen kehittäminen uudistuvassa toimintaympäristössä

Tavoite	**Toimenpiteet ja vastuutaho**	**Resurssit**	**Arviointimittarit**
Maakunnan ja kunnan yhteistyö	Työllisyyden hoitoon, maahanmuuttajapalveluihin ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen on luotu maakunnalliset rakenteet ja vastuut eri toimijoiden välille	Kaupungin toimialat Maakunta Muut toimijat	Yhteistyörakenteiden kuvaus Toteutunut yhteistyö
	Palveluihin liittyvät yhdyspinnat ja tehtävät kartoitetaan kuntayhtymän ja maakunnan kanssa	Hyvinvointipäällikkö	Yhdyspintaluettelo
	Kaupungin sivistystoimen ja maakunnan välillä on toimivat yhteistyörakenteet	Sivistys- ja hyvinvointitoimen johtoryhmä	Yhteistyörakenteiden kuvaus Toteutunut yhteistyö
Digitalisaation kehittäminen kaupungin palveluissa	Otetaan käyttöön: Sähköiset hakemukset - avustukset ym. Palautejärjestelmät Kävijämääräseurannat	Kaupungin eri toimialat	Sähköisten järjestelmien määrän kartoitus Uusien sähköisten järjestelmien määrä
Lähipalveluiden turvaaminen tulevissa uudistuksissa	Vaikuttamistoimet seudullisessa luottamushenkilö- / viranhaltijatyöryhmissä Otetaan käyttöön ennakkovaikutusten arvioinnit	Luottamuselimet Kaupungin eri toimialat	Osallistuminen työryhmiin, annetut lausunnot ym. Tehdyt ennakkovaikutusten arvioinnit

Yhteisöllisyys ja osallisuus

Tavoite	**Toimenpiteet ja vastuutaho**	**Resurssit**	**Arviointimittarit**
Lapsivaikutusten arviointia kehitetään päätöksenteossa	Hallintokuntien päätösten valmistelussa otetaan käyttöön lapsivaikutusten arviointi	Kaupungin eri toimialat	Tehdyt lapsiarvioinnit / määrä
Yhdistys-, järjestö- ja seuratoiminnan tukeminen ja kehittäminen	Selvitys mahdollisuudesta tarjota yhdistysten ja järjestöjen käyttöön kaupungin tiloja	Elinvoima ja tekninen toimiala	Selvitys on tehty
	Vuosittain säännölliset yhteistyötapaamiset kaupungin ja järjestöjen ja yhdistysten kanssa	Kaupungin eri toimialat Yhteinen Päijät-Häme - hanke	Toteutuneet tapaamiset Toteutunut yhteistyö
Edistetään kuntalaisten omaa aktiivisuutta ja yhteisöllisyyden vahvistumista	Tarjotaan mahdollisuuksia ja tukea kuntalaisten omaehtoiseen toimintaan eri toimijoiden kanssa esim. tilat, tiedotus, vertaisohjaaja - ja muu koulutus	Kaupunki Nuorisovaltuusto Phhyky Seurakunnat, yhdistykset, järjestöt Yhteinen Päijät-Häme - hanke	Tapahtumien ja koulutusten määrä sekä osallistujien määrä

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

1 SUUNNITELMAN LAATIJAT

Kaupungin hyvinvointityöryhmä: hyvinvointipäällikkö Päivi Pitkänen (sihteeri), ruokapalvelupäällikkö Elina Lempiäinen, kaavoitusinsinööri Eero Manerus, päiväkodin johtaja Pia Varjonen, ympäristötarkastaja Heli Kanto, liikunta- ja nuorisotoimen johtaja Teija Nevalainen, hyvinvointikoordinaattori Heli Lehtovaara (Phhyky) ja työllisyyskoordinaattori Helena Vartiainen.

Hyvinvointikertomuksen luonnos oli lausunnoilla vanhus- ja vammaisneuvostossa, nuorisovaltuustossa, aluejohtokunnissa, elinvoima- ja teknisessä valiokunnissa sekä hyvinvointi- ja sivistysvaliokunnassa.

2 SUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN

Orimattilan kaupunginvaltuusto xx.xx.2018